

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN
GÜVENLİK KÜLTÜRLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer Tirakioğulları

**DÜZCE
Ocak, 2019**

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN
GÜVENLİK KÜLTÜRLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer Tirakioğulları

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Okan Bütüner

**Düzce
Ocak, 2019**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ömer TIRAKIOĞULLARI tarafından Dr. Öğr. Üyesi Okan BÜTÜNER'in danışmanlığında hazırlanan "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Güvenlik Kültürlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışma jürimiz tarafından Toplam Kalite Yönetimi Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Hakan KİTAPÇI

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Okan BÜTÜNER (Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Özkan ŞAHİN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

Doç. Dr. Ali ERTUĞRUL

Enstitü Müdürü

ÖZET

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN GÜVENLİK KÜLTÜRLERİNİN İNCELENMESİ

TİRAKİOĞULLARI, Ömer

Yüksek Lisans, Toplam Kalite Yönetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Okan Bütüner

Ocak, 2019, 121 sayfa

Bu çalışmanın temeldeki hedefi, meslek yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği güvenlik kültürü seviyelerini ölçerek güvenlik kültürünün iş kazalarını önlemekteki etkisini incelemektir. Araştırmanın birinci bölümünde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırma bölgesi, ikinci bölümünde; iş sağlığı ve güvenliği kavramı üçüncü bölümünde; örgüt kavramı, dördüncü bölümünde; mesleki ve teknik eğitim beşinci bölümünde; araştırmanın yöntemi açıklanmış, altıncı bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın evrenini Düzce Üniversitesi, Düzce Meslek Yüksekokulunda eğitim ve öğretim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okulda 9 bölüm 13 program ve 3958 öğrenci yer almaktadır. Tabakalı örneklem metoduyla yapılan çalışmada geçerli toplam 541 anket formu verisi elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik programında analiz edilmiş, Tanımlayıcı istatistik yöntemi kullanılarak frekans analizleri yapılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada sonuç olarak Güvenlik bağlılığının, güvenlik önceliğinin, güvenlik iletişiminin, Güvenlik eğitiminin, Güvenlik katılımının, Kaderciliğinin ve raporlama kültürünün düşük seviyede olduğu, güvenlik farkındalığının ise yüksek seviyede olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, İş Sağlığı, İş Güvenliği, İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Mesleki ve Teknik Eğitim, Meslek Yüksekokulları, Farkındalık, Algı.

ABSTRACT

VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS
OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY
INVESTIGATION OF SECURITY CULTURES

TIRAKIOĞULLARI, Omer

Master of Science (MSc), Total Quality Management

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Okan Bütüner

January, 2019, 121 page

The purpose of this study is to examine the effect of work safety culture on preventing work accidents. Occupational health and work safety culture levels of Vocational High School students is measured. In the first part of the research consists of the research problem, purpose of this study, importance and limitations of the research and the research field. The second part is followed by the concept of occupational health and work safety culture. The third part includes the concept of organization. The fourth part contains vocational and technical education. The method of the research is explained in the fifth part and in the final part the results and suggestions are given. The sample of the study consists of the current students of Düzce University and Düzce Vocational School. The research field includes 9 departments, 13 programs and 3958 students. Stratified sampling method is used and 541 fully responded questionnaire were collected in the research. The data were analyzed in SPSS statistical program and the frequency analysis was performed by using descriptive statistical method.

As a result, it is concluded that Security Commitment, Security Priority, Security Communication, Security Training, Security Participation, Predeterminism and Reporting Culture are low and Security Awareness is high.

Key Words: Occupational Health and Safety, Occupational Health, Occupational Safety, Work Accidents, Occupational Diseases, Vocational and Technical Education, Vocational Schools, Awareness, Perception.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen;

Saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Nurullah KURUTKAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Okan BÜTÜNER'e, iş sağlığı ve güvenliği uzmanı sevgili eşim, Eda MERT TİRAKİOĞULLARI'na, T. İş Bankası Dijital Bankacılık Müdür Yrd. Kardeşim Ahmet TİRAKİOĞULLARI'na, varlıkları ve manevi katkılarıyla beni cesaretlendiren oğullarım Mete ve Mert TİRAKİOĞULLARI'na, Teşekkürü borç bilirim.

Alman filozof, . Schopenhauer özlü sözünde ifade ettiği gibi, öldüğümüzde doğmadan önce ne isek o olacağız ve sonunda adımızı hatırlayan son kişi öldüğünde de hiç doğmamış olacağız. Buradan çocuklarıma ve onların çocuklarına seslenmek istiyorum. Benden çok okuyun benden çok yazın adımı unutmayın adınız unutulmasın.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırma Bölgesi	5
BÖLÜM II	6
2. İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ	6
2.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tanımı	6
2.2. İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kavramları	7
2.2.1. İş Sağlığı	7
2.2.2. Meslek Hastalığı.....	8
2.2.3. İş Güvenliği.....	8
2.2.3.1. İş Kazası	9
2.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı	10
2.3.1. Çalışanların Korunması	11
2.3.2. Üretim Güvenliğini Sağlaması	12
2.3.3. İşletme Güvenliğinin Sağlaması.....	13
2.4. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi	13
2.4.1. Teknik Zorunluluklar	14
2.4.2. Ekonomik Zorunluluklar	14
2.4.3. Sosyal Zorunluluklar	15

2.5. İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi.....	16
2.6. Dünya’da İş sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi.....	16
2.6.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem.....	16
2.6.2. Sanayi Devrimi Dönemi.....	18
2.7. Türkiye’de iş sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi gelişimi	20
2.7.1. Cumhuriyetten Öncesi Dönem.....	21
2.7.2. Cumhuriyet Dönemi	22
2.8. İstatistiklerle İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı.....	23
BÖLÜM III.....	27
3. ÖRGÜT KAVRAMI	27
3.1. Kültür Kavramı.....	27
3.2. Örgüt Kültürü Kavramı	28
3.3. İş Güvenliği Kültürü Kavramı.....	30
3.3.1. Güvenlik Kültürü	31
3.3.2. Güvenlik İklimi	33
3.4. İşletmelerde İş Güvenliği Kültürü Oluşturma ve İş Güvenliği Kültürünün Önemi.....	36
3.4.1. İşletmelerde İş Güvenliği Kültürü Oluşturma.....	36
3.4.2. İş Güvenliği Kültürünün Önemi.....	37
3.4.3. İş Güvenliği Kültürünün Özellikleri	39
3.5. Davranışsal İş Güvenliği (Güvenli Davranış)	42
BÖLÜM IV	44
4. BİR ÖRGÜT OLARAK MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM KURUMLARI	44
4.1. Eğitim Kavramı	44
4.2. Mesleki Ve Teknik Eğitimin Tanımı	45
4.3. Mesleki Yükseköğretim	46
4.3.1. Meslek Yüksekokulları	47
4.4. Türk Eğitim Sisteminde Mesleki Eğitimin Yeri	48
4.4.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu	48
4.5. İş Güvenliği Açısından Mesleki Ve Teknik Eğitim	49

BÖLÜM V	51
5. YÖNTEM	51
5.1. Araştırmanın Hipotezleri	51
5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	52
5.2.1. Örneklem Büyüklüğünün Hesaplanması.....	53
5.3. Veri Toplama Araçları	54
5.4. Verilerin Toplanması	54
5.4.1. Ölçeğin Hazırlanması.....	54
5.4.2. Anket Çalışması	55
5.5. Verilerin Analizi	56
5.5.1. Güvenlik Kültürü Ölçeğinin Güvenilirliği.....	57
5.6. Güvenlik Kültürü İstatistikleri	57
BÖLÜM VI	59
6. BULGULAR VE YORUMLAR	59
6.1. Tanımlayıcı İstatistikler	59
6.2. Hipotezlerin Testleri	73
6.3. Frekans Dökümleri	75
6.4. Güvenlik Kültürü Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler	77
6.5. Araştırma İle İlgili Bulgular	100
BÖLÜM VII	101
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	101
7.1. Sonuç.....	101
7.2. Öneriler	103
KAYNAKÇA	105
EKLER:	118
Ek 1 Anket Formu	118
EK 2 Güvenlik Kültürü Ölçeği	120
Ek-3 Temel İstatistik Veri Tablosu	121

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İş kazaları ve meslek hastalıkları istatistikleri (1995-2016)	24
Tablo 2: İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ölüm oranları (1995-2016).....	25
Tablo 3: Dünyada iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ölüm oranları	26
Tablo 4: Türkiye'deki yükseköğretim kurumları sayıları	49
Tablo 5: Araştırmanın evreni	52
Tablo 6: Örneklem büyüklüğünün hesaplanması	53
Tablo 7: Araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin, öğrenim türleri	55
Tablo 8: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim türleri.....	56
Tablo 9: Güvenlik kültürü ölçeği güvenilirlik testi.....	57
Tablo 10: Yaş yüzdeler dağılımı	59
Tablo 11: Cinsiyet yüzdeler dağılımı	60
Tablo 12: Medeni durum yüzdeler dağılımı	60
Tablo 13: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programlar ...	61
Tablo 14: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim türleri.....	61
Tablo 15: Eğitim görülen alanda iş tecrübesi oranı	62
Tablo 16: Eğitim görülen alanda iş tecrübesi olan öğrencilerin programları	63
Tablo 17: Öğrencilerin, çalışma hayatları boyunca iş kazasına uğrama oranları.....	63
Tablo 18: Öğrencilerin, çalışma hayatında iş kazasına uğrama oranları.....	64
Tablo 19: Programların, kendi içerisinde, çalışma hayatında iş kazasına uğrama oranları	64
Tablo 20: Öğrencilerin, eğitimleri sırasında iş kazasına uğrama oranları	65
Tablo 21: Eğitim sırasında iş kazasına uğrama oranları	65
Tablo 22: Programlara göre eğitim sırasında iş kazasına uğrama oranları.....	66
Tablo 23: Eğitim sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşama oranları	66
Tablo 24: Programlara göre Eğitim sırasında kıl payı atlatılan kaza yaşama oranı....	67
Tablo 25: Programların kendi içerisinde kıl payı atlatılan kaza yaşama oranı.....	67
Tablo 26: İş kazasına en fazla neyin sebep olduğu hakkındaki görüşlerin oranı	68
Tablo 27: İş kazalarına en çok çalışanın güvenli olmayan davranışının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları.....	68
Tablo 28: Programlara göre kazalara güvenli olmayan davranışlarının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları.....	69
Tablo 29: İş kazalarına çalışma ortamının neden olduğu düşünen öğrencilerin, oranları.....	69

Tablo 30: Programlara göre iş kazalarına çalışma ortamının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları.....	70
Tablo 31: Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı? * Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Karşılaştırma tablosu.....	71
Tablo 32: Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı? * Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı? Karşılaştırma tablosu	72
Tablo 33: Grup İstatistikleri	75
Tablo 34: Bağımsız Örnekler Testi	75
Tablo 35: Varyansların Homojenliği Testi	75
Tablo 36: Anova Analizi Tablosu	76
Tablo 37: Çoklu Karşılaştırma Tablosu	76
Tablo 38: Homojen Alt Kümeler Tablosu.....	77
Tablo 39 : Güvenlik kültürü ölçeği birinci ifade istatistik tablosu.....	78
Tablo 40: Güvenlik kültürü ölçeği birinci ifade frekans tablosu.....	78
Tablo 41: Güvenlik kültürü ölçeği ikinci ifade istatistik tablosu.....	78
Tablo 42: Güvenlik kültürü ölçeği ikinci ifade frekans tablosu.....	79
Tablo 43: Güvenlik kültürü ölçeği üçüncü ifade istatistik tablosu.....	79
Tablo 44: Güvenlik kültürü ölçeği üçüncü ifade frekans tablosu	79
Tablo 45: Güvenlik kültürü ölçeği dördüncü ifade istatistik tablosu.....	80
Tablo 46: Güvenlik kültürü ölçeği dördüncü ifade frekans tablosu.....	80
Tablo 47: Güvenlik kültürü ölçeği beşinci ifade istatistik tablosu.....	80
Tablo 48: Güvenlik kültürü ölçeği beşinci ifade frekans tablosu.....	81
Tablo 49: Güvenlik kültürü ölçeği altıncı ifade istatistik tablosu	81
Tablo 50: Güvenlik kültürü ölçeği altıncı ifade frekans tablosu.....	81
Tablo 51: Güvenlik kültürü ölçeği yedinci ifade istatistik tablosu	81
Tablo 52: Güvenlik kültürü ölçeği yedinci ifade frekans tablosu	82
Tablo 53: Güvenlik kültürü ölçeği sekizinci ifade istatistik tablosu.....	82
Tablo 54: Güvenlik kültürü ölçeği sekizinci ifade frekans tablosu.....	82
Tablo 55: Güvenlik kültürü ölçeği dokuzuncu ifade istatistik tablosu.....	83
Tablo 56: Güvenlik kültürü ölçeği dokuzuncu ifade frekans tablosu	83
Tablo 57: Güvenlik kültürü ölçeği onuncu ifade istatistik tablosu	83
Tablo 58: Güvenlik kültürü ölçeği onuncu ifade frekans tablosu	83
Tablo 59: Güvenlik kültürü ölçeği on birinci ifade istatistik tablosu.....	84
Tablo 60: Güvenlik kültürü ölçeği on birinci ifade frekans tablosu	84
Tablo 61: Güvenlik kültürü ölçeği on ikinci ifade istatistik tablosu.....	84
Tablo 62: Güvenlik kültürü ölçeği on ikinci ifade frekans tablosu.....	85
Tablo 63: Güvenlik kültürü ölçeği on üçüncü ifade istatistik tablosu.....	85
Tablo 64: Güvenlik kültürü ölçeği on üçüncü ifade frekans tablosu	85
Tablo 65: Güvenlik kültürü ölçeği on dördüncü ifade istatistik tablosu.....	86
Tablo 66: Güvenlik kültürü ölçeği on dördüncü ifade frekans tablosu.....	86
Tablo 67: Güvenlik kültürü ölçeği on beşinci ifade istatistik tablosu.....	86

Tablo 68: Güvenlik kültürü ölçeği on beşinci ifade frekans tablosu.....	86
Tablo 69: Güvenlik kültürü ölçeği on altıncı ifade istatistik tablosu	87
Tablo 70: Güvenlik kültürü ölçeği on altıncı ifade frekans tablosu.....	87
Tablo 71: Güvenlik kültürü ölçeği on yedinci ifade istatistik tablosu	87
Tablo 72: Güvenlik kültürü ölçeği on yedinci ifade frekans tablosu	88
Tablo 73: Güvenlik kültürü ölçeği on sekizinci ifade istatistik tablosu.....	88
Tablo 74: Güvenlik kültürü ölçeği on sekizinci ifade frekans tablosu.....	88
Tablo 75: Güvenlik kültürü ölçeği on dokuzuncu ifade istatistik tablosu.....	88
Tablo 76: Güvenlik kültürü ölçeği on dokuzuncu ifade frekans tablosu	89
Tablo 77: Güvenlik kültürü ölçeği yirminci ifade istatistik tablosu.....	89
Tablo 78: Güvenlik kültürü ölçeği yirminci ifade frekans tablosu	89
Tablo 79: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi birinci ifade istatistik tablosu.....	90
Tablo 80: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi birinci ifade frekans tablosu.....	90
Tablo 81: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi ikinci ifade istatistik tablosu	90
Tablo 82: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi ikinci ifade frekans tablosu	90
Tablo 83: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi üçüncü ifade istatistik tablosu.....	91
Tablo 84: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi üçüncü ifade frekans tablosu.....	91
Tablo 85: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dördüncü ifade istatistik tablosu	91
Tablo 86: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dördüncü ifade frekans tablosu	92
Tablo 87: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi beşinci ifade istatistik tablosu	92
Tablo 88: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi beşinci ifade frekans tablosu.....	92
Tablo 89: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi altıncı ifade istatistik tablosu	93
Tablo 90: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi altıncı ifade frekans tablosu	93
Tablo 91: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi yedinci ifade istatistik tablosu.....	93
Tablo 92: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi yedinci ifade frekans tablosu	93
Tablo 93: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi sekizinci ifade istatistik tablosu	94
Tablo 94: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi sekizinci ifade frekans tablosu.....	94
Tablo 95: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dokuzuncu ifade istatistik tablosu.....	94
Tablo 96: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dokuzuncu ifade frekans tablosu.....	95
Tablo 97: Güvenlik kültürü ölçeği otuzuncu ifade istatistik tablosu	95
Tablo 98: Güvenlik kültürü ölçeği otuzuncu ifade frekans tablosu	95
Tablo 99: Güvenlik kültürü ölçeği otuz birinci ifade istatistik tablosu.....	96
Tablo 100: Güvenlik kültürü ölçeği otuz birinci ifade frekans tablosu.....	96
Tablo 101: Güvenlik kültürü ölçeği otuz ikinci ifade istatistik tablosu	96
Tablo 102: Güvenlik kültürü ölçeği otuz ikinci ifade frekans tablosu.....	97
Tablo 103: Güvenlik kültürü ölçeği otuz üçüncü ifade istatistik tablosu.....	97
Tablo 104: Güvenlik kültürü ölçeği otuz üçüncü ifade frekans tablosu	97
Tablo 105: Güvenlik kültürü ölçeği otuz dördüncü ifade istatistik tablosu	97
Tablo 106: Güvenlik kültürü ölçeği otuz dördüncü ifade frekans tablosu.....	98

KISALTMALAR

AİBÜ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
DÜ	Düzce Üniversitesi
DMYO	Düzce Meslek Yüksekokulu
GSMH	Gayri Safi Millî Hâsıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
İÖ	İkinci Öğretim
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
MYO	Meslek Yüksekokulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NÖ	Normal Öğretim
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2017 yılı tahminlerine göre, dünyada her yıl yaklaşık 2,8 milyon çalışan iş kazaları ve işe ilişkin hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bu ölümlerin %86'sı meslek hastalıklardan, %14'ü ise iş kazalarından kaynaklanmaktadır (ILO, 2018: 7).

Uluslararası çalışma örgütüne göre, her yıl dünya nüfusunun %15'i iş kazaları ve meslek hastalıkları olayları yaşamakta ve bu yüzden milyonlarca insan ölmektedir. İş kazaları ve meslek hastalıkları sebebiyle gerçekleşen ölümler Dünya üzerindeki tüm ölümlerin yaklaşık %4'ünü oluşturmaktadır (Dursun, 2012: 8).

Ağustos 2018 tarihinde dünyanın toplam nüfusu 7.63 milyarı aşmaktadır ve bu sayı her geçen gün büyümeye devam etmektedir. Tahminlere göre 2025 yılında nüfus 8 milyarı geçecek. 2040'ta bu sayı 9 milyardan fazla büyüyecek. 2055'te, sayı 10 milyarın üzerine çıkacak ve yüzyılın sonuna kadar dünya nüfusuna bir milyar insan daha eklenecektir (World Population Review, 2018).

ILO'nun her yıl dünya nüfusunun %4'ün iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle öleceği tahminini temel alındığında 2018 yılsonunda 3 milyondan fazla insanın iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybedeceği söylenebilir. Yapısal reformlar yapılmadığı takdirde nüfus artışına bağlı olarak ölümlerin artacağını da ön görebiliriz.

ILO verilerine göre hızlı ekonomik büyümeni yaşadığı Asya ve Latin Amerika ülkelerinde ölümcül iş kazaları artış gözlenmektedir (Kılıkış, 2016: 70). Gelişmekte olan ülkeler arasında, Türkiye, Tayland, Malezya, Meksika, Brezilya,

Arjantin, Güney Afrika, Rusya, Çin ve Hindistan sayılabilir (Singal & Wokutch, 2018). Bu bağlamda gelişmekte olan ülkeler içerisinde yer alan Türkiye’de de önlem alınmadığı takdirde iş sağlığı ve güvenliği büyüyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaya devam edecektir.

Ayrıca ölümcül mesleki yaralanmalardan binlerce kat daha fazla ölümcül olmayan mesleki yaralanma meydana gelmektedir. Ölümcül olmayan yaralanmaların yılda 374 milyon kişiyi etkilediği tahmin edilmektedir. İnsanların büyük acılar çekmesine neden olmasının yanı sıra, iş kazaları ve hastalıkları, küresel GSYH’nin %4’lük yıllık kaybına denk gelen önemli bir ekonomik maliyet oluşturmaktadır (ILO, 2018: 7).

İş kazaları ve meslek hastalıklarının ekonomik maliyetinin dünya milli gelirinin %4 ile %5’i kadar olduğu tahmin edilmektedir (Balcı vd., 2013: 67). İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle dünyada genelinde yıllık yaklaşık 3 trilyon Amerikan Doları ekonomik kayıp yaşanmaktadır (Arslan ve Ünsal, 2015: 11). Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıkları medeniyle Türkiye ekonomisinin yaklaşık 68 milyar Türk Lirası zarara uğradığı hesaplanmıştır (Bekar vd., 2017: 485).

İş kazalarının %97’si önlenabilir niteliktedir. Önlenemeyen kazalar %3 oranındadır (TBMM, 2008: 157). İş kazalarının yaklaşık %88’i güvenli olmayan insan davranışlardan, %10’u güvenli olmayan çalışma ortamından. %2’si ise sebebi bulunamayan nedenlerden kaynaklanmaktadır (Algün, 2014, s. 3).

İş kazaları ve meslek hastalıkları hem insana hem de ekonomiye zarar vermektedir. Bu durum hükümetler, işverenler ve çalışanlar açısından endişe vericidir. İş kazaları ve meslek hastalıklarıyla mücadele edebilmenin yolu, önleyici bir sağlık ve güvenlik kültürünün oluşturulması, uygulanması ve sürekli olarak güçlendirilmesi ile mümkün olabilir (ILO, 2013: 5).

Güvenli ve sağlıklı bir işgücü yetiştirmek için hazırlığa en erken aşamada, aile ve toplum olarak ortak ve bilinçli bir şekilde başlanmalıdır. İşle ilgili tehlike ve riskleri

öğrenmeleri okulda başlamalı ve mesleki eğitim ve çıraklık programları ile devam etmelidir (ILO, 2018: 9).

Fransa Ulusal Araştırma ve Güvenlik Enstitüsü (Institut National de Recherche et de Sécurité, INRS) 2017 yılında, iş kazalarının önlenmesinde “okullarda verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkisi” üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayanların iki kat daha fazla iş kazası geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Boini, vd., 2017: 9).

İş sağlığı ve güvenliğini genel ve mesleki eğitimin içine almak, geleceğin çalışanları ve işverenleri arasında İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı ve iş güvenliği bilgi ve becerilerini geliştirmenin oldukça etkili bir yoludur.

Gençler toplumun geleceği ve kültürel değişimin önemli itici güçleri olduğundan, temel iş sağlığı ve güvenliği bilgisi, okul müfredatı, teknik eğitim ve diğer eğitim programlarının içine alınması faydalı olacaktır. Henüz okul yıllarında bireylerin kendi sağlık ve güvenliklerini koruma ihtiyacının farkında olmalarını ve bunu yapma haklarının bilincinde olmalarını sağlayacaktır (ILO, 2018: 34).

Dünyada ve ülkemizde yapılan birçok araştırma, iş kazaları ve meslek hastalıklarının %90 gibi büyük bir çoğunluğuna güvenli olmayan davranışlarının neden olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte olumlu güvenlik kültürünün güvenli davranışa neden olduğu, güvenli davranışın da iş kazaları ve meslek hastalıkları üzerinde azaltıcı ya da önleyici etkisi olduğu yapılan bu araştırmalar ışığında söylenebilir.

Bu çalışma Meslek Yüksekokulu öğrencilerin, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına maruz kalmadan, mesleki kaza ve hastalıkların önlemesini sağlayacak güvenlik kültürü olgusu üzerinde farkındalık oluşturmak ve bu alandaki boşluğa dikkat çekmek için yapılmıştır.

1.1.Araştırmanın Problemi

Literatürde Meslek yüksekokullarında güvenlik kültürü üzerine herhangi bir çalışma bulunmaması ve meslek yüksekokullarında güvenlik kültürü eğitimi verilmiyor olması araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin güvenlik kültürü seviyelerini inceleyerek, güvenlik kültürü düzeylerini saptamaktır.

Bu çalışmayla elde edilecek sonuçlar meslek yüksekokulu öğrencilerinin güvenlik kültürleri ve güvenlik bilincini geliştirerek güvenli bir çalışma ortamı sağlamak ve ileride karşılaşmaları muhtemel iş kazalarını önlemek için yol gösterici olması amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

İş kazalarının ve meslek hastalıklarının sıklıkla yaşandığı sektörlere işgücü sağlayan meslek yüksekokullarının amacı, imalat endüstrisinin ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü uluslararası standartlara uygun olarak yetiştirmektir (dmyo.duzce.edu.tr, 2018). Meslek yüksekokullu öğrencileri istihdam alanları sanayi sektörü olması sebebiyle de iş kazalarının potansiyel muhataplarıdır.

Ülkemizin iş kazalarında dünya sıralamalarında üst sıralarda yer alması ve güvenlik kültürü iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemedeki rolü düşünüldüğünde konunun önemi daha da ortaya çıkmaktadır.

Meslek yüksekokulu öğrencileri eğitimleri kapsamında laboratuvar, atölye dersleri görmekte ve fabrikalarda staj yapmaktadırlar. Bu nedenle meslek yüksekokulu öğrencileri daha iş hayatına atılmadan önce henüz eğitim hayatlarında mesleklerine özel tehlike ve risklerle karşılaşmaktadırlar. Türkiye’de güvenlik kültürü üzerine yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Meslek Yüksekokulları üzerine iş güvenliği ve güvenlik kültürü konularıyla ilgili araştırmanın yapıldığı tarihte herhangi bir tez çalışmasına da rastlanmamıştır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın yapıldığı Düzce Üniversitesi Düzce Meslek Yüksekokulunda 9 bölüm ve bu 9 bölüme bağlı 13 program bulunmaktadır.

Bilgisayar” ve “Arıcılık ”bölümlüleri altında faaliyet gösteren “Bilgisayar Programcılığı” ve “Arıcılık” programları öğrencileri atölye dersi almamaları sebebiyle kapsam dışında bırakılmış ve araştırma evreni 7 bölüm ve 11 programla sınırlandırılmıştır.

1.5.Araştırma Bölgesi

Araştırma Bölgesi, Düzce Üniversitesi Düzce Meslek Yüksekokulu’dur. DMYO 1976’da MEB çatısı altında kurularak, 1982’ye kadar aynı bakanlığa bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmüştür (dmyo.duzce.edu.tr, 2018).

1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Sakarya Mühendislik Fakültesine bağlanan DMYO, 1984’te Dünya Bankası ile Türkiye arasındaki protokolle, Endüstriyel Eğitim Projesi çerçevesindeki 8 pilot Meslek Yüksekokulundan biridir. DMYO, 1992 yılına kadar İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde eğitim vermeye devam etmiştir (ogrenciisleri.duzce.edu.tr, 2018).

1992 yılında İTÜ bünyesinde ayrılarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerine devam eden DMYO, 2006’da Düzce Üniversitesi’nin açılmasıyla DÜ çatısı altına girmiştir. 2009 yılında DMYO program sayısını 12 teknik ve 4 sosyal olmak üzere 16’ya çıkartmıştır. 2011 yılında sosyal bölümler DMYO bünyesindeki teknik bölümlerden ayrılarak Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu kurulmuştur (sbmyo.duzce.edu.tr, 2018).

DMYO 1 Mart 2011 tarihinde hizmet kalitesini daha da artırmak amacıyla uluslararası sertifikasyon denetiminden geçerek ISO 9001 kalite belgesini almıştır (Şerifoğlu vd., 2011: 36). DMYO yerleşkesi Düzce ili Merkez İlçesine bağlı Uzun Mustafa Mahallesi’nde yer almaktadır. 2019 yılı itibarı ile 13 teknik program ile dört binden fazla öğrencisi ve kırk yılı aşan tecrübesiyle mesleki ve teknik eğitim vermeye devam etmektedir (dmyo.duzce.edu.tr, 2018).

BÖLÜM II

2. İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ

Araştırmanın bu bölümünde iş sağlığı ve güvenliği ve iş sağlığı ve iş güvenliğine bağlı kavramlar üzerinde durulmuştur.

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tanımı

1950’de ILO ve WHO, iş sağlığı ve güvenliğini “tüm mesleklerdeki çalışanların en yüksek düzeyde fiziksel, zihinsel ve sosyal refahının sağlanması” olarak ifade etmiştir (ILO, 2018: 2). 1995’te ise ILO ve WHO, 1950’de yapmış olduğu tanımı güncelleyerek, iş sağlığı ve güvenliğini, çalışanın fiziksel, zihinsel ve sosyal refahının en yüksek seviyeye çıkarılarak korunması, işle ilgili sağlık sorunları ve mesleki risklerden korunması, kapasitelerine uygun işlerde çalıştırılması olarak ifade etmiştir (TBMM, 2011: 21).

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların sosyal, zihinsel ve fiziksel bakımdan bir bütün olarak tam bir iyilik durumlarının sağlanmasını ve bu durumun sürdürülmesini, çalışma şartları nedeniyle iş görenin, sağlığındaki bozulmaların engellenmesini, mesleki risk ve tehlikelere karşı korunarak, fizyolojik ve psikolojik özelliklerine uyumlu işlerle görevlendirilmelerini kapsamaktadır (Kağnıcıoğlu, 2010: 231).

Dar bir perspektiften bakıldığında iş sağlığı ve güvenliği; çalışma ortamında bir işin yapılması sırasında çalışma ortamı, çalışma çevresi gibi koşullar nedeniyle çalışanların karşılaştıkları risk ve tehlikelerin yok edilmesi ya da minimum seviyeye çekilmesi amacıyla alınan sistemli önleme faaliyetleridir (Balkır, 2012: 58).

Geniş anlamda ise iş sağlığı ve güvenliği; işletmenin faaliyetleri sonucunda tüm paydaşların, sağlık ve güvenliğine etki eden tüm risk ve tehlikelerin ortadan kaldırılması ya da en aza indirmesi için yapılan çalışmalarıdır (Kabakcı, 2009: 63).

İş Sağlığı ve Güvenliği, bir bütün olarak çevre ve toplum üzerindeki olası etkileri de dikkate alınarak çalışanların sağlığını ve refahını bozabilecek tehlikeleri tahmin etme, tanıma, değerlendirme ve kontrol etme bilimidir (ILO, 2018: 2).

Sonuç itibari ile tüm bu tanımlar çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği, iş ve üretim şartları nedeniyle doğaya ve paydaşlara zarar vermeden alınacak önlemlerle iş kazaları ve meslek hastalıklarının oluşumunun engellenmesi için yapılan teknik ve sosyal çalışmaların tümü olarak tanımlanabilir.

2.2. İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kavramları

Çalışanların mesleki risklere karşı korunmasını ve bu risklere karşı önlem alınmasını kapsayan, iş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarını ayırt etmek oldukça zor olmakla beraber bu iki kavram aslında birbirini tamamlamaktadır (Aydın, 2016: 3). İş sağlığı ve iş güvenliği kavramları, birbirinden kolaylıkla ayrılamayan bir bütünü oluşturan parçalardır (Balkır, 2012: 59). İş sağlığı ve iş güvenliği arasındaki fark ve ilişkiyi anlamak, bu iki unsurun ayrı ayrı açıklanarak tanımlanması ile mümkün olacaktır (Kağncıoğlu, 2010: 231).

2.2.1. İş Sağlığı

WHO' ya göre sağlık, sosyal, ruhsal ve fiziksel bakımdan tam bir iyilik halidir (Şahingöz ve Şık, 2015: 11). Çalışanın sağlık kapasitesinin en yüksek seviyeye çıkartılması, olumsuz koşullar sebebiyle, sağlığının bozulmasının önlenmesi, fiziksel ve ruhsal yeteneklerine uygun işlerde çalıştırılması, iş sağlığının hedefleri arasındadır (Telman vd., 2015: 64-65).

İş sağlığı iş görenleri, sosyal, ruhsal ve bedensel bakımdan en üst seviyeye getirmeyi, bu düzeyin sürdürülmesini, çalışanların psikolojik ve fizyolojik kapasitelerine uygun işlerle görevlendirmeyi ve böylelikle insanı işe, işi insana uygun hale getirmeyi hedefleyen bir bilimdir (Kağncıoğlu, 2010: 231-232).

2.2.2. Meslek Hastalığı

Meslek hastalıkları, mesleki bir etkinlik veya bazı işlerde uzun süreli çalışma sonucunda, bu etkinliklere bağlı hastalıklardır (Yazgan, 2013: 180). Bu hastalıklar, belirli bir mesleğin icrası sırasında o mesleğin özelliğinden veya uygulama şartlarından kaynaklanmaktadır (Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 297). Bütünüyle önlenebilen hastalıklar olan meslek hastalıkları, insani ve ekonomik kayıplara yol açarak, büyük ölçüde zarara neden olmaktadır (İSGGM, 2011: 19).

İşin yürütüm koşulları ve çalışanın yaptığı işten kaynaklanan meslek hastalıkları (Kılıkış, 2016: 16), bir meslekte veya çalışma alanında sıkça karşılaşılan ve laboratuvar ortamında meydana getirilebilen hastalıklardır (Yazgan, 2013: 180). Mesleki hastalıklar, zarar veren etkenle, bundan etkilenen insan bedeni arasında, yapılan işe özgü etki, tepki ve neden, sonuç ilişkisinin açıklanabildiği hastalık grubudur (İSGGM, 2011: 11).

Mevzuat açısından bakıldığında ise; meslek hastalığı, Mesleki risklerle etkileşim sonucunda ortaya çıkan (İş sağlığı ve güvenliği kanunu, 2012), sigortalı çalışanın gerçekleştirdiği işin özelliği sebebiyle tekrarlanan bir nedenle ya da işin gerektirdiği şartlar yüzünden uğradığı sürekli veya geçici hastalık halleri şeklinde tanımlanmıştır. (Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu, 2006).

2.2.3. İş Güvenliği

İş güvenliği, tehlikelerin yok edilmesi amacıyla daha fazla teknik bilginin kullanılarak risk ve tehlikelerin bulunması ve teknik koruma tedbirlerinin alınmasıdır (Kılıkış, 2016: 7-8). İş güvenliği, çalışanın, işini yaparken karşılaştığı risklerin azaltılması amacıyla işverenin önlemler alarak, hukuki yükümlülüğünü yerine getirmesi olarak tanımlanabilir (Şahingöz vd., 2015: 12).

İşletmeyi tehlikelerden ve sağlığa zararlı koşullardan arındırmayı amaçlayan iş güvenliği çalışmaları, çalışanın, üretimin ve işletmenin bütün zarar ve tehlikelerden korunmasını hedeflemektedir (Yazgan, 2013: 182). İş güvenliğinin temel hedefi işle ilgili kazaları ve yaralanmaları önlemektir (Kağnıcıoğlu, 2010: 232).

Günümüzde teknik bir bilim dalına dönüşen iş güvenliği ile çalışan teknik özellikler taşıyan risklere karşı korunmaya çalışılırken donanım, makine ve teçhizata bağlı olarak meydana gelebilecek risklerin belirlenmesi, bu riskler için önlemlerin alınmasıyla daha güvenli bir çalışma ortamı sağlanarak, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi hedeflenir (Baybora, 2014: 13).

2.2.3.1. İş Kazası

TDK Kazayı, İstenmeyen veya beklenilmeyen bir olay sonucunda, bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019) Kazalar beklenilmeyen ve istenilmeyen olaylardır (Demirbilek, 2005: 12).

İş kazası, beklenmedik bir anda, planlanmadan ortaya çıkan ve sonucunda insana, üretime ve çevreye zarar veren bir olay olarak tanımlanabilir (Dursun, 2011: 3), (Dursun, 2012: 5). Bilimsel çalışmalara göre hiçbir kaza tesadüfen, ya da sebepsiz yere meydana gelmemektedir (Dizdar, 2006: 103). İş kazasında zarar verici olayın, aniden gerçekleşmesi, dıştan gelen bir etkiden kaynaklanması ve bu etki sonucunda sigortalının zarar görmesi gerekmektedir (Demirbilek, 2005: 12).

WHO iş kazalarını, kişisel yaralanmaya neden olan, üretimi bir süreliğine aksatan daha önceden planlanmayan olay olarak tanımlarken, ILO iş kazasını, yaralanmaya veya zarara sebep olan önceden planlanmayan ve beklenilmeyen olay şeklinde tanımlamıştır (Yigit, 2015: 29).

Mevzuat açısından bakıldığında ise; 6331 sayılı İSG kanununun 3. Maddesinde iş kazaları İşyerinde ya da bir işin yapılması sırasında gerçekleşen, ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren, vücut bütünlüğünü bozan, ölüme sebebiyet veren olaylar şeklinde tanımlanmıştır (İş sağlığı ve güvenliği kanunu, 2012).

Türk hukuk sistemi içerisinde bir olayın iş kazası sayılabilmesi için; bir olayın gerçekleşmesi, olayla etkilenen kişinin sigortalı olması, olaydan etkilenen sigortalının hemen veya daha sonra bedenen veya ruhen engelli duruma gelmesi gibi koşulların bir arada yaşanması gerekmektedir (Yılmaz, 2017:113). Bunlara ek olarak bir olayın iş kazası sayılabilmesi aranacak şartlar 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda ayrıca belirtilmiştir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda ise iş kazasını, sigortalıyı o anda ya da sonrasında ruhsal ya da bedensel bir arızaya uğratan olay şeklinde tanımlanırken iş kazasının oluşum şartlarını kanunun 13. maddesinde şu şekilde açıklanmıştır;

- Sigortalı çalışanın işletmede olduğu sırada,
- İşverence yürütümü sağlanan iş sebebiyle veya sigortalı kendi hesabına bağımsız çalışıyorsa yürüttüğü iş sebebiyle,
- Sigortalı çalışanın, işverence görevlendirilerek farklı bir yere gönderilmesi sebebiyle asıl işini yapmadığı sürelerde,
- Emziren sigortalı çalışan için ayrılan sürelerde,
- Sigortalı çalışanın, işverenin tahsis ettiği bir vasıta ile iş yerine götürülüp getirildikleri zamanlarda yaşanan kazalar iş kazalarıdır (Sosyal Sigortalar Kanunu, 1964).

506 sayılı yasaya göre bir kazayı iş kazası olarak tanımlayabilmek için yukarıda yazılan maddelerden en az birinin meydana gelmiş olması gerekmektedir (Güzel vd., 2010: 337). Yukarıda maddeler halinde yazılan durumlardan en az birinin gerçekleşmesi iş kazasının varlığı için gerekli ve yeterliyken bu koşulların en az birinin oluşmadığı durumlarda ise iş kazasının varlığından söz edilemeyecektir (Yılmaz, 2017:114).

2.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı

Tüm canlılar gibi insanların da beslenme, barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarından sonra gereksinim duyduğu ihtiyaç, tehlikelerden uzak yaşamak ve kendini güvende hissetmektir (Telman vd., 2015: 1). Yaşam hakkı ve güvenliği, insan hakları bakımından kişi hak ve özgürlüklerini oluşturan, temel haklardır (Kara, 2014: 11).

İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ana hedefi, meslek hastalıkları ve iş kazalarını daha gerçekleşmeden engellemek (Baybora, 2014: 11), mesleki tehlikelerin önlenmesiyle, çalışanların sağlıklarını ve yaşamlarını korumak (Balkır, 2012: 59), iş görenin ruhsal ve bedensel ihtiyaçlarına uyumlu güvenli bir çalışma ortamı oluşturmaktır (Kağnıcıoğlu, 2010: 231).

Günlük yaşantının en az üçte birini oluşturan çalışma hayatında, çalışanların kendilerini güvende hissetmeleri en doğal haklarıdır (Telman vd., 2015: 1). Her işletme sağlık ve güvenlik açısından tehlikeler barındırmakla birlikte bu tehlikelerin yol açtığı olumsuz sonuçların %98'i önlenebilir niteliktedir (Kılıkış ve Demir, 2012: 23). İş sağlığı ve güvenliğinin temel maksadı da, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesidir (Şahingöz ve Şık, 2015: 11).

İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarıyla, güvenlik ve sağlık risklerinden ve bu riskler nedeniyle ortaya çıkan tehlikelerden izole edilmiş güvenli iş ve çalışma koşullarının sağlanması amaçlanmaktadır (Kılıkış ve Demir, 2012: 23).

İş sağlığı ve güvenliği önlemleri çalışanın, fiziksel, zihinsel ve psikolojik olarak iyi hissetmesini amaçlarken moral ve verimliliğini artırarak işletmeye maddi yararlar sağlar (İleri, 2014: 335-336). Çalışanların üretim şartlarının olumsuz etkilerinden korunmasıyla sağlıklı bir iş ortamı oluşur, işletmede çalışan ile üretim arasındaki uyum sağlanır, tehlike ve riskler ortadan kaldırılmasıyla maddi ve manevi zararlar azalır (Akpınar, 2013: 35-36).

İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları temel olarak üç başlık altında incelenebilir (Yigit, 2015: 2).

1. Çalışanların korunması,
2. Üretim güvenliğinin sağlanması,
3. İşletme güvenliğinin sağlanması.

2.3.1. Çalışanların Korunması

Çalışanları korumak iş sağlığı ve güvenliğinin asıl hedefidir (Dizdar, 2006: 99). İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ana hedefi, iş görenlerin beden bütünlükleri ve ruh sağlıklarıyla birlikte hayatlarını korumaktır (Yigit, 2015: 2-3). İş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle, iş ortamındaki tehlike ve risklerin en düşük seviyeye çekilmesi, çalışanların tehlike ve risklerden korunması, sağlıklı bir iş ve çalışma ortamının sağlanması hedeflenir (Baybora, 2014: 11).

İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarıyla, iş görenleri çalışma ortamının zarar verici tesirlerinden korumak, güvenli ve rahat bir ortamda işlerini yapmalarını sağlamak başka bir deyişle iş görenleri meslek hastalıkları ve iş kazalarına karşı korumak, çalışanların beden bütünlükleriyle birlikte ruh sağlıklarının da korunması hedeflenmektedir (Dizdar, 2006: 99).

Çalışanları korumak için güvenli ve sağlıklı bir iş ortamı oluşturmak, iş ortamının sebep olabileceği güvenlik ve sağlık risklerini ortadan kaldırmak, iş görenlerin refah, sağlık ve güvenliğini sağlamak ve geliştirmek gerekmektedir (Şahingöz ve Şık, 2015: 15).

Çalışanları işe ilişkin hastalıklar ve iş kazalarından korumak yaşanabilecek işgücü ve işgünü zararlarını azaltır (Yigit, 2015: 3). Güvenli ve sağlıklı bu iş ortamı çalışanlara güven verir, böylelikle işletmedeki güven ortamı üretim güvenliğini sağlarken verimliliği de artırır (Dizdar, 2006: 99). Çalışan iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı korunmadığında, çalışanın uğradığı zarar işletmeye maliyet olarak geri döner (Telman vd., 2015: 3-4).

2.3.2. Üretim Güvenliğini Sağlaması

İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alınmayan, tehlikeli çalışma koşulları ve tehlikeli çalışma ortamı, üretkenlik, verim ve kaliteye zarar verir (Dizdar, 2006: 98).

Bir işletmede birim zamanda, birim miktar üretim yapılması gerekliliği açısından bakılırsa, işletmenin ayakta kalmasını sağlayan üretimin, belli bir plan, denge ve güven çerçevesinde sürdürülmesi gerekir, bu denge bozulur ve üretim güvenliği sağlanamazsa işveren ve çalışan zarara uğrar (Telman vd., 2015: 4).

Üretim güvenliğinin sağlanması üretimin devamlılığını sağlayarak verimliliğini artmasını sağlayacaktır (Şahingöz ve Şık, 2015: 15). Bir iş yerinde üretim güvenliğinin sağlanmasıyla birlikte doğal olarak verimlilik artacağından bu durum özellikle ekonomik açıdan önemlidir (Dizdar, 2006: 99).

2.3.3. İşletme Güvenliğinin Sağlanması

İşletmede alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirleriyle, işletmede kullanımda olan teçhizat, makine, araç, gereç gibi materyallerin iş sağlığı ve güvenliğine uygun hale getirilmesiyle işletme güvenliği sağlanabilir (Yigit, 2015: 3).

İşletmede iş güvenliği tedbirleriyle işletme güvenliğinin sağlanması, iş sağlığı ve güvenliğinin temel hedefi olan çalışanların yaşam ve beden bütünlüklerinin korunmasına katkıda bulunur (Baybora, 2014: 11).

İnsan hatalarının azaltılması, makine arızaları nedeniyle üretimin durmasının önlenmesi, patlama, yangın olayları gibi işletmeyi tehlikeye düşürebilecek durumların ortadan kaldırılması, çalışanlara huzurlu bir çalışma ortamının sağlanmasına ve işletme güvenliğinin sağlanmasına katkı sağlar (Telman vd., 2015: 4).

İş sağlığı ve güvenliği önlemleriyle, iş kazaları ve meslek hastalıkları önleğinde, tehlikeli ve güvensiz durumlarda çalışma ortamından doğabilecek arıza, yangın, patlama, gibi çalışma ortamını tehlikeye sokacak durumlar ortadan kaldırıldığında çalışma ortamının güvenliği sağlanmış olur (Dizdar, 2006: 99).

2.4. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

İşe ilişkin kazalar ve hastalıklar nedeniyle 2016 yılında 2,3 milyon insan hayatını kaybetmiştir (Bilir, 2016: 4). 2017 tahminlerine göre ise yıllık hayat kaybı yaklaşık 2,8 milyon olarak tahmin edilmektedir (ILO, 2018: 7). İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle dünyada genelinde yıllık yaklaşık 3 trilyon Amerikan Dolarını aşan ekonomik kayıp yaşandığı tahmin edilmektedir (Arslan ve Ünsal, 2015: 11).

İşletme ve çalışan açısından büyük önem taşıyan iş sağlığı ve güvenliğinin doğrudan ve dolaylı zararları ve buna bağlı olarak maddi manevi ve psikolojik maliyetleri vardır (Kağnıcıoğlu, 2010: 232).

İşgücünde önemli kayıplara neden olarak ekonomiyi de olumsuz yönde etkileyen, bireye, örgüte ve topluma zarar veren iş kazaları ve meslek hastalıkları üzerinde durulması gereken önemli bir konudur (Yazgan, 2013: 179).

İş sağlığı ve güvenliğinin önem kazanmasının nedenlerini üç başlık altında inceleyebiliriz (Gerek, 2008: 14).

1. Teknik zorunluluklar,
2. Ekonomik zorunluluklar,
3. Sosyal zorunluluklar.

2.4.1. Teknik Zorunluluklar

Bilimsel ve teknik gelişmelerin iş kazaları ve meslek hastalıkları risklerinin oluşumunda etkili olduğu öngörülmektedir (Özaslan, 2011: 33). Üretimin teknik gelişmelere bağlı olarak sürekli yenilenerek karmaşık bir hale gelmesi, iş görenlerin bu değişime uyum sağlayamaması, üretimde kullanılan hammadde ve tehlikeli kimyasalların sayısının artmasına bağlı olarak iş kazası ve meslek hastalıkları riskleri artmaktadır (Yılmaz, 2009: 14).

Teknolojik gelişmeler geleneksel riskleri azaltmış, niteliği değiştirmiş ancak yeni riskler ortaya çıkarmıştır (Gerek, 2008: 15). Örneğin geçmişte yaşanmayan nükleer kazalar günümüzde yaşanabilmekte ve bu kazalar sadece çalışanları değil dünya üzerinde yaşayan tüm canlıları etkileyebilmektedir (Baybora, 2014: 12).

2.4.2. Ekonomik Zorunluluklar

Çalışma hayatında hastalık ve ölümlerin yarattığı ekonomik kayıp GSYH'nin %4'ünü oluşturmaktadır. (Bilir, 2016: 4). 2013 verilerine göre Dünya GSYH yaklaşık 75 trilyon dolar ve bu tutarın %4'ü de yaklaşık 3 trilyon dolardır (T.C Kalkınma Bakanlığı, 2015: 13).

2018 yılında dünya bankasının yayınladığı 2016 verilerine göre Dünya GSYH değeri 2016 yılı sonunda yaklaşık 76 trilyon Amerikan Doları'na ulaşmıştır (World Bank , 2018).

Dünya GSYH miktarındaki artışa bağlı olarak çalışma hayatında hastalık ve ölümlerin yarattığı ekonomik yükün de her geçen gün artmakta olduğu söylenebilir.

İşverenlerin daha fazla kar elde etme isteği, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili problemleri görmezden gelmeleri, maliyet azaltmak için önleyici ve düzeltici faaliyetlerin uygulamaya konulmaması gibi nedenlerde iş kazaları ve meslek hastalıklarını artırmaktadır (Gerek, 2008: 16).

İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda ortaya çıkan maliyetler ülkemiz ekonomisi için de büyük bir yükür. Bu ekonomik kayıpların iş sağlığı ve güvenliği önlemleriyle minimum seviyeye çekilmesi ülkemizin ekonomisi adına önemli bir hamle olacaktır (İleri, 2014: 338).

2.4.3. Sosyal Zorunluluklar

Sanayi devrimi sonrasında devletler çalışma hayatına müdahale etmemiş, piyasanın, iş gücü arz ve talebinin kendiliğinden denge noktasına geleceği öngörülmüştür (Baybora, 2014: 12).

Sanayi devrimiyle yaşananlar çalışanların aleyhine olmuş, üretim artışı sağlamak amacıyla çalışma saatleri uzamış, vardiyalı çalışma ve daha ucuz iş gücü elde etmek için kadınlar ve çocukların ağır işlerde daha fazla rol almaları iş kazalarında artışlara ve önemli sağlık sorunlarına neden olmuştur (Bilir ve Yıldız, 2013: 5).

Güvensiz ve sağlıksız çalışma şartları, düşük ücretler ve uzun çalışma saatleri, kadınların ve çocukların ağır işlerde çalışmaları nedeniyle yaşamlarını kaybetmeleri toplumda tepkilere yol açmıştır (TMMOB, 2017: 8).

Kamuoyundan ve toplumun çeşitli kesimlerinden gelen tepkiler ve baskılar sonucunda devletler çalışma hayatına müdahale ederek çalışanların yaşam hakkını korumaya çalışmışlardır (Baybora, 2014: 13).

Yaşam hakkı, diğer tüm hakların özünde yer alan, devletlerin vatandaşlarını hukuki düzenlemeler, uluslararası belgeler ve kanunlarla koruyarak, güvence altına aldığı en temel insan hakkıdır (Kılış, 2016: 3).

2.5. İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlu ilk çağlardan bugüne tehlikelerden korunmak için çaba göstermiştir. İlk çağlardaki doğal tehlikeler, sanayi devrimiyle birlikte yerini çalışma koşullarının meydana getirdiği tehlikelere bırakmıştır (Dizdar, 2006: 100). İş sağlığı ve iş güvenliği kavramı, bilinen ilk toplumlardan bugüne varlığını sürdürmektedir (Çiçek ve Öçal, 2016: 108).

Kömür, buhar ve petrol gibi enerji kaynaklarının kullanılması, sanayileşme sürecini hızlandırmış, iş sağlığı ve güvenliğinin önemi giderek artmıştır (Yigit, 2015: 4). Günümüzde modern bir bilim dalına dönüşen iş sağlığı ve güvenliğinin kurulması yirminci yüzyılda mümkün olmuş (Baybora, 2014: 3), ciddi çalışmalar ise yirmi birinci yüzyılda gerçekleşmiştir (Dizdar, 2006: 97).

2.6. Dünya’da İş sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

Buharlı makinelerin icadıyla İngiltere’den başlayarak dünyanın birçok bölgesine yayılan sanayi devrimi, (Arslan, 2018: 168), çalışma ilişkilerinin niteliğini değiştirmiş (Baybora, 2014: 3), sanayi devrimi sonrasında görülen yoğun iş kazaları, iş sağlığı ve güvenliği kavramının gerekliliğini ve önemini ortaya çıkarmıştır (Çiçek ve Öçal, 2016: 108).

Global ölçekte iş sağlığı ve güvenliğinin tarihi sürecini sanayi devriminden öncesi ve sanayi devrimi sonrası dönem şeklinde iki ana başlıkta inceleyebiliriz (Baybora, 2014: 3).

2.6.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem

Eski mısırdaki (M.Ö. 1500) hekim ve mimar olan İmpotep, Mısır piramitlerinin yapımı sırasında iş kazası ve meslek hastalıklarına dikkat çekerek, çok fazla kaza yaşandığını ve kas ve iskelet sistemi kaynaklı sorunlar ortaya çıktığını belirleyerek, iş yeri tıbbi servisleri oluşturmuştur (Kılıkış, 2016: 30). Tıbbi servislerin kurulmasıyla piramitler için yeterli iş gücünün sağlanması amaçlanmıştır (Akpınar, 2013: 2).

İş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimini ilk yazılı kaynaklar (M.Ö. 484-425) Herodot’a kadar dayanmaktadır (Baybora, 2014: 3). Herodot iş sağlığı konusunda

atılan ilk adım olarak görülen, sağlıklı beslenmenin verimli çalışma üzerindeki etkisini incelediği zaman diliminde Eflatun (M.Ö. 428-348) ve Aristo'nun (384-322) iş kazaları konusuyla ilgilendikleri bilinmektedir (Kılıkış, 2016, s. 30). Aristo Gladyatör diyeti üzerinde çalışmıştır (Akpınar, 2013: 3).

Çalışanların yaptıkları işten zarar görebilecekleri Hipokrat (M.Ö. 460-370) tarafından ileri sürülmüştür (Baybora, 2014: 3). Meslek hastalıklarına ilk defa Hipokrat'ın "Corpus Hipokratyum" adlı kitabında değinilmiş ve bu kitapta kurşunun sağlığa zararlarından bahsedilmiştir (Kılıkış, 2016: 30). Hipokrat kurşun zehirlenmesini tanımlamıştır (Akpınar, 2013: 3).

Pliny ilk defa tozlu yerlerde çalışmanın nefes darlığına sebep olduğuna ve koruyucu maske kullanımına değinmiş, Juvenal ise demircilerde görülen göz rahatsızlıklarının yapılan işten kaynaklandığına dikkat çekmiş, sürekli olarak ayakta çalışmanın varislere yol açabileceğine değinmiştir (Kılıkış, 2016: 30).

Galen (M.S. 120-200) hastalıklar ile çevre arasındaki ilişkiyi inceleyerek, hastalıkların kirliliği hava nedeniyle oluştuğunu öne sürmüş, Yunanca kirlilik anlamına gelen, Miasma Teorisi'ni geliştirmiştir (Akbulut, 2017: 1). Miasma teorisinde hastalıklara, mevsimsel olayların, iklim şartlarının, astrolojik olayların ve pis su, kirliliği hava gibi sebeplerin neden olduğuna inanılırdı (Özkuyumcu, 2017: 1).

Paracelsus (1493-1541) madenciler üzerinde çalışmalar yaparak madencilerin akciğerlerinde meydana gelen hastalık belirtilerini açıklamış zehirlerin kimyasal yapılarını, dozaj ve canlı arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Kılıkış, 2016: 31). Paracelsus ilk iş hekimliği kitabını yazmıştır (Baybora, 2014: 4). Paracelsus uygun dozun zehir ve ilaç arasındaki farkı yaratacağını belirtmiş "bütün maddeler zehirlidir" sözü ise tıp tarihine geçmiştir (Akpınar, 2013: 3).

Bernardino Ramazzini (1633-1714) bilimsel olarak iş sağlığı ve güvenliğini ilk defa ele almış, 1700 yılında ilk meslek hastalıkları kitabı olarak bilinen De Morbis Artificum Diatriba (İşçilerin Hastalıkları) kitabıyla iş sağlığının kurucuları arasında yer almıştır (Baybora, 2014: 4).

Ramazzini İşçilerin Hastalıkları adlı kitabında, çalışanlar arasında görülen başlıca sağlık sorunlarını ele alarak, hastalıkları çalışma hayatı ile ilişkilendirerek incelemiş, meslek hastalıklarını tanımlamış ve sağlık önlemlerini açıklayıcı çalışmalar yapmıştır (Kılış, 2016: 31). Çalışanın iş yapma şeklinin, iş ve çalışan uyumu olan ergonominin iş sağlığı ve iş verimliliği üzerinde etkileri olduğunu açıklamıştır (Gerek, 2008: 3). Doktorlara tavsiye olarak “Hastalarınızın mesleğini mutlaka sorun” sözüyle tıp tarihine geçmiştir (Akpınar, 2013: 3).

Ramazzini'nin uyarılarına rağmen görüşleri zamanında fazla taraftar bulamamış ve İtalya'da doğmuş olan iş hekimliği ancak 18. Yüzyılda Endüstri Devrimi ile İngiltere'de gelişme imkânı bulmuştur (Telman vd., 2015: 25).

2.6.2. Sanayi Devrimi Dönemi

Sanayi devrimi, tarımsal üretimin yerini endüstriyel üretime bırakmasıyla tüm ekonomik ve toplumsal hayatın değişmesine, fabrikaların ortaya çıkmasıyla üretici ve tüketici ilişkilerin azalmasına (Mucuk, 2012: 5-6), emek yoğun üretimden teknoloji yoğun üretime geçilmemesine ve üretimde çok büyük artışlara neden olmuştur (Suğur, 2012: 117). Sanayi devrimi çalışanların yeni risklerle karşılaşmasına, yeni güvenlik ve sağlık sorunları yaşamasına neden olmuştur (Baybora, 2014: 4).

İş sağlığı ve güvenliği alanındaki bilimsel çalışmalar 17.yüzyılda İtalya'da ortaya çıkmış, 18. Yüzyılda sanayi devrimi olarak adlandırılan makineleşmiş endüstrinin İngiltere'de ortaya çıkmasıyla birlikte, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki bilimsel çalışmalar İngiltere'de devam etmiştir (Kılış, 2016: 31).

Avrupa'da sanayi devriminin getirdiği ekonomik sonuçları yanında 1789 Fransız devriminin getirdiği sosyal sonuçlar ve yapılan bireysel çalışmalar siyasetçileri kamu hizmetlerine odaklanmaya zorlamıştır (Telman vd., 2015: 25).

Mesleki tıbbın temelini atan İngiliz cerrah Sir Percivall Pott (1714–1788), 1775 yılında mesleki riskler ve kanserin ilişkisi ile ilgili yayınladığı raporuyla, madenlerde çalışanların çevresel faktörler nedeniyle kanser riski taşıdıklarını, savunmuştur (Rogers, 2017). Pott aynı raporunda çocukların ve küçük bedenli kadınların

madenlerde çalıştırılmasının, hayvanlardan daha ucuz olduğu için tercih edildiğine değinmiştir (Telman vd., 2015: 25).

İlk Yasal düzenleme 1802 yılında İngiltere’de çıkarılan Çıraklık ve Sağlık Ahlakı Kanunu ile başlamıştır. Bu yasanın çıkış nedeni İngiltere’de zor şartlarda çalışan kadın ve çocukların karşılaştıkları sıkıntılar nedeniyle yaşanan toplumsal olaylardır (Dizdar, 2006: 100-101).

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasalar Belçika’da 1810, İngiltere’de 1833, Almanya’da 1939, İsviçre’de 1840, Fransa’da 1841 ve Amerika’da da 1877 yıllarında çıkartılmıştır. Ülkemizdeyse bu konuyla ilgili ilk kanun 1865 tarihinde çıkartılan Dilaver Paşa Nizamnamesidir (Dizdar, 2006: 101).

İş sağlığı ve güvenliğinin tarihi gelişimindeki önemli aşamaları şu şekilde sıralayabiliriz;

- 1785 Buhar makinasının icadıyla ve sanayileşmenin başlangıcı ile kaza verileri toplanmaya başlanmıştır.
- 1802 İngiltere’de (4-6 yaşındaki çocuklar 14 saat çalışıyordu) çocukların korunmasına dair kanun çıkartıldı, 1833 tarihinde bu kanun kadınları da kapsayarak genişletildi.
- 1802 Fabrikalar kanunu İngiltere’de yürürlüğe girdi, İngiltere yürürlüğe giren Çıraklık Kanunu Sağlık ve Ahlakı ilk iş sağlığı ve güvenliği yasasıdır.
- 1828 Prusya’da çocuk çalışanların fabrikalarda çalışmaları yasaklanarak ilkokul öğrenimi alma mecburiyeti getirildi.
- 1845 Prusya’da 9 yaşın altındaki çocukların çalışmaları yasaklandı, 9-15 yaşındaki çocukların ise günlük en fazla 10 saat çalışma izni verildi, 21-05 saatleri arasında çocukların çalıştırılması yasaklandı. Öğle istirahati 1 saat, kahvaltı ve ikindi yemekleri 15 dakika olarak belirlendi,
- 1853 12 yaşından küçük çocukların çalışması, 12-14 yaşındaki çocukların 10 saatten fazla çalışmaları yasaklanarak, genç çalışanlara günde 2 saat istirahat verildi.

- 1891 Pazar günleri çalışma yasağı, haftalık en fazla 65 saat çalışma süresi, lohusaların 6 hafta izin hakkı, 13 yaşından küçük çocukların çalışma yasağı, denetim memurlarının görevlendirilmesi gibi kanunlar çıkartıldı.
- 1918 Günde en çok 8 saat çalışma kanunlaştı.
- 1953 İlk iş güvenliği kongresi Almanya’da toplandı.
- 1955 İlk kez İtalya’da kazalardan korunma dünya kongresi toplandı.
- 1963 Yirminin üzerinde çalışanı olan işletmelerde, iş güvenliği sorumlusu bulunması mecburi hale geldi.
- 1970 ABD’de mesleki güvenlik ve sağlık kanunu (OHSA) çıkarıldı.
- 1974 Almanya Wuppertal Üniversitesinde iş güvenliği yüksek mühendislik bölümü açıldı (Dizdar, 2006: 101-102).

Sanayi devriminin başlangıcıyla birlikte yaşanan tarihi süreçte iş sağlığı ve güvenliğinin öneminin daha da anlaşılmiş hem üretimin hem de çalışanların sağlığı ve güvenliği yasalarla güvence altına alınmaya çalışılmıştır.

2.7. Türkiye’de iş sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi gelişimi

İş sağlığı ve güvenliği, iş hayatında meslek hastalıkları ve iş kazalarının önem arz eden bir problem olarak gündeme gelmesi ve toplumsal tepkilere bağlı olarak dünyada olduğu gibi ülkemizde de hız kazanmıştır (TMMOB, 2015: 9).

İş sağlığı ve güvenliğinin tarihi gelişimi iş yaşamındaki gelişim ve değişimlere bağlı olarak Dünyada ve ülkemizde benzer aşamalardan geçmiş, meslek hastalıkları ve iş kazalarının büyük bir problem olarak görülmeye başlamasıyla ve sanayileşmenin artmasıyla da iş sağlığı ve güvenliği kavramı üzerinde daha çok durulmaya başlanmıştır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de sanayileşmenin gelişim seviyesine doğru orantılı bir şekilde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili teknik ve yasal çalışmalar yapılmıştır (ÇSGB, 2016: 8).

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimini cumhuriyetten önceki ve cumhuriyet sonraki dönem olmak üzere incelemek daha doğru olacaktır (Baybora, 2014: 3).

2.7.1. Cumhuriyetten Öncesi Dönem

18. yüzyılda İngiltere’de başlayan sanayi devrimi zamanla bütün tüm Avrupa ve Amerika kıtasına yayıldığı yıllarda, Osmanlı imparatorluğu sanayi devrimine henüz geçememiş bir tarım ülkesi olarak ucuz hammadde kaynağı ve pazar olma durumunu sürdürüyordu (Telman vd., 2015: 49).

1850’li yıllara kadar Osmanlı İmparatorluğu’nun hayvancılık ve tarıma bağlı ekonomik yaşamında önemli bir gelişme olmamış, sanayileşme 19. Yüzyılının üçüncü çeyreğinden sonra sanayileşme başlamış ancak cumhuriyet dönemine kadar önemli bir gelişme gösterememiştir (Altan, 2007: 65).

1865’te Dilaver Paşa Nizamnamesi ile Ereğli Kömür Havzası’nda günlük çalışma saatleri 10 saat olarak belirlenerek, işçilere dinleme süreleri verilmesi, işçilere yatacak yer sağlanması, ücretlerin öncelikli olarak ödenmesi, hafif hastalıkların madende bulunacak doktor tarafından tedavi edilmesi gibi düzenlemeler İş sağlığı ve güvenliği alanında ilk uygulamadır (Baybora, 2014: 7).

1869 yılında maden işletmelerinde; zorunlu çalışmayı kaldıran, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini genişleten Maadin Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir (Altan, 2007: 68). 1869 tarihli Nizamnamede, iş sağlığı ve güvenliği ilgili konulara daha çok değinilmiş, Dilaver Paşa Nizamnamesindeki eksiklikleri tamamlayan, Maadin Nizamnamesi, iş kazalarının önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması, iş kazasına uğrayan işçilere tazminat ödenmesi ve iş kazasında kusuru olan işverene para cezası verilmesi gibi yaptırımlar getirilmiştir (Gerek, 2008: 6).

1877 yılında ilk medeni kanun olan Mecelle ile işçinin çalışma ücretinin aynı olarak(gıda, giyim, yakacak gibi) ödenmesi yasaklanmıştır(Altan, 2007: 68). Mecelle, işçinin, işveren sebebiyle zarar görmesi durumunda, işverene bu zararı karşılama zorunluluğu getirmiştir (Baybora, 2014: 7).

Osmanlı İmparatorluğu 1908’de ikinci meşrutiyetin ilanıya, iş sağlığı ve güvenliği konularını gündeme gelmesine rağmen, 1914’te 1. Dünya savaşına girilmesiyle, iş sağlığı ve güvenliği konuları ertelenmiş ve Cumhuriyetin ilanından sonra iş sağlığı ve güvenliği konularının tekrar gündeme getirmiştir (Gerek, 2008: 6).

2.7.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet dönemiyle birlikte sanayileşme hareketinin başlamasıyla çalışanların haklarının korunması ve iş sağlığı güvenliği konularında ilk düzenleme 1921 yılında 151 sayılı maden işçisinin hukukuna dair kanundur (Kılıkış, 2016: 7).

İş sağlığı ve güvenliğinin konusuna giren yasal düzenlemeler, 1923'te düzenlenen 1. İktisat kongresi sonrası gerçekleşmiştir (Akpınar, 2013: 13). 1923 senesinde gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresinde çalışanların korunması ile ilgili kararlar alındıktan sonra, 1924 yılında 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu çalışanlara hafta tatili hakkını getirmiştir (Baybora, 2014: 8).

1926 tarih ve 818 sayılı borçlar kanununda iş kazası ve meslek hastalıkları ile ilgili yasal düzenlemeler getirilmiş, aynı yıl yürürlüğe giren 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediyeler Kanunuyla denetim konusunda hükümler getirilmiştir (Yigit, 2015: 6). 1930'da 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha kanunuyla kadın ve çocukların çalışma şartları iş yerinde doktor ve revir bulundurma zorunlulukları hükme bağlanmıştır (Gerek, 2008: 7).

1936 yılında çıkarılan 3008 sayılı ilk iş kanunu, ülkemiz çalışma hayatı ve iş sağlığı ve güvenliği alanında düzenlemeler yapılarak, kanunun uygulanmasıyla ilgili pek çok tüzük çıkarılmıştır (Baybora, 2014: 8). Çalışma bakanlığının kurulması iş sağlığı ve iş güvenliği konusundaki çok önem arz eden bir aşamadır (Yigit, 2015: 7). Çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığının temeli 1930'lu yıllar olmuşa da, 1945 yılında 4763 sayılı kanunla kurulmuş ve İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması görevi bakanlık bünyesinde kurulmuş olan birimlere verilmiştir (Kılıkış, 2016: 49).

1945'te 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu yasası çıkarılmış ve bu yasanın 1946 yılında yürürlüğe girmesiyle de 1945 tarihine kadar kurulan çok sayıda sigorta sandığının bir araya getirilmesi sağlanmıştır (Gerek, 2013: 8-9). 1945 tarih ve 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları kanunu, 1950 senesinde 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası, 1951 tarihinde 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu, 1957 senesinde 6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortası kanunları kabul edilmiştir (Gerek, 2013: 9).

1964 tarih ve 506 sayılı sosyal sigortalar kanunu kabul edilerek, dağınık halde bulununan sigorta kollarına yönelik düzenleme yapılarak sosyal sigortaların tek bir kanunda bir araya toplaması sağlanmıştır (Baybora, 2014: 9).

1967 yılında 3008 sayılı iş kanunu 931 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılarak 1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir (Yigit, 2015: 7). 1975 yılında Ankara ve İstanbul'da meslek hastalıkları klinikleri kurulmuş, 1980 senesinde Ankara meslek hastalıkları hastanesi ve İstanbul meslek hastalıkları hastaneleri açılmıştır (Akpınar, 2013: 19).

2003'te 4857 sayılı İş Kanunu, 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası kanunları çıkarılmış olup, 2012'den itibaren yasalaşan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği kanunuyla iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları yeni bir aşamaya gelmiştir (Yigit, 2015: 7).

2.8. İstatistiklerle İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

Türkiye'de genel olarak her alanda istatistiksel verilere ulaşma zorluğu ve kayıt sisteminden kaynaklanan sorunlar, iş kazaları ve meslek hastalıkları alanında da yaşanmaktadır. SGK istatistiklerinde sadece sigortalılar değerlendirilmeye alınmaktadır. Çıraklar, tarımda iş sözleşmesiyle çalışanlar, kendi hesabına bağımsız çalışanlar ve devlet memuru statüsünde çalışanlar iş kazası ve meslek hastalıkları istatistiklerinde henüz yer almamaktadır (Kılış, 2016: 70).

1995-2016 yılları arasındaki 22 yılın İstatistiklerine göre Türkiye'de 1995-2016 yılları arasında 2 milyon 150 bin iş kazası ve meslek hastalığı olayı yaşanmış, 27 bin 380 çalışan hayatını kaybetmiştir. Bu kayıpların 911'i meslek hastalıkları, 26.469'u da iş kazaları nedeniyle yaşanmıştır.

1995-2016 yılları arasında Türkiye'de yıllık ortama 688 meslek hastalığı 97 binin üzerinde iş kazası gerçekleşmiş ve bunun sonucunda yılda ortalama 1.245 çalışan hayatını kaybetmiştir. 1995-2016 yılları İstatistiklerine göre Türkiye'de her yıl yüz bin çalışandan 16'sı (0,016) iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatlarını kaybetmektedir. Bu ölümlerin yüz binde 15'i (0,015) iş kazaları, yüz binde 1'i ise (0,01) meslek hastalıkları nedeniyle yaşanmaktadır.

Tablo 1: İş kazaları ve meslek hastalıkları istatistikleri (1995-2016)

Yıllar	Çalışan x1000	İş Kazası	Meslek Hastalığı	Toplam Kaza ve Hastalık	İş Kazası Ölüm	Meslek Hastalığı Ölüm	Toplam Ölüm
1995	4.411	87.960	975	88.935	919	121	1.040
1996	4.625	97.631	1.115	98.746	1.492	196	1.688
1997	4.830	98.318	1.055	99.373	1.473	191	1.664
1998	5.300	91.815	1.400	93.215	1.252	158	1.410
1999	5.055	77.955	1.025	78.980	1.333	168	1.501
2000	5.255	74.847	803	75.650	1.173	6	1.179
2001	4.887	72.367	883	73.250	1.008	6	1.014
2002	5.224	72.344	601	72.945	878	6	884
2003	5.616	76.668	440	77.108	811	1	812
2004	6.182	83.830	384	84.214	843	2	845
2005	6.919	73.923	519	74.442	1.096	24	1.120
2006	7.819	79.027	574	79.601	1.601	9	1.610
2007	8.505	80.602	1.208	81.810	1.043	1	1.044
2008	8.803	72.963	539	73.502	865	1	866
2009	9.030	64.316	429	67.745	1.171	0	1.171
2010	10.031	62.903	533	63.436	1.444	10	1.444
2011	11.031	69.227	697	69.924	1.700	10	1.700
2012	12.527	74.871	395	75.266	744	1	745
2013	11.940	191.389	371	191.760	1.360	0	1.360
2014	13.967	221.366	494	221.860	1.626	0	1.626
2015	14.802	241.547	510	242.057	1.252	0	1.252
2016	15.355	65.129	175	65.304	1.405	0	1.405

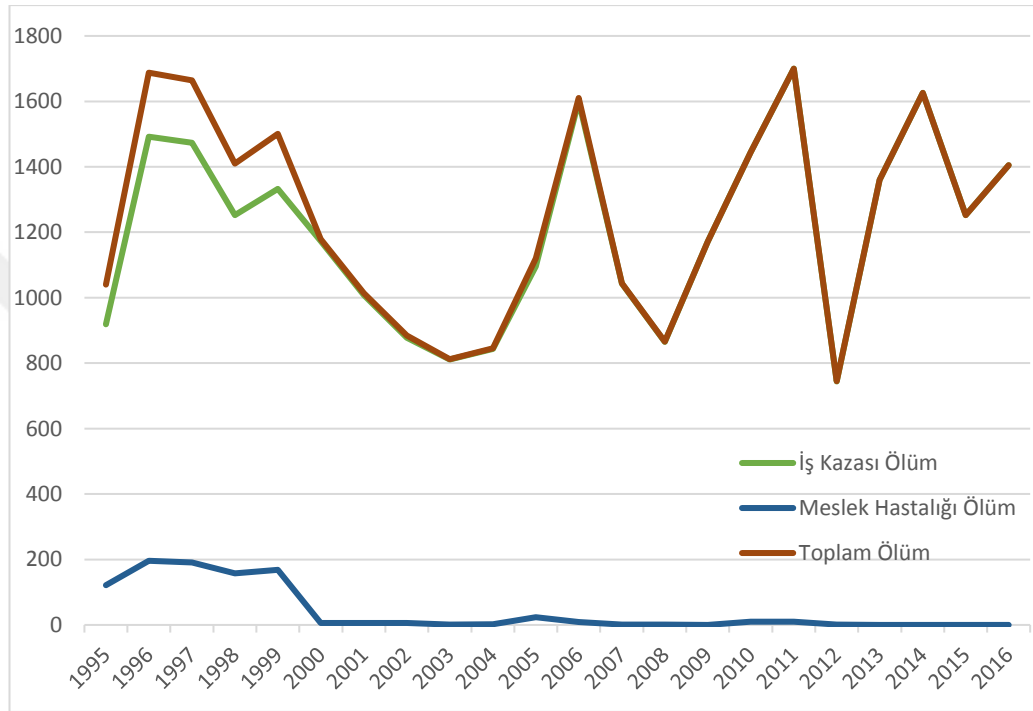
Kaynak: (İSGGM, 2012, s. 38), (Bilir, 2016: 55), (MESS, 2018), (SGK, 2018).

Tablo 1’den Türkiye’de yıllara göre ölüm oranlarının inişli çıkışlı bir seyir izlediği anlaşılmaktadır. Yıllık 75 bin ile 88 bin arasında seyreden iş kazaları, 2012 yılıyla birlikte yükselişe geçmiş ve 2015 yılında yaklaşık 242 bin iş kazası yaşanmıştır.

2015-2016 yılları arasında ise iş kazaları ani bir düşüş ile 65 bin civarına inmiştir. 1995-2016 yılları arasında 15.125 çalışan meslek hastalığına yakalanmış, bu çalışanlardan 911’i hayatının kaybetmiştir. 1999-2016 yılları arasında neredeyse meslek hastalıkları nedeniyle hiç ölüm gerçekleşmemiştir.

2015-2016 yılları arasında iş kazalarının 242 binden 65 bine düşerek 4/1 oranında azaldığı görülmektedir. Ancak iş kazalarında yaşanan 4/1 oranındaki azalmaya rağmen, iş kazaları nedeniyle ölümlerin azalmadığı, aksine arttığı ve iş kazası sonucu meydana gelen ölümlerin yükseliş eğiliminde olduğu görülmektedir.

Tablo 2: İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ölüm oranları (1995-2016)

Tablo 2’de 1995-2016 yılları arasında Türkiye’de iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşanan ölümler görsel olarak verilmiştir. Yaşanan ölümlerin neredeyse tamamı iş kazaları nedeniyle yaşandığı görülmektedir. 2000 yılından itibaren, meslek hastalıkları nedeniyle neredeyse hiç ölüm yaşanmamıştır. Literatüre bakıldığında ise bu durumun pek mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

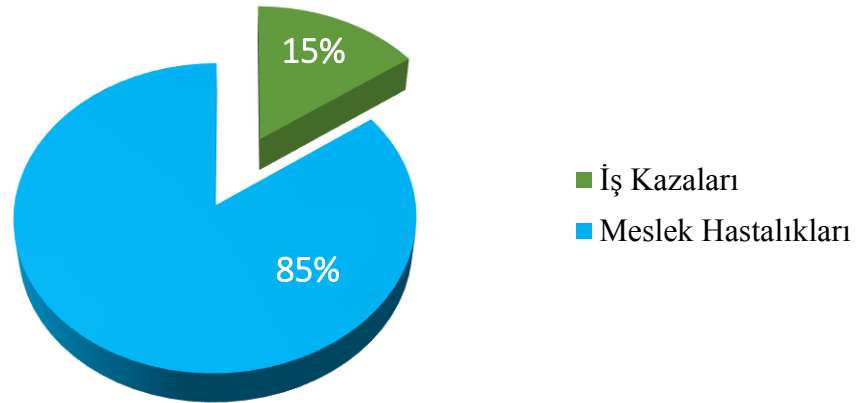
Literatüre bakıldığında meslek hastalığına yakalanma sıklığı istihdam sayısının binde 4’ü ile binde 12’si kadar olduğu görülmektedir (ÇSGB, 2013: 12). J.M Harrington’un verdiği binde 4 ve binde 12 oranları temel alındığında Türkiye’de, meslek hastalığına yakalanma sıklığı çok daha fazla olmalıdır (ÇSGB, 2011: 18).

SGK verilerine göre Türkiye’de 2016 yılı istihdamı 15 milyon 355 bin çalışandır. Bu çalışanalardan 175’i meslek hastalıklarına yakalanmıştır, oysaki binde 4 oranı temel alındığında 2016 yılında 61.420 ve binde 12 oranına göre ise 184.260 çalışanın meslek hastalığına yakalanması beklenmeliyken Türkiye’de meslek hastalığına yakalanan çalışın sayısı 0’dır.

Türkiye’nin iş kazalarında Dünya’da ilk üç arasında yer alınmasına rağmen meslek hastalıklarında son sıralarda yer alması meslek hastalıklarına yakalananların tespit edilmemesinden kaynaklanmaktadır (Bekar vd., 2017: 487).

Dünyadaki istatistiklere bakıldığında işle ilgili ölümlerin büyük bir bölümünün meslek hastalıkları nedeniyle yaşandığı iş kazaları nedeniyle yaşanan ölümlerin oransal olarak daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Dünyada iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ölüm oranları

Tablo 3’te iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşanan ölümlerin oransal ilişkisi verilmiştir. ILO 2008 verilerine göre meslek hastalıkları işle ilgili tüm ölümlerin yaklaşık %85-86’sını, İş kazaları ise ölümlerin %14-15’lik kısmını oluşturmaktadır (ILO, 2013: 4). ILO 2017 verilerinde de bu durum değişmeyerek güncelliğini korumuştur. 2017 verilerine göre de ölümlerin % yüzde 86’sı meslek hastalıklardan, %14’ü ise iş kazalarından kaynaklanmaktadır. (ILO, 2018: 7).

BÖLÜM III

3. ÖRGÜT KAVRAMI

Örgüt, ortak bir amaç için birden fazla bireyin birbirine bağımlı bir halde bir araya gelmeleridir (Özkalp, 2013: 22). Örgütler belirli bir hedefi ortaya koyarak gerçekleştirmek üzere kurulan, belirli bir yapısı ve sürekliliği olan sosyal ilişki biçimleridir (Taşcı, 2013: 4). Bireylerin bir takım müşterek hedefler ve değerler uğruna ortaya koydukları, bir anlaşmayı ve birlikteliği ifade eden kavram örgüttür (Sarıbay, 1992: 71).

Başka bir ifadeyle; iki ya da daha fazla insanın, bir amacı gerçekleştirmek veya bir işi başarmak üzere, bir araya gelerek bilinçlenmiş ve eş güdülenmiş faaliyetlerde bulunmasına örgüt denmektedir (Akdur, 2003: 1). Örgütler belirli hedeflere ulaşmak üzere kurulmuş fiziksel, kültürel ve sosyal yapılarıdır (Hatch, 1997: 9), (Aktaran: Doğan, 2012: 81). Tüm bu tanımlar doğrultusunda en sade şekliyle örgüt, bir hedef doğrultusunda bir araya gelmiş insanlar olarak tanımlanabilir (Akdur, 2003: 1).

3.1. Kültür Kavramı

Kültür sözcüğü, Latince kökenli olup “toprağı ekip biçme” ve “hayvan yetiştirme” anlamına gelmektedir (Genç, 2013: 3). Kültür kavramının ekip biçme, sözcüğünden doğması tarımın toplumsal yaşamın gelişip, değişmesinde oynadığı önemli rol sebebiyledir (Doğan, 2012: 9). 18. Yüzyıla kadar tarımla ilgili anlamlara sahip olan kültür terimi, aydınlanma çağıyla birlikte tıpkı hayvanlar ve bitkiler gibi insanın ve toplumunda biçimlenip yönlendirilebileceği düşüncesiyle, bir toplumsal grubun bütün bir yaşam biçimini ifade etmeye başlamıştır (Gökcalp, 2012: 25-26).

Kültür kavramının temeli yerleşik toplumsal hayat biçimine dayanmakta ve kültürle yaşam şekli arasında önemli bir ilişki yer alırken, kültür bir toplumun belli bir zaman dilimindeki yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2012: 9-11).

Diğer türlerden farklı olarak kendi varlığı üzerine düşünebilme ve varlığını sorgulama yeteneğine sahip olan insanın, doğayı olduğu gibi kabul etmek yerine kendi varlığını anlamlandırmak için doğayı dönüştürme arzusu, kültürü oluşturan temel etkenlerden biridir (Ergur, 2012: 3).

Bir değerler sistemi olarak tanımlanabilen kültür, toplumu oluşturan bireylerin düşünüş birliğini oluşturan değerlerin tümü, doğayla karşı karşıya kalan insanın ilk günden itibaren ortaya çıkardığı her şeydir (Akbaş, 2012: 105).

İnsanların doğa dışında oluşturduğu ve ona eklediği her şeyi ifade eden kültür kavramı, insanı diğer tüm canlılardan ayırarak teknoloji, bilgi ve tecrübe birikimi oluşturur, belirli norm ve kuralları kapsayarak insanların davranış ve düşünce biçimlerini belirler (Aydın, 2012: 25). İnsanın doğayı dönüştürmesi sonucunda biriktirdiği bilgi gelecek nesillere ulaştırılarak, öğretilir ve bu sayede ölümlü insanın yaşamını aşan ölümsüz bir birikime dönüşür (Ergur, 2012: 5).

Kültürü meydana getiren dil, yazı, müzik, resim, ürünler ve bilgi gibi soyut kavramlar aracılığıyla insanlık belleğine aktarılır (Ergur, 2012: 6). İnsanlar içine doğdukları kültür tarafından biçimlendirilerek nasıl davranacakları ve düşüneceklerini, neyi doğru neyi yanlış bulacaklarını, neyin ne anlama geldiğini öğrenirler (Aydın, 2012: 29).

3.2. Örgüt Kültürü Kavramı

Örgütü oluşturan insanların paylaştığı inançlar, semboller, hikâyeler, normlar, standartlar, anlayışlar ve sosyal değerler topluluğu örgüt kültürünü oluşturur (Saruhan ve Yıldız, 2013: 259). Örgüt kültürü, Örgütte zaman içinde oluşan genel kabuller ve örgütteki bireylerin nasıl davranacağına rehberlik eden değerler bütünüdür (Varoğlu, 2013: 89).

Örgütün tüm üyelerinin uyum sağlanmasının beklendiği unsurlardan oluşan örgüt kültürü, değerler, inançlar, normlar ve anlamlı semboller bütünü, biçiminde tanımlanabilir. Örgüt kültürü kavramı; kurum kültürü, işleme kültürü veya organizasyon kültürü anlamında da kullanılmaktadır (Koparan, 2010: 95).

Toplumlarda bir grubun ya da bir örgütün üyesi olmak, o topluluğun kurallarına uyum sağlamayı gerektirmekle birlikte, uyum sağlamak için alışkanlıkların, felsefenin amaçların, değerlerin ve ideolojilerin ortaklaşa paylaşılması gerekir (Eren, 2010: 327).

Örgüt kültürü dışarıdan görülebilir seremoniler, jargon, hikâyeler, semboller ve sloganlar gibi somut unsurlardan oluşurken, gözle görülmeyen değerler, inançlar, varsayımlar gibi soyut kavramlardan oluşmaktadır. (Varoğlu, 2013: 89).

Gözle görülüp, elle tutulamayan, soyut bir kavram olan örgüt kültürü, organizasyonu bir arada tutan sistemdir (Koparan, 2010: 96). Örgüt kültürü, örgüte yeni katılan üyenin örneğin bir çalışanın örgütte kabul edilmesi ve örgütün bir üyesi olabilmesi için bilmesi gerekenler olarak ta tanımlanabilir (Champoux, 2011: 73),(Aktaran: Varoğlu, 2013: 90).

Örgüt kültürü, toplumdaki tüm kurum ve kuruluşlarla, örgütün ilişkilerini düzenleyen bir unsurdur (Eren, 2010: 327). Örgüt içerisinde bireylerin ve grupların iş yapma biçimleri örgüt kültürüyle doğrudan ilgilidir (Ulukan, 2014: 119).

Örgüt kültürü hakkında birçok farklı tanımlama yapılmıştır. Bu tanımların ortak yönleri şu şekildedir;

- Davranışlarla ilgili paylaşılan değerler bütünüdür.
- Davranışları değiştiren yazılı olmayan kabullerdir.
- Örgütsel varlık sorunlarına bulunan çözümlerden ve bunlara ilişkin genel kabullerdir.
- Değerlerin paylaşılmasını sağlayan sembolere yüklenen anlamları kullanır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998),(Aktaran: Varoğlu, 2013: 91).

Örgüt kültürüne ait birçok tanım ve yorum olmasına rağmen bu tanımlar genel olarak yorumlarsak örgüt üyelerince paylaşılan değerler ve genel kabul görmüş kurallar olarak ortak tanımların ışığında özetleyebiliriz. Örgüt kültürüyle ilgili beş ortak kabulden söz edilebilir. Bunlar şu şekildedir;

- Her örgütte vardır.
- Benzersiz ve tektir.
- Sosyal olarak oluşturulur.
- Örgüt üyeleri sembollere anlam yükler.
- Örgütsel davranışı dönüştüren yol gösteren güçlü bir araçtır (Ott, 1989),(Aktaran: Varoğlu, 2013: 91).

Örgüt kültürünü anlamak için yapılan birçok tanımdan ve bu tanımların ortak yönlerden faydalanabiliriz. Örgüt kültürünü, tüm örgütlerin sahip olduğu benzersiz hedefleri belirleyen sosyal bir oluşum şeklinde tanımlayabiliriz.

Örgüt kültürü belirsizliğin giderilmesi gerginliğin yönetilmesini sağlarken bireyin ve örgütün başarıya ulaşması, örgütün bir bütün olarak verimliliğinin artmasını sağlar (Schein, 1988),(Aktaran: Varoğlu, 2013: 91).

Amaçlara ulaşmayı vurgulayan, bu yöndeki faaliyetleri ve davranışları özendirilen bir örgüt kültürüne sahip olmak, bir organizasyonda stratejilerin başarıyla uygulanmasında örgüte çok önemli bir üstünlük sağlayacaktır (Ulukan, 2014: 119).

Değişen çevre, küreselleşme, rekabet gibi zorluklarla başa çıkmaya çalışan örgütlerin sağlıklı bir örgüt kültürüne sahip olmaları başarıyı da beraberinde getirmektedir (Schein, 1988),(Aktaran: Varoğlu, 2013: 91). Örgüt kültürü örgüt üyelerinin maddi, manevi ve psikolojik gereksinimlerini gidererek üyelerinin daha verimli olmasını dolayısıyla da maddi olarak daha fazla tatmin olmalarına neden olur (Koparan, 2010: 95).

3.3. İş Güvenliği Kültürü Kavramı

Güvenlik kültürü, çalışanların tutum ve davranışlarına odaklanarak çalışanların işletmedeki risk ve tehlikelerin bilincinde olmasını, güvenli davranışa karşı istek

uyandırmayı ve tehlikelerin sürekli gözetim altında tutulmasını sağlayacak bir norm geliştirmeyi amaçlamaktadır (Demirbilek, 2005: 2).

İşletmedeki risklere karşı çalışanları korumaya yönelik örgütün tutumlarını, rollerini, inançlarını, normlarını ve uygulamalarını ifade eden güvenlik kültürünün, zararlı ve olumsuz davranışları en aza indirerek ölüm ve yaralanma olaylarında oransal bir düşüş eğiliminin yanında kalite, rekabet, verimlilik ve karlılık gibi olumlu sonuçları olacaktır (Demirbilek, 2005: 2).

3.3.1. Güvenlik Kültürü

Güvenlik kültürü, özellikle güvenlik ve sağlık sorunlarıyla ilgili inançlar ve değerlerin yansıtıldığı örgüt kültürünün altında yer alan bir başlıktır (Akyalçın, 2016: 14).

Güvenlik kültürü, iş güvenliği sisteminin temelini oluşturan inançlar, değerler ve ilkelerle beraber uygulamaları örnekleriyle açıklayan, örgüt kültürünün çalışma davranışına ve çalışma ortamına yansıyan bir işlevi olarak değerlendirilebilir (Simard, 2006),(Aktaran Sungur, 2017: 2).

1986 yılındaki Çernobil nükleer kazasından sonra güvenlik kültürü, birçok araştırmaya konu olmuş ve bu araştırmalar sonucunda, iş yaşamında insan faktörünün dikkate alınması gerektiği ve iş kazalarının önlenmesinde bir davranış düzenleyicisi olarak kültürün önemli kavramlardan biri olduğu anlaşılmıştır (Dursun, 2012: 1).

1986 yılındaki Çernobil felaketinden sonra, güvenlik kültürünün ve kültürel faktörlerin güvenli davranış üzerindeki etkileri işletmeler tarafından araştırılmaya başlanmıştır (Pidgeon, 1991: 273),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 79). Güvenlik kültürü, ilk kez 1987'de OECD Nükleer Ajansı raporuyla kullanılmıştır (Cooper, 2000: 113),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 79).

OECD Nükleer Ajansı raporu nükleer kazanın yaşanmasında örgütsel hata ve çalışan ihmalinin rolü olduğunu işaret etmiştir (Yule, 2003: 1),(Aktaran: Dursun, 2012: 32).

1998’de Piper Alfa petrol platformu ve aynı tarihte Londra Clapham demiryolu felaketleri sonrasında yazılan raporlarda da yaşanan kazalarda güvenlik kültürü seviyesinin belirleyici bir etken olduğu üzerinde durulmuştur. (Cox ve Flin, 1998: 190),(Aktaran: Dursun, 2012, s. 32).

Güvenlik kültürünün kazaları önlemekteki önemi ve etkisi kabul edildikten sonra güvenlik kültürü ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir;

- Çalışanların güvenlikle ilgili paylaştığı inançları, algıları, tutumları ve değerleri yansıtır. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili paylaşılan değerlerinin bir yansımasıdır.
- Örgüte insana öncelik tanıyan tutumlar ve özelliklerin toplamıdır.
- Örgütün güvenlik yeterliliği ve davranış örüntülerinin ürünüdür.
- Örgüt üyelerinin iş güvenliğine yönelik ortak zihinsel çabalarıdır.
- İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili örgütte ait değerlerin, tutumların, algılamaların, yeteneklerin ve davranış kalıplarının toplamıdır.
- Örgütte, iş güvenliği önceliğinin herkes tarafından benimsenmesini ifade eder.
- Örgütte işlerin nasıl yapılacağı ile ilgili, algı, düşünce, duygu ve davranışların bir araya gelmesiyle olur.
- Güvenlikle ilgili örgütün tutumlarını ve kararlarını etkileyen, paylaşılan değerlerdir. Güvenliği artırarak korumak ve güvenliğe yönelik kişisel sorumluluğu ifade eder.
- Örgütte güvenlikle ilgili paylaşılan normlar, tutumlar, değerler ve inançlardır.
- Güvenlik önceliği konusunda ortak inançlar ve güvenlik normlarının üyelerce onaylanması ve desteğiyle sağlanır. Örgüt üyelerine davranışlarında yol gösterir.
- Çalışan, yönetici ve müşterilerin karşılaştıkları tehlikeleri en aza indirmek için yapılan çalışmalar, inançlar, normlar roller ve tutumlardır.
- Örgütün güvenliği artırma çabalarının seviyesidir.
- Örgüt kültürünün içinde yer alır ve örgütün güvenlik performansı ile ilgili çalışanların davranışlarına etki eder.

- Örgütün güvenlikle ilgili inançları ve değerleridir (Wiegmann vd., 2002: 7-8), (Aktaran: Dursun, 2012: 34). (Guldenmund, 2000:228-229),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 83).

Güvenlik kültürüyle ilgili farklı tanımlamalar ortak özellikler göstermektedir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir;

- Örgütün güvenlik problemleri ile ilgilidir.
- Örgütün tüm üyeleri tarafından paylaşılan değerleri açıklayan kavramdır.
- Örgütün her seviyede çalışanın katılımı üzerinde durmaktadır.
- Örgüt mensuplarının işle ilgili davranışlarını etkiler.
- Güvenlik performansı ve ödül sistemleri arasındaki ihtimali yansıtır.
- Örgütte kazalardan, hatalardan ve olaylardan ders çıkarmayı öğretir.
- Değişime karşı dirençlidir (Wiegmann vd., 2002: 5),(Aktaran: Dursun, 2012: 35).

Bir işletmede olumlu güvenlik kültürü rekabet, kalite, güvenilirlik ve karlılığı pozitif olarak etkileyeceği öngörülmektedir (Cooper, 2000: 113),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 80).

Meydana gelen iş kazalarının büyük bir oranda çalışanların güvenli olmayan davranışlarından kaynaklanması sebebiyle, işyerinde kazalarının engellenmesi hususunda, kültürün davranışları düzenleyici etkisi üzerinde önemle durulması gerekmektedir (Aytaç, 2011: 1).

3.3.2. Güvenlik İklimi

Kültür belirtili bir iş grubu için egemen davranışsal normları ima ederken; iklim daha çok bireyin bu davranışsal normlara ilişkin algılama biçimini ima etmekte ve bu algılamalar birey için güven ya da referans kaynağı oluşturulduğundan, tutumları ve davranışları biçimlendirerek çeşitli sonuçları (kaza oranları vb.) etkilemektedir (Demirbilek, 2005: 100).

Güvenlik iklimi; iş görenlerin, iş yeri ve çevresi hakkında paylaştıkları ortak bütüncül algılardır (Zohar, 1980: 96). Güvenlik iklimi işyerinde güvenlikle ilgili politika ve uygulamalarla ilgili algıları ifade etmektedir (Griffin ve Neal, 2002: 69).

Örgütün güvenlik sorunlarına verilen öncelik ve çalışanların inançlarını açıklayan güvenlik iklimi, güvenlik değerlerinin, örgütsel işleyişin ve olayların açıklanmasına ve günlük rutinlerin yerine getirilmesine yönelik çözümler sunmaktadır (Hahn ve Murphy, 2008: 1047),(Aktaran: Dursun, 2012: 64).

Güvenlik kültürü ve güvenlik iklimi çoğunlukla birbiriyle ilişkili olan ve birbirine karıştırılan terimlerdir. Güvenlik kültürü bütünü yansıtırken güvenlik iklimi yalnızca insanın güvenlik algılarını ve güvenlik davranışlarını açıklamaktadır. Örgüt iklimi üyelerin örgütün güvenlik faaliyetlerinin etkililiği nasıl gördüğünün açıklamasıdır (Cooper, 1998: 14),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 79).

Güvenlik iklimi; örgüt üyelerinin güvenlik uygulamaları, inançları, normları ve değerleriyle ilgili ortak algıları olarak tanımlanabilir (Silva vd., 2004: 217),(Aktaran: Demirbilek, 2005, s. 80).

Güvenlik ikliminin birçok tanımlaması yapılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

- Çalışanların iş güvenliğiyle ilgili benimsediği inançlar ve paylaşılan algılamalar ile ilgilidir. İş güvenliğiyle ilgili tutum ve algıların nesnel ölçüsüdür.
- Yönetimin güvenliğe karşı bağlılığı ve çalışanların güvenlikle ilgili aktivitelere katılımı olarak ifade edilebilir.
- Güvenliğin önemi ile ilgili çalışanların algılarıdır.
- Örgüt içinde güvenliği düzenleyen kural ve uygulamalardır.
- Örgütün iş güvenliği etiği şeklinde tanımlanabilen öz bir kavramdır.
- Çalışanların güvenlik hakkındaki inançlarını yansıtan, güvenlik etiği olarak tanımlanan kavramdır.
- Güvenlik iklimi, örgüte belli bir zaman noktasında paylaşılan algıları yansıtan, geçici bir kültür ölçümü durumunu olarak görülebilir.

- Belli bir zamanda, belli bir yerde, güvenliğin algılanan durumu olarak ifade edilebilir. Bu yüzden nispeten değişken bir yapıdadır ve işletme çevresindeki özelliklere bağlı olarak değişimi söz konusudur.
- Güvenlik iklimi, daha çok firmada güvenlik sistemleri algısı, iş faktörleri ve bireysel faktörler gibi maddi olmayan konuları ifade eder
- Güvenlik iklimi belli bir zaman noktasında iş gücünün tutum ve algılarından ayırt edilebilir güvenlik kültürü özelliklerinin yüzeye çıkmasıdır.
- Güvenlik üzerinde etkide bulunan bugünkü çevre ve mevcut koşullarla ilgili çalışanların algılarının anlık bir fotoğrafı olarak tanımlanabilir.
- Grup seviyesinde güvenlik iklimi, grup üyeleri arasında denetim uygulamalarına karşı paylaşılan algıları ifade eder.
- Güvenlik öncelikleri hakkında çalışanların algı ve tutumların bir ürünü olarak tanımlanabilir.
- Güvenlikle ilgili paylaşılan inanç ve algılarla ilgili bir kavramdır (Wiegmann vd., 2002: 9-10),(Aktaran: Dursun, 2012: 65), (Guldenmund, 2000: 228-229),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 83).

Güvenlik iklimi tanımlarında ortak olarak kullanılan üç önemli özellik mevcuttur. Güvenlik iklimi ile ilgili bu özellikler aşıda açıklanmaya çalışılmıştır.

- Güvenliğin yapısı hakkındaki algılamalar olarak tanımlanabilecek psikolojik bir durumdur.
- Çevresel ve durumsal olgular gibi maddi olmayan olaylara bağlıdır.
- Geçici bir faktör olan güvenlik iklimi, güvenlik kültürünün anlık bir yansımasıdır. Güvenlik kültürü nispeten daha değişkendir (Wiegmann vd., 2002: 8).

Güvenlik kültürü ve güvenlik iklimi örgüt yapıları iş kazaları ve işletmenin güvenlik performansı üzerinde hayati bir önemi vardır (Dursun, 2012: 67).

3.4. İşletmelerde İş Güvenliği Kültürü Oluşturma ve İş Güvenliği Kültürünün Önemi

Son yıllarda uluslararası alanda öncelik kazanmış ve örgüt kültürü içerisindeki önemi kabul edilmiş olan güvenlik kültürü, iş güvenliği çalışmalarıyla, işletmede güvenli koşullar ve güvenli davranışlar ortaya çıkarma amacı, iş güvenliğini kültürün önemini ortaya koymaktadır (Bütüner, 2011: 54).

3.4.1. İşletmelerde İş Güvenliği Kültürü Oluşturma

Örgüt üyelerince kabul edilerek uygulamaya konulan davranışlar, tutumlar, ve inanç kalıplarından oluşan örgüt kültürü çevresel değişkenlerin etkisiyle değişebildiği gibi strateji ve vizyon değişiklikleriyle de değiştirilebilir (Eren, 2010: 344).

Örgüt kültürünün değişmesinin çeşitli zorlukları olsa da, başarısız örgütlerde çevresel değişim dönemlerinde veya gerektiğinde örgüt kültürünün değiştirilebileceği unutulmamalıdır (Ağlargoç, 2013: 20).

Örgütlerde liderler davranışlarıyla çalışanların davranışlarına örnek olarak çalışanlarda davranış değişikliği sağlayabilir, liderler ve yöneticiler, örgüt üyelerinin davranışlarını değer ve davranış kalıpları oluşturarak, yönlendirebilir (Eren, 2010: 345).

Uluslararası çalışma örgütünün 155 numaralı iş sağlığı ve güvenliği sözleşmesi ve tavsiye kararı 3. Maddesinde danışma, bilgilendirme, eğitim ve öğretim gibi temel yöntemlerin güvenlik kültürünün geliştirilmesini destekleyeceği belirtilmiştir (Piyal, 2014: 207).

Güvenlik kültürü oluşturma sürecinde aşağıda belirtilen hususlar uygulanabilir (Kılış, 2016: 52-53)

- Güvenliğe yönelik davranış temelli bir yaklaşım ortaya koymak gereklidir.
- Çıktılara değil süreçlere odaklanılmalıdır. Teşvik ve takdir programları geliştirilmelidir.
- Davranışlar ipuçları tarafından yönlendirilir ve sonuçlar tarafından motive edilir. Davranışsal güvenlik modelinin anlaşılması, teşvik edilmesi ve

çalışanlar davranışsal müdahale stratejilerinin tasarım ve uygulama süreçlerine dâhil edilmelidir.

- Başarısızlığı önlemek yerine başarıyı elde etmeye odaklanılmalıdır. Güvenli davranışları teşvik etmek olumlu güvenlik kültürünün oluşturulmasında katkı sağlar. Güvenli davranışların artırılması tehlikelerin önlenmesi sağlayabilir.
- Gözlem ve geri bildirim güvenli davranışın önünü açar, çalışanların birbirinin davranışlarını gözlemlediği ve destekleyici geri bildirimde bulunduğu çalışanların birbirlerine karşı bir güvenlik koçu gibi davrandığı etkin bir gözlem ve geri bildirim süreci uygulamaya alınmalıdır. Süreç yoğun geri bildirim ve hesap verilebilirliği temel almalıdır.
- Etkin geri bildirim, davranış ve kişi temelli koçluk neticesinde ortaya çıkar. Çalışanların koçluk becerilerini geliştirerek onların geri bildirim almalarına ve vermelerine destek olunmalıdır.
- Gözlem ve koçluğa vurgu yapılmalıdır. Çalışanlara bilgi, beceri, gözlem ve koçluk kullanma yeteneği yanında motive de sağlanmalıdır.
- Özgüven, aidiyet ve yetkilendirmeye vurgu yapılmalıdır. Kişisel özgüven yani değer görme hissi, ekip uyumu ve aidiyet hissi yetkilendirme ve sorumluluk hissini artırılması yoluyla güvenli davranışlar artırılabilir.
- Güvenlik bir öncelik değil, bir değer olarak konumlandırılmalıdır. Güvenliğin, zaman ve şartlara göre değişebilen bir öncelik olmasından ziyade üretkenlik ve karlılık ta dâhil olmak üzere işin tüm unsurları ile tutarlı olarak bağlantılı olması sağlanmalıdır (Kalkış, 2016: 52-53).

3.4.2. İş Güvenliği Kültürünün Önemi

Meslek hastalıkları ve iş kazaları ve birçok bakımdan çok farklı bilim dalları ile ilişkilidir ve beraber ele alınmalıdır (Telman vd., 2015: 66). İş kazalarını önlemeye yönelik ilk faaliyetler çoğunlukla, fiziksel tehlikelerin ve teknik yönlerin mühendis bakışıyla iyileştirilmesine yönelik olmasına rağmen kazaların engellenmesinde yalnız teknik alandaki tedbirlerin yetersiz kaldığı görülünce bilim adamları iş kazalarında insan faktörü üzerinde durmaya başlamışlardır (Tomas vd., 1999),(Aktaran: Dursun, 2012: 31).

1900'lü yıllarda iş kazalarının bir mühendislik sorunu olduğu, makinalara ait kusurlar önleildiğinde ve gerekli koruyucu önlemler alındığında kazaların önleneceği düşüncesi zamanla değişmiş ve 1960'lı yıllardan sonra iş kazalarında insan faktörü üzerinde durulmaya başlanmıştır (Telman vd., 2015: 66).

Çalışanın güvenlik kurallarına uymayarak, kendisine, başkalarına ya da alet ve donanımına zarar veren davranışları güvenli olmayan davranışlar olarak tanımlanabilir (Akyalçın, 2016: 97).

Yapılan çalışmalar ve araştırmalar neticesinde, iş kazalarının %90 oranıyla insana bağlı nedenlerden olan çalışanların güvenli olmayan davranışlarından kaynaklandığını ortaya çıkarmıştır (Yigit, 2015: 77), (Baybora, 2014: 24), (Dursun, 2012: 31). Ortaya çıkan bu sonuç İnsan faktörünün iş güvenliğini üzerindeki önemini ön plana çıkartmıştır (Kılıkış, 2016: 67).

İş kazalarının meydana gelmesinde en önemli faktör insandır. İnsana bağlı kaza nedenleri yine insanın tutum ve davranışlarından kaynaklanmaktadır (Baybora, 2014: 24). Yapılan araştırmalara göre iş kazaların %90'ana yakın bölümünün önlenilebilir olduğu görülmüştür (Telman vd., 2015: 83).

İş kazalarının en önemli nedeni olan insan faktörü, insandan kaynaklanan hastalık, uykusuzluk, yorgunluk, gibi çeşitli fiziksel nedenler yanında üzüntü, sıkıntı, unutkanlık gibi psikolojik nedenlerle beraber iletişim ve insan ilişkilerinin yeterli seviyede olmaması gibi nedenlerden oluşur (Akyalçın, 2016: 96).

Her çalışanın farklı kişisel, fizyolojik ve psikolojik özellikleri tehlikeli davranışlara iş kazalarına yol açan insana bağlı nedenlerdir (Uludüz, 1983) ,(Aktaran: Baybora, 2014: 24).

Tehlikeli davranışlara yol açan kişisel özellikler; yaş, cinsiyet, medeni durum, statü, kıdem eğitim düzeyi, fizyolojik faktörler; fiziksel yetersizlikler, uykusuzluk, yorgunluk, psikolojik faktörler ise; zihinsel yetenek, duygusal yapı, sakarlık, tatminsizlik, aşırı güven, stres, yoğunlaşma sorunları ve ihmalkârlık olarak gruplandırılabilir (Baybora, 2014: 24-29).

3.4.3. İş Güvenliği Kültürünün Özellikleri

Araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde ele alınan güvenlik kültürünün aşağıda belirtilen özellikleri taşıması beklenmektedir (Ryan, 2000: 2),(Aktaran: Dursun, 2012: 36-37).

- Tüm çalışanlar güvenlik kurallarına daima uyar.
- Çalışanlar her zaman riskleri araştırır ve riskli bir durum bulunduğu düzeltmek için sorumluluk alır.
- Çalışanların güvenlik ile alakalı etkinliklere katılmaları teşvik edilir.
- Güvenlikle ilgili iyi bir iletişim vardır.
- Güvenlikle alakalı meydana gelen hadiseleri, sistemdeki aksaklıkların düzeltilmesi için bir imkân olarak görülür.
- Çalışanlara verilen eğitimler, çalışanların iş güvenliği sağlamaları için gerekli bilgi ve beceriyi vermektedir.
- Bütün çalışanlar, yaptıkları işlere bağlı ortaya çıkmamış gizli tehlikeleri anlarlar ve gerekli şekilde önlem alırlar.
- Çalışanlar sebepsiz yere kendilerini riske atmazlar.
- Yöneticiler çalışanların nedensiz yere riske atılmalarına neden olmazlar.
- Güvenlik konularında, periyodik şekilde davranış temelli bir geri bildirim alınır. Düzeltici ve önleyici bir geri bildirim yapısı mevcuttur.
- Çalışanların birbirine karşı güvenlik meseleleri açısından destek sağladığı, bir çalışma çevresi oluşturulur.
- Tüm çalışma etkinlikleri tehlikelerin ortadan kaldırılması ve yaralanmaların engellenmesine yoğunlaşmıştır (Ryan, 2000, s. 2),(Aktaran: Dursun, 2012: 36-37).

ABD’de 1970’lerin başlarında yapılan ve farklı iş alanlarını kapsayan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre, olumlu güvenlik kültürünün örgütsel özellikleri aşağıdaki gibidir (Cooper, 1998: 15), (Aktaran: Demirbilek, 2005: 88)

- Üst yönetimin bağlılığı, güvenliğe yönelik ilgisi ve liderliği gereklidir.
- Örgütün bütün seviyeleri arasında daha iyi iletişim ve daha yakın ilişki.

- Etkin tehlike kontrolü ve sürekli iyileştirilen tertip, düzen, temizlik sağlanmalıdır.
- Yetişmiş ve istikrarlı iş gücü gereklidir.
- Etkin personel seçimi, işe yerleştirme ve terfi sistemi uygulanmalıdır.
- Çalışanına uygun iş verilmesi ve işe uyum sırasında güvenlik eğitimlerinden geçirilmesi gerekmektedir.
- Ramak kala olayları sürekli raporlayan güvenlik planı yapılmalıdır.

Olumlu güvenlik kültürüne sahip olan örgütlerde; yöneticilerin tam bir hesap verilebilirlik içerisinde güvenlik faaliyetlerini açıkça destekledikleri, çalışanların güvenlik konularında görüşlerinin alınarak, uygulamaya başlandığı, güvenli iş uygulamaları ve davranışlarını onaylar ve takdir eder nitelikteki davranış ve yaklaşımların güvenliği teşvik ettiği söylenebilir (Weinstein, 1997: 24),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 88).

1980 yılların sonlarına doğru İngiltere’de yapılan bir araştırmayla güvenlik kültürünün en temel özellikleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada bulunan sonuçlar şu şekildedir (Cooper, 1998: 15-16),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 88).

- Güvenlik kültürünü geliştirmek, baştan sona kadar emek ve ilgi isteyen uzun soluklu bir stratejidir. Yeterince uygulamalı kural ve güvenlik standartlarıyla desteklenen resmi bir güvenlik ve sağlık politikası belirlenmelidir.
- Güvenliğin ve sağlığın diğer tüm iş amaçları ile eşit ölçüde olduğu vurgulanmalıdır. Bütün kazalarla birlikte ramak kala olaylar ayrıntı bir biçimde araştırılmalıdır.
- Geri bildirim sağlamak için düzenli olarak güvenlik sistemleri denetlenmelidir.

İngiliz psikoloji Profesörü James Reason, etkin bir güvenlik kültürünün şu özellikleri içermesi gerektiğini savunmuştur (Parker vd., 2006: 552),(Aktaran: Dursun, 2012, s. 37).

- Sistem üzerinde düzenleyici kontrollerin yanı sıra, kazalarla ve ramak kala olaylarla ilgili bilgileri derleyen, analizlerle bu bilgileri yayan bir güvenlik bilgi sistemini kurgulamak.

- İnsan hataları, yanlışlıkları ve ihlallerinin raporlandığı bir raporlama kültürünü oluşturmak.
- İnsanların güvenliğe yönelik teşvik edildiği, lüzumlu bilgileri sağlamaya yönelik ödüllendirildiği ve kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışların sınırının çizgilerin çizildiği bir güven kültürüne sahip olmak.
- Şekillendirme yeteneğine sahip bir örgütsel yapı anlamında, durağan olmayan ve istenen bir çalışma ortamı esnekliğine sahip olmak.
- Güvenlik sisteminin istenen bir şekilde sonuçlanmasına yönelik ve reform istenildiğinde gerçekleştirmeye istekli olunan bir gönüllülük ve yeterliliğe sahip olmak.

Pozitif güvenlik kültürünü karakteri olan eden üç temel unsur üzerinde durulabilir. Bu öğeler; güvenlik uygulaması üzerine yansımalar, güvenliğe yönelik tutumlar, tehlikeleri yönetmeye ilişkin normlar ve kurallar, şeklinde ifade edilebilir (Pidgeon, 1991: 135-136),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 89).

Güvenlik uygulaması üzerine yansıma; güvenlik inancı yönünde devam eden öğrenme aşaması olarak nitelendirilmektedir.

Güvenliğe yönelik tutumlar; Güvenliğe yönelik tutum ve inançları yansıtmaktadır.

Tehlikeleri yönetmeye ilişkin normlar ve kurallar; güvenlik risklerine karşı alınacak önlemleri tanımlayarak, örgüt mensuplarının davranışlarını ve algılamalarına yön vermektedir (Pidgeon, 1991: 135-136),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 89).

Güvenlik gelenekleri olan işletmelerin güvenlik programları, aşağıda belirtilen anahtar öğeleri içermektedir (Lee ve Harrison, 1998: 217),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 91).

- Dikkatli izlem ve analiz; Kazaların ve yaralanmaların nedenleri ve oranlarıyla ilgili veriler, kazaların kök nedeni kök nedeni ve oluşum yeri bakımından gruplandırılması yönetimin dikkatini çekerek önleme çabalarına yardımcı olur.
- Güvenliği destekleyen resmi örgütsel yapı; Güvenlik yönetim toplantılarının ilk gündem maddesidir ve üst yönetimin öncelikli konusudur. Yöneticiler ve

işçilerden oluşan güvenlik komiteleri güvenlik konularını gözden geçirerek, güvenlik denetimlerine katılırlar ve yüksek risk taşıyan süreçlerin incelenmesinde görev alırlar.

- İşçi katılımı ve davranışa yönelik önem; İşçiler arasındaki işbirliği ve arkadaş baskısı güvenli davranışı desteklemede anahtar faktördür.
- İşçilere güvenlik eğitimi verilmekte ve arkadaşları arasında güvenliği sağlama konusunda büyük ölçüde sorumluluk yüklenmektedir.
- Güvenlik farkındalığını yüksek tutan ödüller ve takdir etme; takdir sadece parasal değil daha çok plaket, sertifika ve ödüller gibi parasal olmayan biçimlerde dir.
- Güvenlik, kişisel kabul ve örgütün tüm düzeylerindeki yöneticilerin destek ve takdirleri aracılığı ile kuvvetlendirilir (Demirbilek, 2005: 91).

3.5. Davranışsal İş Güvenliği (Güvenli Davranış)

Bireyin yaptığı ve gözlemlenebilen hareketler olarak tanımlanabilen davranış yalnızca göz kırpmak gibi kolay veya çok karmaşık bir matematik problemini çözmek kadar zor olabilir (Cemalcılar, 2012: 3).

Davranışı uyaran, tepki ilişkisi içinde açıklayan araştırmacılara göre tüm davranışlar öğrenilmiştir. Bireyin davranışı, geçmişteki deneyimlerinin ürünüdür. Kişilerin davranışları arasındaki farklılıklar onların farklı farklı deneyimler geçirmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Farklı deneyimler geçirmek, farklı öğrenme yaşantılarının olması anlamına gelir (Gray, 1999), (Aktaran: Kayaoğlu, 2011: 115).

Çalışanlar tarafından yapılan hatalar genellikle “güvenli olmayan davranış” olarak tanımlanmaktadır (Raouf ve Dhillon, 1994: 61), (Aktaran: Demirbilek, 2005: 64). Davranışsal güvenlik, kişilerin davranışlarının psikolojik etmenlerinin sistematik biçimde incelenmesidir (Esin, 2007: 3)

İş kazalarına çoğunlukla güvenli olmayan davranışlar neden olmaktadır. Güvenli olmayan davranışların kontrol altında tutulması kazaların önlenmesinde çok büyük bir öneme sahiptir (Blake, 1963: 79-80),(Aktaran: Demirbilek, 2005: 66). Bu nedenle asıl olan çalışanların güvenli davranışın kendilerinin sorumluluğunda

olduğunun bilincine varmalarını sağlayabilmektir (Dilley ve Kleiner, 1996: 8) aktaran (Aktaran: Demirbilek, 2005: 67).

Davranışsal güvenlik her derde deva değildir. Gerekli koşullar yerine getirilmeden, Davranışsal güvenlik uygulamaları başarılı olamaz, örneğin merdivenlere tutunmadan inmek, güvenli olmayan davranıştır. Ancak tehlikeli olan bu durumun önlenmesi için başka seçenek yok ise, iş görenlere merdivenden inerken kesinlikle tutunmaları yönünde telkinde bulunmanın faydası olmayacaktır. Öte yandan, eşyanın indirilmesi ve çıkartılması için asansör varken, asansörü çağırmaya üşenip, iki eli dolu iken merdivenlerden inen kimse, güvenli olmayan davranış sergilemektedir. Ancak asansörün sürekli bozuk olduğu bir iş yerinde, asansör kullanılması alışkanlığı kazandırma, iş güvenliği açısından, etkili olmayacaktır (Esin, 2007: 3).

BÖLÜM IV

4. BİR ÖRGÜT OLARAK MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM KURUMLARI

Gelişmiş devletlerle, gelişmemiş olanlar arasındaki belirleyici fark yetişmiş insan gücüdür (Korkmaz, 2015: 38). Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri vasıflı teknik personel ihtiyacıdır (Albiz ve Bilici, 2012: 384). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, insan kaynağının niteliğinin artırılmasına yönelik olarak mesleki eğitim politikaların geliştirmesi ve uygulamasına temel önceliktir (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017: 397).

Mesleki eğitimin amacının, çalışma yaşamının taleplerine uygun nitelikli teknik bilgiye sahip iş gücünü yetiştirmek olduğu söylenebilir (Acır, 2004: 55). Mesleki ve teknik eğitim ile insanların işe hazırlanması, becerilerini geliştirmesi, ekonominin ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir (Korkmaz, 2015: 39).

4.1. Eğitim Kavramı

Eğitim, en temel anlamıyla bireylerin davranışlarında değişiklik oluşturarak, eğitim alan bireyin tutum ve davranışlarında bir farklılaşma oluşması beklentisidir (Demirel, 2012: 6), Eğitim ile ilgili tanımlamalar arasında “kişinin davranışlarında bilinçli olarak istendik değişim oluşturma süreci” tanımı, eğitim alanında arasında çoğunlukla kabul edilmektedir (Şenel, 2008: 4).

Eğitim daha önceden belirlenen hedefler yönünde bireylerin yaşamlarında, davranışlarında, tutum ve düşüncelerinde, iyileştirmeler ve geliştirmelerin sağlamayı

amaçlayan, yeni bilgi, beceri, tutum ve davranışlarla farkındalığı artıran, kişiliği geliştiren ve mevcut performans ile arzulanan performans arasındaki farkın kapanmasını sağlayan sistematik bir süreçtir (İleri, 2014: 336).

Eğitim insanın bir bütün olarak gelişmesini sağlamayı amaçlarken bu amaç doğrultusunda öğrencilerin hem kendisi hem de toplum için yetiştirilmesi hedeflenir (Yeşilyaprak, 2006), (Aktaran: Ceyhan, 2013: 4). Kalkınma ve medeniyete açılan kapının anahtarı insandır ve toplumunda gelişebilmesi için toplumu oluşturan insanların yetiştirmesi ve geliştirmesi zorunludur (Demircioğlu, 2004: 61).

Sosyal bir sistem olan eğitim, bireyleri toplumdaki genel ve özel rollere hazırlayarak toplumsal gelişmeyi sağlamanın yanında yeni bilgi ve yetenekler kazandırarak toplumun değişen şartlara uymam sağlamasını sağlamaktadır (Demircioğlu, 2004: 61).

Sürdürülebilir bir büyümenin sağlanması için en önemli kaynaklarından biri olan insanın, niteliğinin iyileştirilmesi ekonomik kalkınmaya büyük katkılarda bulunduğu bir gerçektir (Korkmaz, 2015: 38).

Bu doğrultuda eğitim, ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerinde rol oynayan en önemli faktörlerden biridir. Bireylerin eğitim seviyeleri yükseldikçe nitelikli işgücü ihtiyacı karşılanır, işgücü verimliliği artar, bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanır (Korkmaz, 2015: 38).

4.2. Mesleki Ve Teknik Eğitimin Tanımı

Uluslararası Çalışma Örgütüne göre mesleki eğitim, “mesleğin gerektirdiği becerilerin geliştirilmesi için alana dair teorik bilgiyle uygulamalı olarak bireyleri yetiştirmeyi içeren, bireyler için bir iş, çalışma alanı ya da mesleğe hazırlamaya yönelik öğretim” olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017: 401).

Mesleki ve teknik eğitim, mesleklere yönelik bilgi, beceri, alışkanlık ve yetenekleri kazandırarak, geliştiren eğitim sürecidir (Özsoy, 2007: 68).

TÜİK mesleki eğitimi, bireylerin yetenek kazanması ya da yeteneklerini geliştirmesi amacıyla planlanmış, belirli bir öğrenme amacı olan eğitim faaliyetlerinin tamamı şeklinde açıklamıştır (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017: 401).

Mesleki ve teknik eğitim, üst seviyede matematik ve fen bilgisiyle birlikte uygulamalı teknik yeteneklere ihtiyaç duyulan görevler için gerekli olan bilgi, beceri ve mesleki alışkanlıkları geliştirme sürecidir (Gökbay ve Şakar, 2016: 138).

4.3. Mesleki Yükseköğretim

Yükseköğretimde meslekî ve teknik eğitim veren örgün eğitim kurumları, aşağıdaki gibidir (Acır, 2004: 56);

- Mühendislik Fakültesi,
- Fen Fakültesi,
- Teknik Eğitim Fakültesi,
- Mesleki Eğitim Fakültesi,
- Meslek Yüksekokulları.

Meslekî ve teknik eğitim alanlar mezun oldukları okulun türüne bağlı olarak; Mimar, Mühendis, Teknik Öğretmen, Tekniker, Teknisyen gibi unvanları almaktadırlar (Acır, 2004: 56).

Yükseköğretim, ortaöğretim sonrasında en az iki yıl yükseköğretim veren yüksek seviyeden insan gücünün yetiştirildiği eğitim kurumlarının tümünü kapsar (Turhan, 2013: 53). Mili Eğitim sistemi içerisinde yükseköğretimde; lisansüstü, lisans ve lisans öncesi seviyelerinde öğrencilere eğitim veren yükseköğretim okulları; uygulama ve araştırma merkezleri, meslek yüksekokulları, konservatuar, yüksekokul, enstitü, fakülte ve üniversitelerdir (Turhan, 2013: 53).

Üniversiteler, modern eğitim ve öğretim prensipleri içerisinde toplumun ve devletin ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmek amacıyla; bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip, devlet tarafından kanunlarla kurulan örgütler olarak tanımlanabilir (Erkılıç, 2013: 32).

4.3.1. Meslek Yüksekokulları

Mesleki ve Teknik Eğitimin en önemli safhalarından biri olan meslek yüksekokulları, hizmet, sanayi ve ticaret sektörlerinin talebi ve ihtiyacı doğrultusunda, mesleki beceri ve bilgi sahibi teknik personel yetiştirmek amacıyla kurulan, ön lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardır (Şahin ve Fındık, 2008: 69-70).

Ana görevi sanayi, ticaret ve hizmet sektörüne nitelikli teknik personel yetiştirmek olan meslek yüksekokullarının ve mesleki ve teknik eğitimin önemi her geçen gün artmakta ve iş dünyası iyi yetişmiş teknik personellere çok fazla ihtiyaç duymaktadır (Albiz ve Bilici, 2012, s. 384). İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu teknik personel yetiştirilmesini sağlayan, meslek yüksekokulları hem teorik bilgiyle hem de uygulamalı eğitimle öğrencileri donanımlı bir şekilde eğiterek yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Şahin, 2016).

Meslek yüksekokulları, toplumun gereksinimi olan bütün alanlarda ihtiyaç duyulan mesleklere donanımlı teknik personel yetiştirmek üzere faaliyet gösteren kurumlardır (Balcı vd., 2013: 532).

Ülkemizde ön lisans seviyesindeki eğitim 2547 sayılı yükseköğretim kanunuyla düzenlenmiş ve bu okullar iki yıllık eğitim ve öğretim veren yüksekokul seviyesindeki okullar olarak belirlenmiştir (Şencan, 2008: 34).

2547 sayılı yükseköğretim kanununda meslek yüksekokulları: “Bir mesleğe yönelik nitelikli işgücü yetiştirmeyi hedefleyen, yılda iki veya üç dönemden oluşan iki yıllık eğitim ve öğretim ile ön lisans diploması veren yükseköğretim kurumlarıdır” şeklinde tanımlanmaktadır (Yüksek Öğretim Kanunu, 1981).

Sanayi ve hizmet sektöründe, çalışan teknik personel sayısı ile verim ve kalite doğru orantılıdır. Türkiye’de, yükseköğretimde önemli yer ve öneme sahip olan meslek yüksekokulları, sektörün gereksinimi karşılayacak yüksek nitelikli teknik personel yetiştirmek görevini üstlenmektedirler (Albiz ve Bilici, 2012: 384).

4.4. Türk Eğitim Sisteminde Mesleki Eğitimin Yeri

Avusturya'da mesleki eğitimi tercih eden öğrenci oranı %70'in, Almanya'da ise %60'ın üzerindedir (Korkmaz, 2015: 40). Avrupa ve Amerika'da ise öğrencilerin %65'i meslek okullarını tercih ederken, Türkiye'de, mesleki ve teknik eğitim gören öğrenciler %35 civarındadır (Binici ve Arı, 2004: 385).

Ön lisans seviyesinde teknik eğitimde ise bu oran ABD'de %45, İsviçre'de %47, Tayvan'da %55, Singapur'da %59'dur. Ülkemizde ise ön lisans seviyesinde eğitim veren meslek yüksekokullarının örgün eğitimdeki payı %21'dir (Şencan, 2008: 34).

Ülkemiz ve gelişmekte olan diğer devletlerde donanımlı işgücünü ihtiyacının karşılanması, mesleki eğitimin öneminin anlaşılmasıyla gerçekleştirilebilir (Korkmaz, 2015: 39). Mesleki eğitim ihtiyacının karşılanması ve teknik personel açığının giderilmesi okul ve sanayi ortaklığının oluşturulması ve devletin teşviklerle bu oluşumun desteklemesiyle gerçekleştirilebilir (Gezgüç, 2009: 67).

Türkiye'nin kalkınma ve başarıyı hamlesi gerçekleştirmesi için mesleki ve teknik eğitim seviyesini batılı ülkelerle eşit hale getirmesi gerekmektedir (Gültekin, 2004: 35).

4.4.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu

Cumhuriyetin ilanından sonra 1925'te Hukuk Mektebi, 1926'da Gazi Eğitim Enstitüsü, 1930'da Ziraat Enstitüsü, 1933 yılında Darülfünunun yerini almak üzere 18 Kasım 1933 tarihinde açılan İstanbul Üniversitesi ve 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi gibi mesleki ve teknik eğitimin okulları açılmıştır (Sargın, 2007: 137).

Ülkemizde üniversitelerin kurulmasıyla başlayan yükseköğretim süreci 2016-2017 öğretim yılındaki durumu şu şekildedir;

Vakıf ve devlet üniversiteleri çatısı altında eğitim veren 183 üniversite ve bu üniversitelere bağlı 1.635 fakülte, 673 enstitü, 466 yüksekokul ve 955 meslek Yüksekokulu bulunmaktadır.

Ülkemizde faaliyet gösteren üniversitelerin çatısı altında eğitim veren fakülte, enstitü, yüksekokul ve MYO sayıları tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Türkiye’deki yükseköğretim kurumları sayıları

Üniversite	183
Fakülte	1635
Enstitü	673
Yüksekokul	466
Meslek Yüksekokulu	955

Kaynak: (YÖK, 2018).

2016-2017 yükseköğretim istatistiklerine göre; ön lisans 2,5 milyon, lisans 4,1 milyon lisans ve ön lisans olmak üzere toplam 6,6 milyon öğrenciye yükseköğretim eğitimi verilmektedir (YÖK, 2018).

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime yönelik son zamanlarda projeler çerçevesinde ve uygulanan politikalar kapsamında oldukça önemli gelişmeler yaşanmasına rağmen, çözülmesi gereken birçok problem bulunmaktadır. İhracat ve üretim kapasitesinde büyüme ve kalkınma modelini benimseyen ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin beklendiği gibi üst seviyelere çıkması Türkiye’nin kalkınması açısından önem arz etmektedir (Kalkınma Bakanlığı , 2014: 12).

Mesleki eğitim Türkiye’de sanayi ve endüstrinin büyümesi ve çağdaş devletlerle rekabet edebilmesi yönünden oldukça önemli olmakla birlikte, Türkiye’de mesleki eğitim hak ettiği değeri görememektedir (Kalkınma Bakanlığı , 2014: 52).

4.5. İş Güvenliği Açısından Mesleki Ve Teknik Eğitim

ILO verilerine göre, Türkiye ölümlü iş kazalarında Avrupa’da birinci Dünyada ise üçüncü, sırada yer alması, ülkemizde iş güvenliğine verilen önemin yeniden gözden geçirilmesini gerektiğini göstermektedir (Aşkın ve Dinç, 2016: 1642).

Gelişmekte olan ülkelerde iş güvenliği alanında eğitilmiş personel ihtiyacı her geçen gün artmakta ve bu ihtiyacın giderilmesi de iş güvenliği konusunda eğitilmiş insanların yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Aşkın ve Dinç, 2016: 1643).

Türkiye’de 23.04.2015 tarih ve 6645 sayılı yasayla, iş sağlığı ve güvenliği dersleri üniversitelerde uygulanan her program için zorunlu hale getirilmiştir (Bilir, 2016: 45). İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin teknik insan yetiştiren okullarda verilmesi güvenlik kültürünün oluşmasında ve iş kazaları ve mesleki hastalıklarını önlenmesinde olumlu etkileri olacaktır (Özgüler ve Kocaz, 2013: 19).

Devletlerin kalkınması ve büyümesi, teknik insan gücünün, verimli ve etkin şekilde kullanılmasına bağlıdır (Sakarya vd., 2009: 332).

Yeterli teknik bilgi ve beceriye sahip, donanımlı teknik personel yetiştirmeyi amaçlayan mesleki ve teknik eğitim, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili öğrencilere gerekli eğitimlerin verilmesi kendi sağlıkları, işletme verimliliği ve ülke ekonomisi açısından oldukça önemli bir konudur (Aşkın ve Dinç, 2016: 1643).

Ön lisans düzeyinde iş sağlığı ve güvenliği meslek yüksekokulu programları 36 devlet üniversitesi ve 21 özel üniversitede açılmıştır. Ön lisans seviyesinde eğitim vererek iş güvenliği teknikeri yetiştiren programların ilk yılında teorik eğitim, ikinci yılında ise teorik ve uygulamalı eğitim verilmektedir. Ayrıca 5 üniversitede 4 yıllık iş sağlığı ve güvenliği lisans programları da eğitim ve öğretime başlatılmıştır. (Bilir, 2016: 46).

BÖLÜM V

5. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümde araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve elde edilen verilerin analizleri konularına yer verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotezler, araştırması yapılan sorunla ilgili öne sürülen doğruluğu ya da yanlışlığı henüz ölçülmemiş, olası çözümlerle ilgili iddialardır (Şavran, 2012: 133). Yanlışlığı ya da doğruluğu henüz bilinmeyen bu iddialar önerme, ifade veya çözümlenmeler şeklindedir (Seyidoğlu, 2009: 17).

Bu araştırmada kullanılan “Güvenlik kültürü ölçeği” altında katılımcılara anket çalışmasıyla sorulan tüm sorular tek faktör olarak alınmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma çerçevesinde demografik faktörlerle güvenlik kültürü değişkenleri arasında kurulan hipotez şu şekildedir.

H: meslek yüksekokulu öğrencilerinin demografik özelliklerine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

Bu hipoteze bağlı olarak geliştirilen alt hipotezler aşağıdaki gibidir;

H₁: Yaşa göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₂: Cinsiyete göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₃: Medeni duruma göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H4:Eğitim alınan programa göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H5:Öğrenim türüne göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H6: İş tecrübesine göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H7:İş kazasına uğrama değişkenine göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H8:Eğitim sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğrama değişkenine göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H9:Eğitim sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşama değişkenine göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H10:İş kazasına en fazla neyin sebep olduğu düşüncesi değişkenine göre güvenlik kùltürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

5.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evreni Düzce Üniversitesi Düzce Meslek Yüksekokulunda 2016-2017 güz döneminde 11 ayrı programda eğitim gören 3183 öğrencidir. Programlar ve programlarda eğitim gören öğrenci sayıları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Araştırmanın evreni

Program	Sayı
Elektrik	451
Elektronik Haberleşme	357
Elektronik	306
İklimlendirme	216
İnşaat	369
Otomasyon	244
Makine	360
Mobilya ve Dekorasyon	229
Otomotiv	366
Tarım Makineleri	69
Moda Tasarımı	216
Toplam	3183

Araştırmanın evreni oluşturan 3183 öğrencinin 2.220'si (%63,8) normal öğretim, 1.337'si (%36,2) ikinci öğretim öğrencileridir. 517'si (%12,1) kadın, 3.040'ı (%87,9) erkektir.

5.2.1. Örneklem Büyüklüğünün Hesaplanması

Örneklem seçilen parçalarla, bütünü temsilidir. Örneklemin örnek hacminin yeterli büyüklükte olması, teslim yeteneğinin bulunması, ana kütlelerin özelliklerini yansıtabilmesi gerekmektedir (Seyidoğlu, 2009: 41-42).

Bilimsel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan 0.05 anlamlılık düzeyinin hata oranı %5'tir. Örnekleme hatasını azaltmak için daha büyük örneklem alınması gerekmektedir (Şimşek, 2012: 124). %5'lik belirlilik düzeyinde örneklem 100 defa seçildiğinde bunlardan en az 95'i evrenin genel özelliklerini temsil yeteneğine sahiptir (Altunışık vd., 2010: 135).

Tablo 6: Örneklem büyüklüğünün hesaplanması

Evren Büyüklüğü	0.05 Örnekleme Hatası P: 0,5
100	80
500	217
750	254
1000	278
2500	333
5 Bin	357
10 Bin	370
25 Bin	378
50 Bin	381
100 Bin	383
1 Milyon	384
10 Milyon	384

Kaynak: (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50).

Tablo 6'da 0.05 örneklem hatası için evrenden alınması gereken örneklem büyüklüğü verilmiştir. 0.05 anlamlılık düzeyinde, 0,5'lik hata payı ile 384 örneğin 10 Milyonu temsil edeceği Tablo 6'da görülmektedir.

10 milyonluk bir evren için 384 anket verisinin yeterli olacağı tablo 8’de görülmektedir. Bu araştırmanın evrenini oluşturan 3183 kişilik evren için 384 anket verisinin yeterli olacağı anlaşılmaktadır. Bu aşamadan sonra verilerin güvenilirliğinin daha da artırılması amacıyla 600 anket çalışması uygulanmış eksik ve hatalı bulunan 59 anket iptal edilmiş ve 541 anket verisine ulaşılmıştır. 541 anket verisi analize tabi tutulmuştur.

5.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırma verileri, nicel araştırmaya yöntemlerinden biri olan anket formu aracılığı ile elde edilmiştir. Anket çalışmasında 5’li Likert Ölçeği kullanılmıştır.

Likert ölçeği tutum, davranış ve düşüncelerin kesin bir şekilde ölçülebilmesini sağlamak için geliştirilmiş olan bir aralık ölçeği türüdür. (Şavran, 2012: 164). Likert ölçeğiyle deneğin, yöneltilen ifade ve yargılara katılma derecesi ölçülür. 5.7.9 ve 11’li olabilen bu ölçek ile aralık seviyesinin ölçümü yapılmaktadır. Yaygın olarak 5’li likert ölçeği tercih edilmektedir (Altunışık vd., 2010: 115).

5.4. Verilerin Toplanması

Anket çalışması 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde yapılmıştır. 600 anket uygulanmış eksik ve hatalı bulunan 59 anket iptal edilmiş ve 541 anket verisine ulaşılmıştır.

5.4.1. Ölçeğin Hazırlanması

Bu çalışmada Demirbilek (2005) ve Dursun (2011) doktora çalışmalarında kullanılan “Güvenlik Kültürü Ölçeği”, meslek yüksekokulu öğrencilerinin güvenlik kültürü düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılmıştır.

34 sorudan (ifadeden) oluşan “Güvenlik kültürü ölçeği” Demirbilek (2005) ve Dursun, (2011) tarafından yapılan doktora tezlerindeki anket çalışmalarından alınarak, Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uyarlanmıştır.

Anket çalışmasında yer alan ifadeler ve hangi çalışmalardan alındıkları çalışmanın ekinde verilmiştir.

5.4.2. Anket Çalışması

Anket çalışmasına başlanmadan önce, araştırmanın evrenini oluşturan 3183 meslek yüksekokulu öğrencisinin eğitim gördüğü 11 programın normal öğretim (gündüz) ve ikinci öğretim (gece) şubelerine kaçar adet anket dağıtılması gerektiğine karar verilebilmesi için gece ve gündüz öğrencilerinin genel toplama yüzdelik oranları hesaplanmıştır.

Tablo 7: Araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin, öğrenim türleri

Program	Öğrenci Sayısı	N.Ö. Sayısı	İ.Ö. Sayısı	N.Ö. %	İ.Ö. %	Toplam %
Elektrik	451	250	201	7,9	6,3	14,2
Elektronik Haberleşme	357	177	180	5,6	5,7	11,2
Elektronik	306	170	136	5,3	4,3	9,6
İklimlendirme	216	185	31	5,8	1	6,8
İnşaat	369	212	157	6,7	4,9	11,6
Otomasyon	244	214	30	6,7	0,9	7,7
Makine	360	184	176	5,8	5,5	11,3
Mobilya	229	171	58	5,4	1,8	7,2
Otomotiv	366	194	172	6,1	5,4	11,5
Tarım Makineleri	69	69	0	2,2	0	2,2
Moda Tasarımı	216	206	10	6,5	0,3	6,8
Toplam	3183	2032	1151	63,8	36,2	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi, araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin %63,84’ü normal öğretim, %36,16’sı ise ikinci öğretim öğrencisidir. En çok öğrenci mevcudu ile 451 öğrenciden oluşan Elektrik programına anketlerin % 14,2’si ve en az öğrenciye sahip olan Tarım Makineleri Programı’na ise anketlerin %2,2’sinin dağıtılması gerektiği anlaşılmıştır.

Bu aşamadan sonra ders programları incelenerek çalışma takvimi çıkartılmış ilgili öğretim görevlisi ve öğretim üyelerine çalışma hakkında bilgi verildikten sonra anket formlarını öğrencilere dağıtmak için izin istenmiştir. Öğrencilere iş güvenliği, güvenlik kültürü ve iş kazaları hakkında bilgi verildikten sonra anket formunun nasıl doldurulması gerektiği izah edilmiş ve anketler dağıtılmıştır. Dağıtılan anketlerin doldurulması beklenerek doldurulan anketler geri toplanmıştır.

Tablo 8: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim türleri

Program	N.Ö. Anket Sayıları	İ.Ö. Anket Sayıları	Toplam Anket	Toplam %
Elektrik	43	36	79	14,6
Elektronik Haberleşme	28	29	57	10,5
Elektronik	28	26	54	10
İklimlendirme	35	0	35	6,5
İnşaat	36	28	64	11,8
Otomasyon	35	6	41	7,6
Makine	32	31	63	11,6
Mobilya	37	0	37	6,8
Otomotiv	34	31	65	12
Tarım Makineleri	11	0	11	2
Moda Tasarımı	35	0	35	6,5
Toplam	354	187	541	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, 451 öğrenciden oluşan Elektrik programı 79 anket, 69 öğrenciye sahip olan Tarım Makineleri programı ise 11 geçerli anket doldurularak 541 geçerli anket verisi toplanmıştır. Elektrik Programı öğrencileri anketlerin %14,6’sını doldururken Tarım Makineleri Programı öğrencileri anketlerin %2’sini doldurmuştur. Böylelikle gündüz (NÖ) ve gece (İÖ) öğretimleri ile 11 programın hesaplanan yüzdelik oranlarına sadık kalınarak anket çalışması yapılmıştır.

Her bir program için anket çalışması yaklaşık 3 günde (2,9 gün) toplamda ise 32 günde anket çalışması bitirilmiştir. Anket verileri önce Microsoft Excel programına girilmiş daha sonra analizlerin yapılabilmesi için SPSS istatistik programına yüklenmiştir. Araştırma analizleri SPSS istatistik programıyla tamamlanmıştır.

5.5. Verilerin Analizi

Bilimsel araştırma sonucunda, birbirleri arasında ilişki yokmuş gibi görülen birçok bilgi ortaya çıkabilir. Bu veriler arasındaki ilişki istatistiksel yöntemlerle yorumlanmalıdır (Altunışık vd., 2010: 313).

Verilerin analizi genellikle matematik ve istatistik yöntemlerle yapılır. Sosyal bilimlerde kullanılan veri analiz araçlarından en çok kullanılanı toplumsal bilimler için

istatistik paketi şeklinde Türkçeleştirebileceğimiz SPSS paket programıdır. Bu program araştırmacıların verileri üzerinde pek çok istatistiksel yöntem uygulamasına imkân sağlar (Seyidoğlu, 2009: 47).

Bu araştırmada verileri 0,5'lik hata payı ile %95 anlamlılık seviyesinde değerlendirilerek istatistiksel yöntemler ile SPSS analiz programı ile açıklanmıştır.

5.5.1. Güvenlik Kültürü Ölçeğinin Güvenilirliği

Ölçeğin iki ana özelliği bulunmaktadır. Bunlardan biri, ölçüm tekrarlandığında aynı sonuçların elde edilmesini ifade eden güvenilirlik, diğeri ise ölçülmesi hedeflenen ilişkinin doğru biçimde ölçülmesi olan geçerliliğdir (Turhanoğlu, 2012: 24).

Cronbach Alfa güvenilirliği, ifadelerin doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmediği sadece puanlandığı durumlarda kullanılan güvenilirliktir. Ölçeğin güvenilirliğinin en az 0.70 olması beklenmekte ve 0.80'in üzerindeki ölçümler, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Salı, 2012, s. 155).

Tablo 9: Güvenlik kültürü ölçeği güvenilirlik testi

Değişken	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
8 faktör	34	0,854

Bu araştırmada kullanılan ölçeğin, güvenilirlik testi, Tablo 9'da verilmiştir. Ölçeğin "alpha" katsayısının 0,854 olduğu, güvenilirliğinin kabul edilebilir seviyede olduğu görülmektedir.

5.6. Güvenlik Kültürü İstatistikleri

Bu çalışmada elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik yöntemi kullanılarak açıklanmıştır. Anket verileri frekans analizini tabi tutulmuş, frekans, standart sapma, ortalama, medyan, mod gibi temel istatistikler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada kullanılan güvenlik kültürü ölçeği ifadelerinin bir arada yer aldığı temel istatistik tablosu çalışmanın ekinde yer almaktadır.

Verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerine göre normal dağıldığı anlaşılmış ve anket ifadelerine verilen cevapların ortalama değerlerine göre veriler yorumlanmıştır.

Fidell ve Tabachnick'e göre Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) değerleri -1,5, +1,5 Aralığında yer alması durumunda verilerin normal dağıldığı kabul edilebilir (Tabachnick & Fidell, 2013),

George ve Mallery'e göre ise Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) değerlerinin +2, -2 Aralığında yer alması durumunda verilerin normal dağıldığı kabul edilebilir (George & Marllery, 2010).

Çalışmada elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri 1,5 ve -1,5 değerlerinin aşmaması sebebi ile verilerim normal dağıldığı kabul edilerek analizler parametrik testlerle yapılmıştır.

BÖLÜM VI

6. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında bulgular ve elde edilen bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

6.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Evereni temsil eden örneklemin içerisinde tıpkı evren gibi tabakalar ya da katmalar vardır. Genellikle cinsiyet, yaş gibi demografik değişkenlere bağlı olan tabakaların dikkate alındığı örneklemin evreni temsil gücü artmış olur (Şimşek, 2012: 120).

Bireyler hakkında genel bir düşünceye ulaşmak amacıyla sorulan (Padem vd., 2012: 75), demografik sorular katılımcının, tecrübe ya da davranışlarıyla ilgili olgusal sorularla, tutum ya da algılarına ilişkin ise yargısal sorularla elde edilmektedir (Kuzu, 2013: 96).

Araştırmada aşağıda açıklanan demografik bilgilere ulaşılmıştır;

Yaş

Tablo 10: Yaş yüzdeleri dağılımı

Yaş	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Toplam Sayı	50	79	166	118	46	34	17	7	24
Toplam %	9,2	14,6	30,7	21,8	8,5	6,3	3,1	1,3	4,4

Anket çalışmasına katılanların yaş ortalamaları 20,7'dir. 20 yaşındaki öğrenciler 166 kişiyle (%30,7) en kalabalık grubu oluşturmaktadır.

Cinsiyet

Tablo 11: Cinsiyet yüzdeler dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Örneklem %	Evren %
Erkek	475	87,9	88,75
Kadın	66	12,1	11,25
Toplam	541	100	100

Anket çalışmasına başlamadan önce araştırmanın evrenini oluşturan 3183 öğrencinin 2.825'inin erkek (%88,75) ve 358'ininde kadın (%11,25) olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Anket çalışması sonunda 475 erkek (%87,9), 66 kadın(%12,1) öğrencinin anket çalışmasına katıldığı ve bu bakımdan örneklemin evreni doğru olarak temsil ettiği anlaşılmaktadır.

Anket çalışmasına katılan 541 öğrenciden 66'sı kadın, 475'i ise erkektir. En fazla kadın öğrenci 32 katılımcı ile Moda Tasarımı programında eğitim gören öğrencilerdir. Moda Tasarımı programından anket çalışmasına katılan öğrenci sayısı 35'tir. Bu öğrencilerden 32'si (%91,4) kadın 3'ü de (%8,6) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Meslek yüksekokulları programları mesleğe yönelik yapısı itibariyle erkekler tarafından, kadınlara göre daha fazla tercih edilmesine rağmen Moda Tasarımı, (tekstil sektörü) kadın ağırlıklı çalışanlardan oluştuğu gibi buna bağlı olarak Moda Tasarımı eğitimi alanlarında da kadın ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Medeni Durum

Tablo 12: Medeni durum yüzdeler dağılımı

Demografik Fark	Frekans	%
Evli	17	3,2
Bekâr	524	96,8
Toplam	541	100

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin %96,8'si bekâr ve %3,2'ünün evli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin %95,6'sının 18-25 yaş aralığındaki gençlerden oluşması evli öğrenci oranının düşük olması beklentisini

beraberinde getirmektedir. TÜİK, verilerine göre de; Ortalama ilk evlenme yaşı, 2015 yılında erkekler için 27, kadınlar için 23,9 olarak tespit edilmiştir. (TÜİK, Haber Bülteni, 2016).

Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Programlar

Tablo 13: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programlar

Program	Öğrenci Sayısı	Geçerli Anket	Evren %	Örneklem %
Elektrik	451	79	14,2	14,6
Elektronik Haberleşme	357	57	11,2	10,5
Elektronik	306	54	9,6	10
İklimlendirme	216	35	6,8	6,5
İnşaat	369	64	11,6	11,8
Otomasyon	244	41	7,7	7,6
Makine	360	63	11,3	11,6
Mobilya	229	37	7,2	6,8
Otomotiv	366	65	11,5	12
Tarım Makineleri	69	11	2,2	2
Moda Tasarımı	216	35	6,8	6,5
Toplam	3183	541	100	100

Tabloda 13'te ankete katılan öğrencilerin eğitim gördükleri programlar verilmiştir. Araştırmanın evreninin, araştırmanın örnekleminde doğru oranlarla temsil edildiği görülmektedir. Evreni temsil eden örneklemin evren yüzdelik oranı ile çok yakın oranlarda seçilerek evrenin doğru bir biçimde temsil edilmesi hedeflenmiştir.

Öğrenim Türü

Tablo 14: Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim türleri

Demografik Fark	Frekans	Örneklem %	Evren %
Normal Öğretim	355	65,6	63,8
İkinci Öğretim	186	34,4	36,2
Toplam	541	100	100

Tablo 14’te, anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim türleri görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin %65,6’sı normal öğretim, %34,4’ü ise ikinci öğretim öğrencisidir. Araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin %63,8’i normal öğretim %36,2’si ikinci öğretim öğrencisidir. Bu bakımdan da örneklemin evreni doğru olarak temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Normal öğretim öğrencilerinin sayısı ikinci öğretim öğrencilerinin sayısının yaklaşık iki katıdır. İkinci öğretime talebin daha az olduğu görülmektedir. İkinci öğretime olan ilginin azalmasının başlıca nedenleri arasında meslek yüksekokulu sayılarının artması sayılabilir.

Devam zorunluluğu olmayan açık öğretim ön lisans programları da meslek yüksekokullarının rakibi durumundadır. Örneğin Açık öğretim Ön lisans “Elektrik Enerjisi Üretim, İletim ve Dağıtım” bölümünden mezun olan öğrenciler örgün meslek yüksekokulu öğrencileriyle aynı yasal statü ve haklara sahiptir (Anadolu Üniversitesi, 2018).

Ayrıca normal öğretimde harç ücreti ödenmezken, ikinci öğretimde harç ücreti ödeniyor olması ikinci öğretime olan talebi azaltan faktörler arasında yer almaktadır. 2008 yılına kadar meslek yüksekokullarından tekniker unvanı ile mezun olurken, 2008 yılından sonra mezun olanların bu unvanları kaldırılmış ve diplomalarında yüksekokul mezunu oldukları yazılmaya başlanmıştır (Albiz ve Bilici, 2012: 396). Tüm bu faktörlerin meslek yüksekokullarına ve özellikle ikinci öğretime olan talebi azaltan faktörlerden olduğu söylenebilir.

İş Tecrübesi

Tablo 15: Eğitim görülen alanda iş tecrübesi oranı

Demografik Fark	Frekans	%
İş tecrübem var	262	48,4
İş tecrübem yok	279	51,6
Toplam	541	100

Tablo 15’te, Anket çalışmasına katılan 541 öğrencinin cevaplandığı Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı? Sorusuna, 262 öğrenci (%48,4) iş

tecrübesinin olduğunu, 279 öğrenci ise (%51,6) iş tecrübelerinin olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 16: Eğitim görülen alanda iş tecrübesi olan öğrencilerin programları

Program	Evet	%
Elektrik	42	7,8
Elektronik Haberleşme	23	4,3
Elektronik	24	4,4
İklimlendirme	12	2,2
İnşaat	24	4,4
Otomasyon	25	4,6
Makine	35	6,5
Mobilya	21	3,9
Otomotiv	30	5,5
Tarım Makineleri	3	0,6
Moda Tasarımı	23	4,3
Toplam	262	48,4

Tablo 16’da, iş tecrübem var diyen öğrencilerin, yüzdelik oranları görülmektedir. Elektrik programında öğrenim gören öğrencilerin iş tecrübesi oranı %7,8 ile ilk sırada yer alırken, makine bölümü %6,5 ile ikinci sırada, otomotiv bölümü %5,5 ile üçüncü sırada yer almış ve en az iş tecrübesine sahip program öğrencileri ise %0,6 ile tarım makinaları programıdır.

Meslek yüksekokulu öğrencileri, lise eğitimlerini büyük oranda Meslek Liselerinde tamamlayan öğrencilerdir. Bu öğrenciler meslek liselerinde atölye, laboratuvar dersleri görmekte ve okul dışında da staj yapmaktadırlar. Mesleki iş tecrübelerini tanımlayan öğrenciler staj sürelerini de mesleki iş tecrübesi ve çalışma hayatı olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

İş Kazasına Uğrama Oranları

Tablo 17: Öğrencilerin, çalışma hayatları boyunca iş kazasına uğrama oranları

Demografik Fark	Frekans	%
Evet	163	30,1
Hayır	378	69,9
Toplam	541	100

Tablo 17’de, Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna 163 (%30,1) öğrenci iş kazası yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo 18: Öğrencilerin, çalışma hayatında iş kazasına uğrama oranları

Program	Evet	%
Elektrik	41	7,6
Elektronik Haberleşme	14	2,6
Elektronik	23	4,3
İklimlendirme	8	1,5
İnşaat	14	2,6
Otomasyon	11	2,0
Makine	15	2,8
Mobilya	11	2,0
Otomotiv	21	3,9
Tarım Makineleri	1	0,2
Moda Tasarımı	4	0,7
Toplam	163	30,1

Tablo 18’de, Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna ankete katılan öğrenciden Elektrik %7,6, Elektronik %4,3, Otomotiv %3,9, oranında evet cevabı verirken, Moda Tasarımı %0,7 ve Tarım Makineleri programları %0,2 evet cevabını vermiştir.

Tablo 19: Programların, kendi içerisinde, çalışma hayatında iş kazasına uğrama oranları

Program	Frekans	Evet	%
Elektrik	79	41	51,9
Elektronik Haberleşme	57	14	25,9
Elektronik	54	23	40,4
İklimlendirme	35	8	22,9
İnşaat	64	14	21,9
Otomasyon	41	11	26,8
Makine	63	15	23,8
Mobilya	37	11	29,7
Otomotiv	65	21	32,3
Tarım Makineleri	11	1	9,10
Moda Tasarımı	35	4	11,4
Toplam	541	163	30,1

Tablo 19’da, anket çalışmasına katılan öğrencilerin, çalışma hayatları boyunca iş kazasına uğrama oranlarının, her bir programın, kendi içerisindeki yüzdeler oranları verilmiştir.

Buna göre en fazla iş kazasını elektrik ve mobilya programı öğrencileri yaşarken en az iş kazası yaşayanlar ise tarım makineleri programı öğrencileridir.

Tablo 20: Öğrencilerin, eğitimleri sırasında iş kazasına uğrama oranları

Demografik Fark	Frekans	%
Evet	155	28,7
Hayır	386	71,3
Toplam	541	100

Tablo 20’de, Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna 155 (%28,7) öğrenci eğitimi sırasında iş kazasına uğradığını, 386 (%71,3) öğrenci ise eğitimi sırasında iş kazasına uğramadığını ifade etmiştir.

Tablo 21: Eğitim sırasında iş kazasına uğrama oranları

Program	Evet	%
Elektrik	42	7,8
Elektronik Haberleşme	13	2,4
Elektronik	28	5,2
İklimlendirme	6	1,1
İnşaat	10	1,8
Otomasyon	12	2,2
Makine	15	2,8
Mobilya	9	1,7
Otomotiv	11	2,0
Tarım Makineleri	2	0,4
Moda Tasarımı	7	1,3
Toplam	155	28,7

Tablo 21’de, Eğitiminiz sırasında iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna Elektrik %7,8, Elektronik %5,2, Makine %2,8, Elektronik ve Haberleşme %2,4, oranında evet cevabı verirken, Moda Tasarımı %1,3, İklimlendirme ve Soğutma %1,1, Tarım Makineleri %0,4 evet cevabını vermiştir.

Tablo 22: Programlara göre eğitim sırasında iş kazasına uğrama oranları

Program	Frekans	Evet	%
Elektrik	79	42	53,2
Elektronik Haberleşme	57	13	24,1
Elektronik	54	28	49,1
İklimlendirme	35	6	17,1
İnşaat	64	10	15,6
Otomasyon	41	12	29,3
Makine	63	15	23,8
Mobilya	37	9	24,3
Otomotiv	65	11	16,9
Tarım Makineleri	11	2	18,2
Moda Tasarımı	35	7	20
Toplam	541	155	28,7

Tablo 22’de, ankete katılan öğrencilerin, eğitimleri sırasında iş kazasına uğrama oranlarının, her bir programın kendi içerisindeki yüzdeleri oranları verilmiştir. Buna göre eğitim sırasında en çok kaza geçiren program elektrik ve en az kaza geçiren program ise inşaat programıdır.

Ramak Kala Olay Yaşama Oranları

Tablo 23: Eğitim sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşama oranları

Demografik Fark	Frekans	%
Evet	218	40,3
Hayır	323	59,7
Toplam	541	100

Tablo 23’de anket çalışmasına katılan öğrencilerin, eğitimleri sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşama oranlarının, genel toplam içerisindeki yüzdeleri oranları verilmiştir.

Buna göre anket çalışmasına katılan öğrencilerin %40,3’ü eğitimleri sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşamıştır.

Tablo 24: Programlara göre Eğitim sırasında kıl payı atlatılan kaza yaşama oranı

Program	Evet	%
Elektrik	41	7,6
Elektronik Haberleşme	21	3,9
Elektronik	27	5,0
İklimlendirme	13	2,4
İnşaat	21	3,9
Otomasyon	19	3,5
Makine	27	5,0
Mobilya	14	2,6
Otomotiv	21	3,9
Tarım Makineleri	4	0,7
Moda Tasarımı	10	1,8
Toplam	218	40,3

Tablo 24'te ankete katılan öğrencilerin, eğitimleri sırasında ramak kala olay yaşama oranlarının, her bir programın genel toplam içerisindeki yüzdeleri oranları verilmiştir. Buna göre elektrik programı öğrencileri eğitimleri sırasında en fazla ramak kala olay yaşarken moda tasarımı programı ve tarım makineleri programı öğrencileri en az ramak kala olay yaşayan programlardır.

Tablo 25: Programların kendi içerisinde kıl payı atlatılan kaza yaşama oranı

Program	Frekans	Evet	%
Elektrik	79	41	51,9
Elektronik Haberleşme	57	21	38,9
Elektronik	54	27	47,4
İklimlendirme	35	13	37,1
İnşaat	64	21	32,8
Otomasyon	41	19	46,3
Makine	63	27	42,9
Mobilya	37	14	37,8
Otomotiv	65	21	32,3
Tarım Makineleri	11	4	36,4
Moda Tasarımı	35	10	28,6
Toplam	541	218	40,3

Tablo 25'te ankete katılan öğrencilerin, eğitimleri sırasında ramak kala olay yaşama oranlarının, her bir programın, kendi içerisindeki yüzdeleri oranları verilmiştir.

Anketimizin demografik değişkenleri içeren bölümümde yer alan 8,9 ve 10. Sorularla öğrencilerin iş kazası geçirme sıklıkları öğrenilmek istenmiştir. Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna % 30,1, Eğitiminiz sırasında iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna % 28,7, Eğitiminiz sırasında ramak kala olay başınıza geldi mi? Sorusuna % 40,3 evet cevabı alınmıştır.

Bu oran oldukça yüksektir ve elde edilen bu sonuçlar mesleki ve teknik eğitimde iş sağlığı ve güvenliğinin önemle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunu ortaya koymaktadır.

İş Kazasına En Fazla Neyin Sebep Olduğu Hakkındaki Görüşler

Tablo 26: İş kazasına en fazla neyin sebep olduğu hakkındaki görüşlerin oranı

Demografik Fark	Frekans	%
Güvenli olmayan davranış	252	46,6
Güvenli olmayan çalışma ortamı	289	53,4
Toplam	541	100

Tablo 26'da İş kazasına en fazla neyin sebep olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna ankete katılan öğrencilerin,252 öğrenci (%46,6) Çalışanın güvenli olmayan davranışı cevabını verirken, 289 öğrenci (%53,4) iş kazalarına İş güvenliği olmayan çalışma ortamının neden olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 27: İş kazalarına en çok çalışanın güvenli olmayan davranışının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları

Program	Güvenli Olmayan Davranış	%
Elektrik	36	6,7
Elektronik Haberleşme	27	5,0
Elektronik	26	4,8
İklimlendirme	17	3,1
İnşaat	24	4,4
Otomasyon	14	2,6
Makine	30	5,5
Mobilya	21	3,9
Otomotiv	34	6,3
Tarım Makineleri	5	0,9
Moda Tasarımı	18	3,3
Toplam	252	46,6

Tablo 27’de iş kazalarına en çok çalışanın güvenli olmayan davranışlarının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, genel toplam içerisindeki yüzdeler oranları verilmiştir.

Tablo 28: Programlara göre kazalara güvenli olmayan davranışlarının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları

Program	Frekans	Güvenli Olmayan Davranış	%
Elektrik	79	36	45,6
Elektronik Haberleşme	57	27	50,0
Elektronik	54	26	45,6
İklimlendirme	35	17	48,6
İnşaat	64	24	37,5
Otomasyon	41	14	34,1
Makine	63	30	47,6
Mobilya	37	21	56,8
Otomotiv	65	34	52,3
Tarım Makineleri	11	5	45,5
Moda Tasarımı	35	18	51,4
Toplam	541	252	46,6

Tablo 28’de iş kazalarına en çok çalışanın güvenli olmayan davranışlarının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, her bir programın genel toplam içerisindeki yüzdeler oranları verilmiştir.

Tablo 29: İş kazalarına çalışma ortamının neden olduğu düşünen öğrencilerin, oranları.

Program	Güvenli Olmayan Çalışma Ortamı	%
Elektrik	43	7,9
Elektronik Haberleşme	27	5,0
Elektronik	31	5,7
İklimlendirme	18	3,3
İnşaat	40	7,4
Otomasyon	27	5,0
Makine	33	6,1
Mobilya	16	3,0
Otomotiv	31	5,7
Tarım Makineleri	6	1,1
Moda Tasarımı	17	3,1
Toplam	289	53,4

Tablo 29’da iş kazalarına en çok çalışma ortamının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, her bir programın genel toplam içerisindeki yüzdeler oranları verilmiştir.

Tablo 30: Programlara göre iş kazalarına çalışma ortamının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, oranları

Program	Frekans	Güvenli Olmayan Çalışma Ortamı	%
Elektrik	79	43	54,4
Elektronik Haberleşme	57	27	50
Elektronik	54	31	54,4
İklimlendirme	35	18	51,4
İnşaat	64	40	62,5
Otomasyon	41	27	65,9
Makine	63	33	52,4
Mobilya	37	16	43,2
Otomotiv	65	31	47,7
Tarım Makineleri	11	6	54,5
Moda Tasarımı	35	17	48,6
Toplam	541	289	53,4

Tablo 30’da iş kazalarına en çok çalışma ortamının sebep olduğu düşünen öğrencilerin, genel toplam içerisindeki yüzdeler oranları verilmiştir. Anketin demografik değişkenler bölümünde yer alan “İş kazasına en fazla neyin sebep olduğunu düşünüyorsunuz?” Sorusuna öğrencilerin %46,6’sı Çalışanın güvenli (emniyetli) olmayan davranışı cevabını vermişlerdir.

Yapılan araştırmalar iş kazalarına en fazla yaklaşık olarak %90 Çalışanın güvenli (emniyetli) olmayan davranışının neden olduğunu ortaya çıkartmıştır. Bu sonuçtan öğrencilerin iş kazaları ve güvenlik kültürü farkındalıklarının düşük seviyede olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 31: Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı? * Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Karşılaştırma tablosu

			Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı?		Toplam
			Evet	Hayır	
Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı?	İş tecrübeniz var	Sayı	117	132	249
		Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı?	71,8%	34,9%	46,0%
		Toplam	21,6%	24,4%	46,0%
	İş tecrübeniz yok	Sayı	46	246	292
		Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı?	28,2%	65,1%	54,0%
		Toplam	8,5%	45,5%	54,0%
Toplam	Sayı	163	378	541	
	Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı?	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	30,1%	69,9%	100,0%	

Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna 541 öğrenciden 163'ü (%30,1) evet yanıtını vererek çalışma hayatları boyunca, okul dışında bir işte çalışırken en az bir kez iş kazası geçirdiklerini belirtmişlerdir. .

Çalışma hayatları sırasında okul dışında bir işte çalışırken iş kazasına uğrayan 163 öğrencinin 117'si (%71,8) eğitim gördükleri alan ile ilgili bir işte çalışırken yani eğitim gördükleri meslekleri icra ederken iş kazası geçirmişlerdir.

46 öğrenci ise (%15,8) eğitim gördükleri alan dışındaki bir mesleği icra ettikleri bir işte çalışırken iş kazası geçirmişlerdir.

Tablo 32: Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı? * Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı? Karşılaştırma tablosu

		Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı?		Toplam	
		Evet	Hayır		
Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübeniz var mı?	İş tecrübeniz var	Sayı	82	167	249
		Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı?	53,2%	43,2%	46,0%
		Toplam	15,2%	30,9%	46,0%
	İş tecrübeniz yok	Sayı	72	220	292
		Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı?	46,8%	56,8%	54,0%
		Toplam	13,3%	40,7%	54,0%
Toplam	Sayı	154	387	541	
	Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı?	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	28,5%	71,5%	100,0%	

Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı? Sorusuna 541 öğrenciden 154'ü (%28,5) evet yanıtını vererek. Eğitimleri sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) en az bir kez iş kazası geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Eğitimleri sırasında iş kazasına uğrayan 154 öğrencinin 82'si (%53,2) eğitim gördükleri mesleklerle ilgili iş tecrübesine sahiptir. 72'si ise (%46,8) eğitim gördükleri alan ve meslekle ilgili iş tecrübelerinin olmadığını belirtmişlerdir.

6.2. Hipotezlerin Testleri

Demografik değişkenlerle güvenlik kültürü algı düzeyleri arasında kurulan 10 hipotez den 8'i reddedilmiş, 2'si ise kabul edilmiştir.

Reddedilen 8 hipotez şunlardır;

H₁: Yaşa göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₁ hipotezini test etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonucunda sig. Değerinin 0,87 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₃: Medeni duruma göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₃ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır sig. (2-tailed) Değerinin 0,758 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₅: Öğrenim türüne göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₅ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,865 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₆: İş tecrübesine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₆ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,52 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₇: İş kazasına uğrama değişkenine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₇ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,546 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₈: Eğitim sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğrama değişkenine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₈ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,166 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₉: Eğitim sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) yaşama değişkenine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₉ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,7 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

H₁₀: İş kazasına en fazla neyin sebep olduğu düşüncesi değişkenine göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₁₀ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,973 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle hipotez reddedilmiştir.

Kabul edilen hipotezler şunlardır;

H₂: Cinsiyete göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₂ hipotezini test etmek için T-Testi uygulanmıştır. sig. (2-tailed) Değerinin 0,042 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu nedenle hipotez kabul edilmiştir

H₄: Eğitim alınan programa göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₄ hipotezini test etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonucunda sig. Değerinin 0,02 olduğu görülmüştür. Sig. Değeri 0,05 ten küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu nedenle hipotez kabul edilmiştir.

6.3. Frekans Dökümleri

Cinsiyet

(T Testi)

Tablo 33: Grup İstatistikleri

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalaması
Erkek	475	2,9634	0,49743	0,02282
Kadın	66	3,0966	0,50766	0,06249

Tablo 33'teki grup istatistikleri analiz sonucuna göre, 475 erkek katılımcının ortalaması 2,9694 ve 16 kadın katılımcının ortalaması ise 3,0966'dır. Buna sonuca göre kadın öğrencilerin ortalamaları erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 34: Bağımsız Örnekler Testi

Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
F	Sig.	t	df	Sig. (2-kuyruklu)	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
							Düşük	Yüksek
,555	,456	-2,034	539	,042	-,13324	,06551	-,26193	-,00456
		-2,003	83,296	,048	-,13324	,06653	-,26555	-,00093

Tablo 34'te Sing.(2 tailed) değerleri 0,42'dir. Bu sonuç %95 güven aralığı içinde 0,05'ten küçüktür. Dolayısı ile kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre güvenlik kültürü algı seviyeleri daha yüksektir. Cinsiyete göre güvenlik kültürü algı düzeyleri arasında farklılık vardır.

Program

(Tek Yönlü Anova)

Tablo 35: Varyansların Homojenliği Testi

Levene İstatistik	df1	df2	Sig.
,494	10	530	,894

Tablo 35'te tek yönlü Anova'nın temel varsayımı olan varyans testlerinin sonucu görülmektedir. Tabloda sig. Değeri 0,894'tür. Sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğundan varyansların homojen dağıldığı, varyans analizinin temel varsayımını

sağladığını ve varyans analizinden elde edeceğimiz sonuçların sağlıklı olacağını söyleyebiliriz.

Tablo 36: Anova Analizi Tablosu

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalaması	F	Sig.
Gruplar Arasında	7,010	10	,701	2,901	,002
Gruplar İçinde	128,056	530	,242		
Toplam	135,067	540			

Tablo 36’da Anova tablosu ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin eğitim gördükleri programlar arasında güvenlik kültürü algı seviyeleri açısından bir farklılığın olup olmadığını test edilmektedir. 0,05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında fark vardır ($p=0,002$).

Yani, meslek yüksekokulu öğrencilerinin eğitim gördükleri programlar arasında güvenlik kültürü algı seviyeleri açısından farklılık vardır.

Bu farklılığa neden olan ikililerin yani grupların belirlenebilmesi için çoklu karşılaştırma yapılması gerekmektedir. Tukey HSD ile yapılan çoklu karşılaştırma sonucu anlamlı çıkan sonuçlar tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37: Çoklu Karşılaştırma Tablosu

(I) Program	(J) Program	Ortalama Fark (I-J)	Std. Sapma	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Düşük Bağlılık	Yüksek Bağlılık
Tarım Makinaları	Elektrik	-,52316*	0,15	0,039	-1,034	-0,011
	Elektronik	-,59334*	0,16	0,012	-1,119	-0,067
	İnşaat	-,53296*	0,16	0,038	-1,051	-0,014
	Makina	-,52899*	0,16	0,041	-1,048	-0,009
	Moda Tasarımı	-,73232*	0,16	0,001	-1,281	-0,183
Otomotiv	Moda Tasarımı	-,37388*	0,1	0,013	-0,707	-0,04

Tablo 37’de Tablo da 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılığa neden olan ikililer gösterilmiştir. Sonuç olarak;

- Meslek yüksekokulu öğrencilerinin eğitim aldıkları programlar arasında güvenlik kültürü algı seviyeleri açısından anlamlı bir fark vardır.

- Tarım makinaları programının diğer programlara göre (Elektrik, Elektronik, İnşaat, Makine, Moda Tasarımı programlarına göre) güvenlik kültür algı seviyesi daha azdır
- Otomotiv programının güvenlik kültür algı seviyesi moda tasarımı programına göre daha azdır.

Tablo 38: Homojen Alt Kümeler Tablosu

Program	N	Alfa için alt küme =0,05		
		1	2	3
Tarım Makinaları	11	2,4813		
Otomotiv	65	2,8397	2,8397	
Mobilya	37		2,8919	2,8919
Elektronik Haberleşme	57		2,9427	2,9427
İklimlendirme	35		2,958	2,958
Elektrik	79		3,0044	3,0044
Makine	63		3,0103	3,0103
Otomasyon	41		3,0108	3,0108
İnşaat	64		3,0142	3,0142
Elektronik	54		3,0746	3,0746
Moda Tasarımı	35			3,2136
Sig.		0,064	0,604	0,151

SPSS istatistik programı eğitim görülen programları güvenlik kültürü algı seviyelerine göre 3 alt gruba ayırmıştır.

Tarım makinaları ve otomotiv programları 1. grup olarak belirlenirken, otomotiv ile Elektronik programlarının içinde yer aldığı 9 program 2. Grubu ve Mobilya ile Moda Tasarımı programlarının içinde yer aldığı 9 program ise 3. Grubu oluşturmuştur. Gruplar kendi içerisinde benzer grup dışında ise farklı özellikler gösterdiğinden ayrı gruplar olarak belirlenmiştir.

6.4. Güvenlik Kültürü Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Anket çalışmasıyla sorulan 34 ifadeye verilen cevaplar frekans analizine tabi tutularak tanımlayıcı istatistik yöntemiyle aşağıda açıklanmıştır. Tanımlayıcı istatistik tablosu çalışmanın ekine konulmuştur.

Anket çalışmasına katılan öğrenciler anketin 2. Bölümünde yer alan ve 34 ifadeden oluşan güvenlik kültürü ölçeği soruların 20'sine 3'ün altında 9'una 3'ün

üzerinde 5'ine ise 3 puan verildiği görülmüştür. Bu bakımdan anket çalışmasına katılan meslek yüksekokulu öğrencilerinin genel anlamda güvenlik kültürü algı seviyesinin düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasıyla sorulan 34 ifadeye verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

Tablo 39 : Güvenlik kültürü ölçeği birinci ifade istatistik tablosu

1. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	61	11,3
Katılmıyorum	109	20,1
Kısmen Katılıyorum	234	43,3
Katılıyorum	107	19,8
Tamamen Katılıyorum	30	5,5
Toplam	541	100

“Okul yönetimi, iş güvenliği sorunlarını hızlı bir şekilde düzeltir” ifadesine 541 öğrenciden 170’inin (%31,4) katılmadığı 234’ünün (%43,3) kısmen katıldığı 137’sinin ise (%25,3) katıldığı görülmektedir.

Tablo 40: Güvenlik kültürü ölçeği birinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,8817	3,0	3,0	1,02959	-,078	-,347

“Okul yönetimi, iş güvenliği sorunlarını hızlı bir şekilde düzeltir” ifadesinin ortalama değerinin, 2,88 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 41: Güvenlik kültürü ölçeği ikinci ifade istatistik tablosu

2. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	23	4,3
Katılmıyorum	66	12,2
Kısmen Katılıyorum	130	24,0
Katılıyorum	183	33,8
Tamamen Katılıyorum	139	25,7
Toplam	541	100

“Okul yönetimi, iş güvenliği konularını görmezden gelir.” İfadesine 541 öğrenciden 89’unun (%16,5) katılmadığı, 130’unun (%24) kısmen katıldığı, 322’sinin (%59,5) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 42: Güvenlik kültürü ölçeği ikinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,6451	4,0	4,0	1,11543	-,536	-,473

“Okul yönetimi, iş güvenliği konularını görmezden gelir.” İfadesinin ortalama değerinin 3,64 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 43: Güvenlik kültürü ölçeği üçüncü ifade istatistik tablosu

3. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	63	11,6
Katılmıyorum	137	25,3
Kısmen Katılıyorum	133	24,6
Katılıyorum	140	25,9
Tamamen Katılıyorum	68	12,6
Toplam	541	100

“Okul yönetimi, sadece iş kazası meydana geldikten sonra harekete geçer.” İfadesine 541 öğrenciden 200’ünün (%36,9) katılmadığı, 133’ünün (%24,6) kısmen katıldığı, 208’inin ise (%59,5) katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 44: Güvenlik kültürü ölçeği üçüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,0240	3,0	4,0	1,21768	-,015	-,997

“Okul yönetimi, sadece iş kazası meydana geldikten sonra harekete geçer.” İfadesinin ortalama değerinin 3,02 olduğu görülmektedir. Bu sonuçta, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 45: Güvenlik kültürü ölçeği dördüncü ifade istatistik tablosu

4. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	58	10,7
Katılmıyorum	92	17,0
Kısmen Katılıyorum	192	35,5
Katılıyorum	147	27,2
Tamamen Katılıyorum	51	9,4
Toplam	540	99,8

“Okul Yönetimi, iş güvenliği konularında öncülük eder.” İfadesine 540 öğrenciden 150’sinin (%27,7) katılmadığı, 192’sinin (%35,5) kısmen katıldığı, 208’inin (%59,5) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 46: Güvenlik kültürü ölçeği dördüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
540	1	3,0759	3,0	3,0	1,11649	-,206	-,594

“Okul Yönetimi, iş güvenliği konularında öncülük eder.” İfadesinin ortalama değerinin 3,07 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 47: Güvenlik kültürü ölçeği beşinci ifade istatistik tablosu

5. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	200	37,0
Katılmıyorum	127	23,5
Kısmen Katılıyorum	132	24,4
Katılıyorum	59	10,9
Tamamen Katılıyorum	23	4,3
Toplam	541	100

“Okul Yönetimi, düzenli olarak laboratuvarları ziyaret eder.” ifadesine 541 öğrenciden 327’sinin (%60,5) katılmadığı, 132’sinin (%24,4) kısmen katıldığı, 82’sinin (%15,2) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 48: Güvenlik kültürü ölçeği beşinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,22	2,0	1,0	1,17759	-,598	-,623

“Okul Yönetimi, düzenli olarak laboratuvarları ziyaret eder.” İfadesinin ortalama değerinin 2,22 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 49: Güvenlik kültürü ölçeği altıncı ifade istatistik tablosu

6. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	76	14
Katılmıyorum	99	18,3
Kısmen Katılıyorum	158	29,2
Katılıyorum	137	25,3
Tamamen Katılıyorum	71	13,1
Toplam	541	100

“Okul yönetimi, öğrencilerin güvenliğinin büyük bir önem taşıdığını düşünür.” ifadesine 541 öğrenciden 175’inin (%32,3) katılmadığı, 158’sinin (%29,2) kısmen katıldığı, 208’inin (%58,4) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 50: Güvenlik kültürü ölçeği altıncı ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,05176	3,0	3,0	1,234197	-,128	-,917

“Okul yönetimi, öğrencilerin güvenliğinin büyük bir önem taşıdığını düşünür.” ifadesinin ortalama değerinin 3,05 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 51: Güvenlik kültürü ölçeği yedinci ifade istatistik tablosu

7. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	67	12,4
Katılmıyorum	144	26,6
Kısmen Katılıyorum	135	25,0
Katılıyorum	127	23,5
Tamamen Katılıyorum	68	12,6
Toplam	541	100

“Okulumda, İş güvenliği konularına yüksek bir öncelik verilmediğine inanıyorum.” İfadesine 541 öğrenciden 211’inin (%39) katılmadığı, 135’inin (%25) kısmen katıldığı, 195’inin (%36,1) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 52: Güvenlik kültürü ölçeği yedinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,9723	3,0	2,0	1,22519	-,059	-,994

“Okulumda, İş güvenliği konularına yüksek bir öncelik verilmediğine inanıyorum.” İfadesinin ortalama değerinin 2,97 olduğu görülmektedir. Ters kodlanan bu ifadenin ortalama değeri 2,02’dir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 53: Güvenlik kültürü ölçeği sekizinci ifade istatistik tablosu

8. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	80	14,8
Katılmıyorum	145	26,8
Kısmen Katılıyorum	187	34,6
Katılıyorum	95	17,6
Tamamen Katılıyorum	32	5,9
Toplam	539	99,6

“Okulumda, iş güvenliği kurallarının işleyişi dikkatli bir şekilde takip edilmektedir.” ifadesine 539 öğrenciden 225’inin (%41,6) katılmadığı, 187’inin (%34,6) kısmen katıldığı, 127’sinin (%23,5) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 54: Güvenlik kültürü ölçeği sekizinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
539	2	2,7291	3,0	3,0	1,09786	-,146	-,616

“Okulumda, iş güvenliği kurallarının işleyişi dikkatli bir şekilde takip edilmektedir.” İfadesinin ortalama değerinin 2,72 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 55: Güvenlik kültürü ölçeği dokuzuncu ifade istatistik tablosu

9. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	63	11,6
Katılmıyorum	128	23,7
Kısmen Katılıyorum	186	34,4
Katılıyorum	118	21,8
Tamamen Katılıyorum	46	8,5
Toplam	541	100

“Okul yönetimi, iş güvenliğinin eğitim ve öğretimle eşit derecede önemli olduğunu düşünür.” ifadesine 541 öğrenciden 191’inin (%35,3) katılmadığı, 186’sının (%34,4) kısmen katıldığı, 164’ünün (%30,3) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 56: Güvenlik kültürü ölçeği dokuzuncu ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,9187	3,0	3,0	1,12086	-,026	-,680

“Okul yönetimi, iş güvenliğinin eğitim ve öğretimle eşit derecede önemli olduğunu düşünür.” İfadesinin ortalama değerinin 2,91 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 57: Güvenlik kültürü ölçeği onuncu ifade istatistik tablosu

10. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	80	14,8
Katılmıyorum	153	28,3
Kısmen Katılıyorum	179	33,1
Katılıyorum	93	17,2
Tamamen Katılıyorum	35	6,5
Toplam	540	99,8

“Okulumda, iş güvenliği konularında iyi bir iletişim vardır.” İfadesine 540 öğrenciden 233’ünün (%43,1) katılmadığı, 179’unun (%33,1) kısmen katıldığı, 128’inin (%23,7) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 58: Güvenlik kültürü ölçeği onuncu ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
540	1	2,7222	3,0	3,0	1,11019	-,198	-,625

“Okulumda, iş güvenliği konularında iyi bir iletişim vardır.” ifadesinin ortalama değerinin 2,72 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 59: Güvenlik kültürü ölçeği on birinci ifade istatistik tablosu

11. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	52	9,6
Katılmıyorum	104	19,2
Kısmen Katılıyorum	167	30,9
Katılıyorum	140	25,9
Tamamen Katılıyorum	76	14,0
Toplam	539	99,6

“İş güvenliği bilgi ve haberleri, öğretmenlerim tarafından her zaman dikkatime sunulur.” İfadesine 539 öğrenciden 156’sının (%28,8) katılmadığı, 167’sinin (%30,9) kısmen katıldığı, 128’inin (%23,7) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 60: Güvenlik kültürü ölçeği on birinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
539	2	3,1558	3,0	3,0	1,17511	-,140	-,790

“İş güvenliği bilgi ve haberleri, öğretmenlerim tarafından her zaman dikkatime sunulur.” İfadesinin ortalama değerinin 3,15 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 61: Güvenlik kültürü ölçeği on ikinci ifade istatistik tablosu

12. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	46	8,5
Katılmıyorum	77	14,2
Kısmen Katılıyorum	127	23,5
Katılıyorum	183	33,8
Tamamen Katılıyorum	108	20,0
Toplam	541	100

“Öğretmenlerim, iş güvenliğine ilişkin güncel konularda beni her zaman bilgilendirmezler.” İfadesine 541 öğrenciden 123’ünün (%22,7) katılmadığı, 127’sinin (%23,5) kısmen katıldığı, 291’inin (%53,8) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 62: Güvenlik kültürü ölçeği on ikinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,4251	4,0	4,0	1,20048	-,464	-,675

“Öğretmenlerim, iş güvenliğine ilişkin güncel konularda beni her zaman bilgilendirmezler. İfadesinin ortalama değerinin 3,42 olduğu görülmektedir. Ters kodlanana bu ifadenin ortalama değeri 1,57’dir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 63: Güvenlik kültürü ölçeği on üçüncü ifade istatistik tablosu

13. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	70	12,9
Katılmıyorum	81	15,0
Kısmen Katılıyorum	142	26,2
Katılıyorum	140	25,9
Tamamen Katılıyorum	108	20,0
Toplam	541	100

“Okulumda, iş güvenliği ile ilgili konularında “açık kapı politikası” uygulanır. İfadesine 541 öğrenciden 151’inin (%27,9) katılmadığı, 142’sinin (%26,2) kısmen katıldığı, 248’inin (%45,9) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 64: Güvenlik kültürü ölçeği on üçüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,2495	3,0	3,0	1,29050	-,276	-,958

“Okulumda, iş güvenliği ile ilgili konularında “açık kapı politikası” uygulanır.” İfadesinin ortalama değerinin, 3,24 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 65: Güvenlik kültürü ölçeği on dördüncü ifade istatistik tablosu

14. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	151	27,9
Katılmıyorum	139	25,7
Kısmen Katılıyorum	153	28,3
Katılıyorum	67	12,4
Tamamen Katılıyorum	31	5,7
Toplam	541	100

“Öğrencilerin, iş güvenliği ile ilgili konularında düzenli olarak fikirleri alınır.” İfadesine 541 öğrenciden 290’ının (%53,6) katılmadığı, 153’ünün (%28,3) kısmen katıldığı, 98’inin (%18,1) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 66: Güvenlik kültürü ölçeği on dördüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,4233	2,0	3,0	1,18170	-,424	-,691

“Öğrencilerin, iş güvenliği ile ilgili konularında düzenli olarak fikirleri alınır.” İfadesinin ortalama değerinin 2,42 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 67: Güvenlik kültürü ölçeği on beşinci ifade istatistik tablosu

15. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	37	6,8
Katılmıyorum	63	11,6
Kısmen Katılıyorum	141	26,1
Katılıyorum	151	27,9
Tamamen Katılıyorum	149	27,5
Toplam	541	100

“İş kazalarına, eğitimsizliğin neden olduğuna inanıyorum.” İfadesine 541 öğrenciden 100’ünün (%18,4) katılmadığı, 141’inin (%26,1) kısmen katıldığı, 300’ünün (%55,4) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 68: Güvenlik kültürü ölçeği on beşinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,5767	4,0	4,0	1,20036	-,501	-,624

“İş kazalarına, eğitimsizliğin neden olduğuna inanıyorum.” İfadesinin ortalama değerinin 3,57 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 69: Güvenlik kültürü ölçeği on altıncı ifade istatistik tablosu

16. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	137	25,3
Katılmıyorum	137	25,3
Kısmen Katılıyorum	133	24,6
Katılıyorum	93	17,2
Tamamen Katılıyorum	40	7,4
Toplam	540	99,8

“Öğrenciler, laboratuvarlarda deneylere başlamadan önce iş güvenliği eğitimi alırlar” İfadesine 540 öğrenciden 274’ünün (%50,6) katılmadığı, 133’ünün (%24,6) kısmen katıldığı, 133’ünün (%24,6) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 70: Güvenlik kültürü ölçeği on altıncı ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
540	1	2,5593	2,0	1,0	1,24324	-,318	-,937

“Öğrenciler, laboratuvarlarda deneylere başlamadan önce iş güvenliği eğitimi alırlar” İfadesinin ortalama değerinin 2,55 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 71: Güvenlik kültürü ölçeği on yedinci ifade istatistik tablosu

17. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	68	12,6
Katılmıyorum	91	16,8
Kısmen Katılıyorum	176	32,5
Katılıyorum	143	26,4
Tamamen Katılıyorum	63	11,6
Toplam	541	100

“İş güvenliği eğitimi öğrencilerin laboratuvarlarda karşılaştıkları çeşitli durumları kapsar.” İfadesine 541 öğrenciden 159’unun (%29,4) katılmadığı, 176’sının (%32,5) kısmen katıldığı, 206’sının (%24,6) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 72: Güvenlik kültürü ölçeği on yedinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,0776	3,0	3,0	1,18223	-,185	-,761

“İş güvenliği eğitimi öğrencilerin laboratuvarlarda karşılaştıkları çeşitli durumları kapsar.” İfadesinin ortalama değerinin 3,07 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 73: Güvenlik kültürü ölçeği on sekizinci ifade istatistik tablosu

18. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	127	23,5
Katılmıyorum	155	28,7
Kısmen Katılıyorum	154	28,5
Katılıyorum	68	12,6
Tamamen Katılıyorum	37	6,8
Toplam	541	100

“Öğrenciler, iş güvenliği konularında kapsamlı eğitim alırlar.” İfadesine 541 öğrenciden 282’si (%52,2) katılmadığı, 154’ünün (%28,5) kısmen katıldığı, 105’inin (%19,4) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 74: Güvenlik kültürü ölçeği on sekizinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,5065	2,0	2,0	1,17633	-,416	-,628

“Öğrenciler, iş güvenliği konularında kapsamlı eğitim alırlar.” İfadesinin ortalama değerinin 2,5 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 75: Güvenlik kültürü ölçeği on dokuzuncu ifade istatistik tablosu

19. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	15	2,8
Katılmıyorum	43	7,9
Kısmen Katılıyorum	115	21,3
Katılıyorum	217	40,1
Tamamen Katılıyorum	149	27,5
Toplam	539	99,6

“İş güvenliğine ilişkin sorumluluklarımın bilincindeyim.” ifadesine 539 öğrenciden 58’i (%10,7) bu görüşe katılmadığı, 115’inin (%21,3) kısmen katıldığı, 366’sının (%67,6) ise bu ifadeye katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 76: Güvenlik kültürü ölçeği on dokuzuncu ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
539	2	3,8200	4,0	4,0	1,01434	-,738	-,111

“İş güvenliğine ilişkin sorumluluklarımın bilincindeyim.” İfadesinin ortalama değerinin, 3,82 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 77: Güvenlik kültürü ölçeği yirminci ifade istatistik tablosu

20. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	28	5,2
Katılmıyorum	69	12,8
Kısmen Katılıyorum	152	28,1
Katılıyorum	196	36,2
Tamamen Katılıyorum	96	17,7
Toplam	541	100

“Laboratuvarlarda güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum.” İfadesine 541 öğrenciden 97’sinin (%18) katılmadığı, 152’sinin (%28,1) kısmen katıldığı, 292’sinin (%53,9) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 78: Güvenlik kültürü ölçeği yirminci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,4861	4,0	4,0	1,08282	-,460	-,380

“Laboratuvarlarda güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum.” ifadesinin ortalama değerinin 3,0 ün üzerinde 3,4 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 79: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi birinci ifade istatistik tablosu

21. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	15	2,8
Katılmıyorum	58	10,7
Kısmen Katılıyorum	109	20,1
Katılıyorum	198	36,6
Tamamen Katılıyorum	161	29,8
Toplam	541	100

“Güvenlik kurallarına her zaman uyuyorum.” ifadesine 541 öğrenciden 73’ünün (%13,5) katılmadığı, 109’unun (%20,1) kısmen katıldığı, 359’unun (%66,4) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 80: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi birinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,7985	4,0	4,0	1,06722	-,674	-,264

“Güvenlik kurallarına her zaman uyuyorum.” İfadesinin ortalama değerinin, 3,79 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 81: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi ikinci ifade istatistik tablosu

22. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	17	3,1
Katılmıyorum	30	5,5
Kısmen Katılıyorum	71	13,1
Katılıyorum	161	29,8
Tamamen Katılıyorum	262	48,4
Toplam	541	100

“Laboratuvarda çalışırken, iş güvenliğinin en önemli şey olduğunu düşünüyorum.” ifadesine 541 öğrenciden 47’sinin (%8,6) katılmadığı, 71’inin (%13,1) kısmen katıldığı, 423’ünün (%78,2) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 82: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi ikinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	4,1479	4,0	5,0	1,04896	-1,245	-,957

“Laboratuvarda çalışırken, iş güvenliğinin en önemli şey olduğunu düşünüyorum.” İfadesinin ortalama değerinin, 4,14 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, İfadeye olan inancın istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 83: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi üçüncü ifade istatistik tablosu

23. İfade	Sıklık	%
Hiç katılmıyorum	73	13,5
Katılmıyorum	109	20,1
Kısmen katılıyorum	170	31,4
Katılıyorum	132	24,4
Tamamen katılıyorum	56	10,4
Toplam	540	99,8

“Öğrenciler iş güvenliği sorunlarının belirlenmesine katılım sağlarlar.” İfadesine 540 öğrenciden 182’sinin (%33,6) katılmadığı, 170’inin (%31,4) kısmen katıldığı, 188’inin (%34,8) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 84: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi üçüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
540	1	2,9796	3,0	3,0	1,18492	-,075	-,830

“Öğrenciler iş güvenliği sorunlarının belirlenmesine katılım sağlarlar.” İfadesinin ortalama değerinin 2,97 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 85: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dördüncü ifade istatistik tablosu

24. İfade	Sıklık	%
Hiç katılmıyorum	114	21,1
Katılmıyorum	141	26,1
Kısmen katılıyorum	167	30,9
Katılıyorum	85	15,7
Tamamen katılıyorum	33	6,1
Toplam	540	99,8

“Öğrenciler, iş güvenliği talimatlarının hazırlanmasına katılırlar.” İfadesine 540 öğrenciden 255’inin (%47,2) katılmadığı, 167’sinin (%30,9) kısmen katıldığı, 118’inin (%21,8) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 86: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dördüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
540	1	2,5963	3,0	3,0	1,16057	-,251	-,748

“Öğrenciler, iş güvenliği talimatlarının hazırlanmasına katılırlar.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,59 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 87: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi beşinci ifade istatistik tablosu

25. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	52	9,6
Katılmıyorum	103	19,0
Kısmen Katılıyorum	226	41,8
Katılıyorum	114	21,1
Tamamen Katılıyorum	44	8,1
Toplam	539	99,6

“Öğrenciler, güvenlik yönetmeliklerine uymaktadırlar.” İfadesine 539 öğrenciden 155’inin (%28,6) katılmadığı, 226’sinin (%41,8) kısmen katıldığı, 158’inin (%29,2) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 88: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi beşinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Eksik	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
539	2	2,9907	3,0	3,0	1,05689	-,057	-,379

“Öğrenciler, güvenlik yönetmeliklerine uymaktadırlar.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,99 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 89: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi altıncı ifade istatistik tablosu

26. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	146	27,0
Katılmıyorum	141	26,1
Kısmen Katılıyorum	148	27,4
Katılıyorum	73	13,5
Tamamen Katılıyorum	33	6,1
Toplam	541	100

“Öğrenciler çalışma koşullarında noksanlıklar olduğunda yazılı önerilerde bulunurlar.” ifadesine 541 öğrenciden 287’sinin (%53,1) katılmadığı, 148’inin (%27,4) kısmen katıldığı, 106 öğrencinin (%19,6) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 90: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi altıncı ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,4566	2,0	3,0	1,19430	-,404	-,742

“Öğrenciler çalışma koşullarında noksanlıklar olduğunda yazılı önerilerde bulunurlar.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,45 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 91: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi yedinci ifade istatistik tablosu

27. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	103	19,0
Katılmıyorum	106	19,6
Kısmen Katılıyorum	124	22,9
Katılıyorum	133	24,6
Tamamen Katılıyorum	75	13,9
Toplam	541	100

“Kazalar aniden olur ve önlemek için yapabilecek çok az şey vardır.” ifadesine 541 öğrenciden 209’sinin (%38,6) katılmadığı, 124’inin (%22,9) kısmen katıldığı, 208’inin (%38,5) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 92: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi yedinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,9464	3,0	4,0	1,32598	-,035	-1,163

“Kazalar aniden olur ve önlemek için yapabilecek çok az şey vardır.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,94 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 93: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi sekizinci ifade istatistik tablosu

28. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	153	28,3
Katılmıyorum	146	27,0
Kısmen Katılıyorum	123	22,7
Katılıyorum	79	14,6
Tamamen Katılıyorum	40	7,4
Toplam	541	100

Laboratuvarlarda başınıza ne geleceği büyük ölçüde şans meselesidir.” İfadesine 541 öğrenciden 299’unun (%55,3) katılmadığı, 123’inin (%22,7) kısmen katıldığı, 119’unun (%22) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 94: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi sekizinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,4584	2,0	1,0	1,24597	-,458	-,822

“Laboratuvarlarda başınıza ne geleceği büyük ölçüde şans meselesidir.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,45 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 95: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dokuzuncu ifade istatistik tablosu

29. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	186	34,4
Katılmıyorum	139	25,7
Kısmen Katılıyorum	116	21,4
Katılıyorum	64	11,8
Tamamen Katılıyorum	36	6,7
Toplam	541	100

“Bir kazadan kaçınmamız imkânsızdır.” İfadesine 541 öğrenciden 325’inin (%60,1) katılmadığı, 116’sının (%21,4) kısmen katıldığı, 100’ünün (%18,5) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 96: Güvenlik kültürü ölçeği yirmi dokuzuncu ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,3068	2,0	1,0	1,24057	-,617	-,653

“Bir kazadan kaçınmamız imkânsızdır.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,3 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 97: Güvenlik kültürü ölçeği otuzuncu ifade istatistik tablosu

30. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	121	22,4
Katılmıyorum	155	28,7
Kısmen Katılıyorum	167	30,9
Katılıyorum	70	12,9
Tamamen Katılıyorum	28	5,2
Toplam	541	100

“Okulumuzun çabalarına rağmen kazaların önlenmesi kaçınılmaz görünüyor.” ifadesine 541 öğrenciden 276’sinin (%51,1) katılmadığı, 167’sinin (%30,9) kısmen katıldığı, 98’inin (%18,1) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 98: Güvenlik kültürü ölçeği otuzuncu ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,4991	2,0	3,0	1,12649	-,349	-,596

“Okulumuzun çabalarına rağmen kazaların önlenmesi kaçınılmaz görünüyor.” ifadesinin ortalama değerinin, 2,49 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 99: Güvenlik kültürü ölçeği otuz birinci ifade istatistik tablosu

31. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	91	16,8
Katılmıyorum	123	22,7
Kısmen Katılıyorum	171	31,6
Katılıyorum	92	17,0
Tamamen Katılıyorum	64	11,8
Toplam	541	100

“Biz, yaşanan kazaları ve olayları her zaman okul yetkililerine bildiriyoruz.” İfadesine yanıt veren 541 öğrenciden 214’inin (%39,5) katılmadığı, 171’inin (%31,6) kısmen katıldığı, 156’sının (%28,8) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 100: Güvenlik kültürü ölçeği otuz birinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,8429	3,0	3,0	1,23352	-,141	-,863

“Biz, yaşanan kazaları ve olayları her zaman okul yetkililerine bildiriyoruz.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,84 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 101: Güvenlik kültürü ölçeği otuz ikinci ifade istatistik tablosu

32. İfade	Sıklık	%
Hiç katılmıyorum	102	18,9
Katılmıyorum	136	25,1
Kısmen katılıyorum	137	25,3
Katılıyorum	113	20,9
Tamamen katılıyorum	53	9,8
Toplam	541	100

“Emniyetsiz koşulları bildirmeye teşvik ediliyorum.” İfadesine yanıt veren 541 öğrenciden 238’inin (%44) bu görüşe katılmadığı, 137’sinin (%25,3) kısmen katıldığı, 166’sının (%30,7) ise bu ifadeye katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 102: Güvenlik kültürü ölçeği otuz ikinci ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,7763	3,0	3,0	1,24866	-,149	-1,003

“Emniyetsiz koşulları bildirmeye teşvik ediliyorum.” İfadesinin ortalama değerinin 2,77 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 103: Güvenlik kültürü ölçeği otuz üçüncü ifade istatistik tablosu

33. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	88	16,3
Katılmıyorum	127	23,5
Kısmen Katılıyorum	155	28,7
Katılıyorum	110	20,3
Tamamen Katılıyorum	61	11,3
Toplam	541	100

“Öğrenciler, kıl payı atlatılan kazaları bildirmeye isteklidir.” İfadesine 541 öğrenciden 215’inin (%39,8) katılmadığı, 155’inin (%28,7) kısmen katıldığı, 171’inin (%31,6) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 104: Güvenlik kültürü ölçeği otuz üçüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	2,8688	3,0	3,0	1,23505	-,091	-,937

“Öğrenciler, kıl payı atlatılan kazaları bildirmeye isteklidir.” İfadesinin ortalama değerinin, 2,86 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 105: Güvenlik kültürü ölçeği otuz dördüncü ifade istatistik tablosu

34. İfade	Sıklık	%
Hiç Katılmıyorum	87	16,1
Katılmıyorum	93	17,2
Kısmen Katılıyorum	153	28,3
Katılıyorum	130	24,0
Tamamen Katılıyorum	78	14,4
Toplam	541	100

“Öğrenciler, kazaları bildirmeye istekliler.” ifadesine 541 öğrenciden 180’inin (%33,3) katılmadığı, 153’ünün (%28,3) kısmen katıldığı, 208’inin (%38,4) ise katıldığı gözlenmektedir.

Tablo 106: Güvenlik kültürü ölçeği otuz dördüncü ifade frekans tablosu

Geçerli	Ortalama	Medyan	Mod	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
541	3,0351	3,0	3,0	1,27826	-,114	-1,001

“Öğrenciler, kazaları bildirmeye istekliler. İfadesinin ortalama değerinin 3,05 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan, ifadeye olan inancın istatistiksel açıdan orta seviyede olduğu söylenebilir.

Güvenlik Kültürü Ölçeğinin boyutları;

Anket çalışmasında kullanılan güvenlik kültürü ölçeğinin 8 boyutu bulunmaktadır bunlar;

“Yönetimin bağlılığı”, “güvenlik önceliği”, “güvenlik iletişimi”, “güvenlik eğitimi”, “güvenlik farkındalığı ve yetkinlik”, “güvenlik katılımı”, “kadercilik” ve “raporlama kültürüdür”.

Bu boyutlara ait ifadeler aşağıda incelenmiştir;

Anket çalışmasının 1. 2. 3. 4. ve 5. İfadelerini oluşturan ve “Okul yönetimin iş güvenliğine olan bağlılığını” ölçmek için sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,96’dır. Ancak 2 ve 3. Sorular ters kodlandıklarından asıl ortalama 2,10 çıkmaktadır. Bu sonuçlardan okul yönetimin iş güveni konularına bağlılığına olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasının 6. 7. 8. ve 9. İfadelerini oluşturan ve “Okul yönetimin iş güvenliğine verdiği önceliği” ölçmek için sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,91’dır. 7. Soru ters kodlandığından asıl ortalama 2,68 çıkmaktadır. Bu sonuçlardan okul yönetimin iş güvenliğine öncelik verdiğine olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasının 10. 11. 12. 13. ve 14. İfadelerini oluşturan ve “Okul yönetimi ve öğrencilerin güvenlik iletişimini” ölçmek için sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,99’dur. 12. Soru ters kodlandığından asıl ortalama 2,67 çıkmaktadır. Bu sonuçtan okul yönetimin iş güvenliğine öncelik verdiğine olan inancın istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasının 15. 16. 17. ve 18. İfadelerini oluşturan ve “Öğrencilerin güvenlik eğitimi seviyelerini” ölçmek için sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,93’dır Bu sonuçlardan güvenlik eğitiminin düşük seviyede olduğu sonucuna varılabilir.

Anket çalışmasının 19. 20. 21. ve 22. İfadelerini oluşturan sorular “Öğrencilerin güvenlik kültürü farkındalığını ve yetkinliğini” ölçmek amacıyla sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 3,81’dir. Bu sonuçtan öğrencilerin iş güvenliği farkındalığının ve yetkinliğinin istatistiksel açıdan yüksek seviyede olduğu sonucuna varılabilir.

Anket çalışmasının 23. 24. 25. ve 26. İfadelerini oluşturan sorular “Öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına katılım” seviyelerini ölçmek amacıyla sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,75’tir. Bu sonuçtan öğrencilerin iş güvenliği çalışmalarına katılım düzeylerinin istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu sonucuna varılabilir.

Anket çalışmasının 27. 28. 29. ve 30. İfadelerini oluşturan sorular “Öğrencilerin iş kazalarının oluşumunda kadercilik” algı seviyelerini ölçmek amacıyla sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun ortalaması 2,55’tir. Bu sonuçtan kaderciliğin istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu sonucuna varılabilir. Öğrencilerin kazaları şans ya da kader bağlamının doğru olmadığını düşündüklerini söyleyebiliriz.

Anket çalışmasının 31. 32. 33. ve 34. İfadelerini oluşturan sorular “Öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği problemlerinin raporlanıp raporlanmadığı” hakkındaki algı seviyelerini ölçmek amacıyla sorulan ifadelerin oluşturduğu grubun

ortalaması 2,88'dir. Bu sonuçtan raporlama kültürünün istatistiksel açıdan düşük seviyede olduğu sonucuna varılabilir.

6.5. Araştırma İle İlgili Bulgular

Araştırmanın bulgularını, kurulan hipotezler, demografik değişkenler ve güvenlik kültürü ölçeği sorularına verilen ortalama değerleri ışığında ulaştığımız bulgular aşağıdaki gibidir.

1) Kurulan hipotezler ışığında ulaşılan bulgular özetle şu şekildedir;

Demografik değişkenlerle güvenlik kültürü algı düzeyleri arasında kurulan 10 hipotez den 8'i reddedilmiş, 2'si ise kabul edilmiştir. Kabul edilen hipotezler şunlardır;

H₂: Cinsiyete göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₄: Eğitim alınan programa göre güvenlik kültürü algı düzeyleri farklılık göstermektedir.

2) Anket çalışmasının demografik bulguları özetle şu şekildedir;

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin; yaş ortalamaları 20'dir. %12'si kadın, %88'i erkektir. %97'si bekâr %3'ü evlidir. %66'sı normal öğretim, %34'ü ise ikinci öğretim öğrencisidir. %48'i eğitim gördükleri alanda iş tecrübesi olduğunu, %30'u çalışma hayatlarında iş kazası geçirdiğini, %28'i eğitimleri sırasında iş kazası geçirdiğini, %40'ı ise eğitimleri sırasında ramak kala olay yaşadığını ifade etmiştir.

3) Anket çalışmasının güvenlik kültürü ölçeğinin fonksiyonları bakımından şu bulgulara ulaşılmıştır;

“Yönetimin Bağlılığı”, “Güvenlik Önceliği”, “Güvenlik İletişimi”, “Güvenlik Eğitimi”, “Güvenlik Katılımı”, “Raporlama Kültürü” ve” Kadercilik” fonksiyonlarının istatistik açıdan düşük seviyede olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Güvenlik Farkındalığı ve Yetkinlik” fonksiyonun ise istatistik açıdan yüksek seviyede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM VII

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlara ve buna bağlı olarak ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

7.1. Sonuç

İş sağlığı ve güvenliğini, iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlenmek için çalışan bir disiplin olarak adlandırılabiliriz. İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının iş kazaları ve meslek hastalıklarını önleme amacına ulaşmaması, teknik ve sosyal bilimlerin bir arada çalışması ile mümkün olacaktır. Her ne kadar kâğıt üzerinde mükemmel teoriler, kurallar ve kanunlar meydana getirilse de bu teori ve kurallar her zaman uygulama alanı bulamamaktadır.

Pratikte en nihayetinde insan faktörü devreye gireceğinden sosyal ve kültürel bir varlık olan insanlar tarafından benimsenerek içselleştirilmeyen kurallar ve kanunlar çoğu zaman işe yaramamaktadır. İnsanlarca benimsenmeyen ve içselleştirilmeyen kısacası bir kültür haline gelemeyen teknik kurallar ve kanunlar iş kazalarını azaltmakta etkili olmadığı gibi zaman ve para kaybından öteye gidememiştir.

İstatistiklere göre tüm önlemlere rağmen iş kazaları ve meslek hastalıkları azalmak yerine gün geçtikçe artmaktadır. ILO'nun tahminlerine göre iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşanan ölümler dünya üzerindeki tüm ölümlerin yaklaşık %4'ünü oluşturmaktadır. Bu bilgiler ışığında 2018 yılında dünya üzerinde 3 milyondan fazla çalışanın hayatını kaybedeceğini söyleyebiliriz.

İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan bilimsel çalışmalarda iş kazalarının büyük çoğunluğunun insan hatası sebebiyle gerçekleştiği ortaya konulmuş ve bu kazaların ve meslek hastalıklarının çalışanın güvenli davranışla önlenebileceği sonucuna varılmıştır.

İşletmelerde güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı sağlamaya yardımcı olacak en önemli faktörlerden biri olan ve çalışanların iş güvenliği ile ilgili ortak inançları, tutumları, algılamaları ve paylaşılan değerleri yansıtan güvenlik kültürü iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlemindeki temel kavramlardan biridir. Bu kavramın başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi ise yönetimin ve çalışanların katılımı ve işbirliği ile uzun dönemli bir strateji haline getirilmesine bağlıdır.

Bu çalışmanın bulgularına göre şu sonuçlar çıkarılabilir;

Araştırmanın hipotezleri bakımından ise cinsiyet ile güvenlik kültürü algı seviyesi arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu çalışmanın bulgularına göre kadın öğrencilerin güvenlik kültürü algı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha fazladır.

Literatüre bakıldığında Dursun, (2012) tarafından otomotiv sektöründe çalışanlar üzerinde yaptığı bir çalışmada kadın çalışanların güvenlik kültürü ortalamalarının erkek çalışanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ocaktan, (2009) tarafından bir otomotiv fabrikasında yapılan çalışmada da tüm analiz puanların kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin eğitim gördükleri programlara göre yapılan analizde de “Otomotiv” ve “Tarım Makinaları” programlarında eğitim gören öğrencilerin güvenlik kültürü algı düzeylerinin diğer programlarda eğitim gören öğrencilerden daha az olduğu görülmüştür.

Anket çalışmasından elde edilen bulgulara göre şu sonuçlar çıkarılabilir;

Meslek yüksekokulu öğrencilerin iş güvenliği ile ilgili sorunların farkında oldukları ve bu sorunlarla başa çıkabileceklerini düşündükleri, İş kazalarının yaşanmasının bir kader olmadığını ve iş kazalarının önlenebileceğine inandıkları sonuçlarına varılabilir.

Ayrıca okul yönetiminin, iş güvenliği konularına bağlılığının iş güvenliğine verdiği önceliğin, okul yönetimi ile öğrenciler arasındaki güvenlik iletişiminin, öğrencilerin güvenlik eğitimi seviyelerinin, öğrencilerin iş güvenliği problemlerini raporlama seviyelerinin ve öğrencilerin iş güvenliği çalışmalarına katılım düzeylerinin düşük seviyede ve yetersiz olduğu sonuçlarına varılabilir.

7.2. Öneriler

Güvenli davranışın kendiliğinden oluşmasını ya da sonradan yani iş yerinde öğrenilerek uygulanmasını beklemek doğru değildir. Bir davranışın ve bir düşüncenin kültür haline gelmesi zaman alan bir süreç olduğundan güvenlik kültürünün alt yapısı işletmelerden önce eğitim kurumlarında verilmeli ve daha sonrasında da eğitim kurumlarında edinilen güvenlik kültürünün temelleri iş yaşamında yer alan işletmelerce geliştirilmelidir.

İş yaşamına kalifiye meslek erbabı yetiştirmeyi hedef edinen meslek yüksekokullarda güvenlik kültürünün alt yapısının oluşturularak öğrencilerin çalışma hayatına hazırlanmaları için şu öneriler getirilebilir;

- Meslek yüksekokullarında güvenlik kültürünün oluşturulabilmesi için, okul yönetimin, iş sağlığı ve güvenliğine olan inancı, desteği, bağlılığı ve liderliğine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Okul yönetimi ve öğretmenler güncel bilgilere sahip olmalı eğitimcilerin eğitimi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin katılımı, aidiyet duygusunun desteklenmesi güvenlik kültürü eğitimlerinin yeterince verilmesi öğrenciler, öğretmenler ve okul yönetimi arasında iyi bir iletişimin kurularak geliştirilmesi, öğrencilerden gelecek öneri ve talep gibi geri dönüşlerin dikkatli dinlenerek önemsenmesi ve bu sürecin geliştirilmesi gerekmektedir.
- Atölyelerde ve okul içinde yaşanan tüm ramak kala olaylar kayıt altına alınarak incelenmeli, iş kazaları daha meydana gelmeden engellenmelidir. Ayrıca yaşanan kaza ve hastalıklarının oran ve sebepleri ile ilgili verilerin toplanarak raporlanması ve analiz edilerek tekrarının engellenmesi gerekmektedir.

- Okullarda henüz bir olay yaşanmadan önleyici, ramak kala olay yaşandığında ise düzeltici faaliyet ve süreçler önceden belirtilenip uygulanmalıdır.
- İş güvenliği kültürüne uygun davranışların desteklenmesi ve ödül ve teşvik sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Bütün bunlara ek olarak meslek yüksekokullarında ve diğer eğitim kurumlarında, başta kamu çalışanları olmak üzere tüm paydaşlarla birlikte karşılıklı iş birliği içerisinde, güvenlik kültürü politikası ve planlaması yapılarak, uzun dönemli bir strateji belirlenmesi, belirlenen bu stratejinin uygulanması, değerlendirilmesi ve kontrolü ile güvenlik kültürünün etkin bir şekilde inşa edilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acır, H. (2004). Mesleki Teknik Eğitimde Yetkiler ve Sorunlar. Y. T. Enderoğlu (Dü.), *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları*. içinde 17, s. 51-60. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Ağlargoöz, O. (2013). *Yönetim ve Organizasyon* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akbaş, K. (2012). *Hukuk Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akbulut, U. (2017, 12 26). *Bağıışıklık Sisteminiz*. http://www.uralakbulut.com.tr: http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2013/01/bagisiklik_sistemi.pdf adresinden alındı
- Akdur, R. (2003). *Sağlık Ocağı Hizmetlerinde İzleme Değerlendirme ve Eğitim Kılavuzu* (1 b.). Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- Akpınar, T. (2013). *İş Sağlığı ve İş Güvenliği*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Akyalçın, L. (2016). *İşveren ve İşveren Vekilinin iş sağlığı ve Güvenliği Eğitimi* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Albiz, A., & Bilici, N. (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerin Mesleğe Bakışları; Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma. *Atatürk Üniveritesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (16), 383-398.
- Algün, A. (2014). *İşçi Sağlığı ve Güvenliğinin Genel Prensipleri*. Ankara: TMMOB EMO Ankara Şubesi Haber Bülteni.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, S. İ. (1980). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim fakültesi Yayınları.
- Alkan, E. (2017). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin İş Güvenliği Kültürü ve Bilinci Üzerine Bir Çalışma*. İstanbul: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Altuncı, Y. T., Salman, C., & Doğan, Z. M. (2009, 11 06-08). Mesleki Eğitim Sorunları ve Yeni Model Arayışları. 1. *İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, Antalya*, 315-318. 1 29, 2018 tarihinde http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16692_56_08.pdf adresinden alındı

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırmalar Yöntemleri* (6 b.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Anadolu Üniversitesi. (2018, 3 1). *Elektrik Enerjisi Üretim, İletim ve Dağıtım*. [www.anadolu.edu.tr: https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-fakultesi-onlisans-programlari-2-yillik/elektrik-enerjisi-uretim-iletim-ve-dagitimi](https://www.anadolu.edu.tr/https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-fakultesi-onlisans-programlari-2-yillik/elektrik-enerjisi-uretim-iletim-ve-dagitimi) adresinden alındı
- Arslan, F. (2018, Ocak). Türkiye’de Sürdürülebilir Üretimde Organize Sanayi Bölgelerinin Rolü: Manisa Organize Sanayi Bölgesi (Mosb) Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 37 , 167-182.
- Arslan, M., & Ünsal, M. (2015). *Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Planının Kaza Riskini Azaltmaya Pozitif Etkisi*. İzmir: TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası.
- Aşkın, A., & Dinç, A. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliğinin Meslek Yüksekokulları İçin Önemi. *VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1638-1644.
- Aydın, S. (2012). *Antropoloji*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aydın, U. (2016). *İşveren ve İşveren Vekilinin İş sağlığı ve Güvenliği Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aytaç, S. (2011, Ekim-Kasım). İş Kazalarını Önlemede Güvenlik Kültürünün Önemi. *Türkmetal Dergisi*, 1-8.
- Balcı, B., Taçkın, E., Balcı, E. Ö., & Yerden, A. (2013). İş Kazalarında Mali Kayıplar 2013. *İstanbul Journal of Social Sciences*(6), 66-83.
- Balcı, E., Argon, T., & Kösterelioğlu, M. A. (2013). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Okul ve İş Yaşamına Yönelik Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(4), 515-541.
- Balkır, Z. G. (2012, Ocak 15). İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkının Korunması:.. *SGS Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2(1), s. 58-59.
- Başdemir, H. (2016). *Yapı İşlerinde Meydana Gelen İş Kazalarının Önlenmesinde Güvenlik Kültürünün Önemi*. İstanbul: Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Baybora, D. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bayçu, S. (2013). *Kurumsal İletişim* (2 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bayrak, C. (2008). *Eğitim Bilimine Giriş* (1 b.). Eskişehir: Anadolu üniversitesi.
- Bekar, İ., Oruç, D., & Bekar, E. (2017, Eylül). İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Maliyeti (2005-2014). *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 479-489.

- Bilir, E. (2013, Şubat 24). *Sosyal Güvenlik Kurumu Dalga mı Geçiyor*. <http://politeknik.org.tr>: <http://politeknik.org.tr/sosyal-guvenlik-kurumu-dalgami-geciyor-ertugrul-bilir/> adresinden alındı
- Bilir, N. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği Profili: Türkiye* (Yayın No: 62 b.). Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
- Bilir, N., & Yıldız, A. N. (2013). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Binici, H., & Arı, N. (2004). *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Blake, R. P. (1963). the elements of an effective safety program. *Industrial Safety*, 77-80.
- Boini, Colin, & Grzebyk. (2017). Effect Of Occupational Safety And Health Education Received During Schooling On The Incidence Of Workplace İnjuries İn The First 2 Years Of Occupational Life: A Prospective Study. *BMJ Journals*, 1-10.
- Bütüner, O. (2011). *İşletmelerde Örgüt Kültürü Ve Örgütsel Değerlerin İş Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplam Kalite Yönetimi Anabilim Dalı Kalite Yönetimi Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Cemalcılar, Z. (2012). *Psikoloji* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ceyhan, A. A. (2013). *Eğitim Psikolojisi* (3 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Champoux, J. E. (2011). *Organizational Behaviour*. New York: Routledge.
- Cooper, M. D. (1998). *Improving Safety Culture: A Practical Guide* (1 b.). London: john wiley & sons john publisher.
- Cooper, M. D. (2000). Towards a Model of Safety Culture. *Safety Science*, 2(36), 111-136.
- Cox, S., & Flin, R. (1998). Safety Culture. *Work and Stress*, 3(12), 189-201.
- Çelik, E. (2014). *Güvenlik Kültürünün Güvenlik Performansına Etkisi: İş Tatminin Aracılık Rolü*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi.
- Çiçek, Ö., & Öçal, M. (2016, 1). Dünyada ve Türkiye’de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5, Yıl: 5, Sayı: 11 (1), 106-129.
- Çınar, N. (2012). *Kalite Yönetim Sistemine Sahip Hastanelerde Mesleki Yaralanmalar İle Güvenlik Kültürü Arasındaki İlişkinin Analizi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- ÇSGB. (2011). *Meslek Hastalıkları Rehberi*. Ankara: ISGGM.

- ÇSGB. (2013). *Meslek Hastalıkları*. Ankara: ÇASGEM.
- ÇSGB. (2016). *6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*. Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
- Demirbilek, T. (2005). *İş Güvenliği Kültürü* (1 b.). İzmir: Legal yayıncılık.
- Demircioğlu, D. (2004). Mesleki Teknik Eğitimde Yetkiler ve Sorunlar. Y. T. Enderoğlu (Dü.), *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları*. içinde 17, s. 60-68. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı* (19 b.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dikmen, O. (2004). M. Orhan Dikmen'in Açış Konuşması. Y. T. Enderoğlu (Dü.), *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları*. içinde 17, s. 13-18. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Dilley, H., & Kleiner, B. H. (1996). Creating a Culture of Safety. *Work Study*, 3(45), 5-8.
- Dizdar, E. N. (2006). *İş Güvenliği* (3 b.). Trabzon: ABP Yayınevi.
- dmyo.duzce.edu.tr. (2018, 02 15). *dmyo.duzce.edu.tr*. <http://www.dmyo.duzce.edu.tr>: <http://www.dmyo.duzce.edu.tr/1186-sayfa-vizyon--mision> adresinden alındı
- Doğan, B. (2012). *Örgüt Kültürü* (2 b.). İstanbul: Beta.
- Doğan, H. (1983). *Mesleki ve Teknik Eğitim, Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Doğanay, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Dursun, S. (2011). *Güvenlik Kültürünün Güvenlik Performansı Üzerine Etkisine Yönelik Bir Uygulama*. Bursa : Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Dursun, S. (2012). *İş Güvenliği Kültürü* (1 b.). İstanbul: Beta.
- Ekinci, Y. (1989). *Ahilik ve Meslek Eğitimi*. İstanbul : Milli Eğitim Bakanlığı.
- Engin, B. (2015). *Telekomünikasyon Sektörü İş Kazalarının Analizi, İş Güvenliği Risklerinin ve Güvenlik Kültürünün Değerlendirilmesi Ve Önleme Stratejileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Eren, E. (2010). *Stratejik Yönetim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi*. İstanbul: Eser Kültür Yayınları.
- Ergur, A. (2012). *Kültür Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Erkılıç, T. A. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve okul Yönetimi* (2 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Esin, A. (2007, Nisan). İş Kazalarına Değişik Yaklaşım - Davranışsal Güvenlik. *Mühendis ve Makina*, 48(567), 3-9.
- Genç, Ç. (2013). *Küreselleşme ve Kültürler Arası İletişim* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- George, D., & Marllery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference* (17.0 update (10a ed.) b.). Boston: Pearson.
- Gerek, N. (2008). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gerek, N. (2013). *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*. Ankara: Anadolu Üniversitesi.
- Gezgüç, A. (2009). Türkiye’de Mesleki ve Teknik eğitim: Koç Holding’den Bir Çözüm Adımı Olarak “Meslek Lisesi Memleket Meselesi” Projesi. *1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu* (s. 49-67). Antalya: İnşaat Mühendisleri Odası. 1 30, 2018 tarihinde http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16667_39_52.pdf adresinden alındı
- Gökalp, E. (2012). *Kültür Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gökbay, İ. Z., & Şakar, B. E. (2016). Meslek Yüksekokulunda Uygulama Örneği: Öğrenci Odaklı Eğitim Yaklaşımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(14), 135-148.
- Gray, P. (1999). *Psychology*. New York: Worth Publishers.
- Griffin, M., & Neal, A. (2002). Safety Climate and Safety Behaviour. *Australian Journal of Management*(27), 67-68.
- Grunberg, T., & Grunberg, D. (2013). *Bilim Felsefesi* (3 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Guldenmund, F. W. (2000, February Volume 34, Issues 1–3, February 2000, Pages 215-257). The Nature of Safety Culture: a Review of Theory and Research. *Safety Science*, 1-3(34), 215-257.
- Güteryüz, H. (1984). Cumhuriyet Okulları Mutlakiyet Okullarından Farklı Olmalıdır. *Öğretmen Dünyası*(56), 15-16.
- Gültekin, S. (2004). Dünya’da ve Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim. Y. T. Enderoğlu (Dü.), *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları*. içinde 17, s. 35-52. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Gümüş, G. (2017). *Tersane Çalışmalarında Yaşanan Kazaların Azaltılması ve Güvenlik Kültürü Oluşturulması Amacıyla Sektörel İşbaşı Konuşmaları Geliştirilmesi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi , Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- Güzel, A., Okur, A. R., & Caniklioğlu, N. (2010). *Sosyal Güvenlik Hukuku* (13 b.). İstanbul: Beta.
- Hahn, S. E., & Murphy, L. R. (2008). A Short Scale For Measuring Safety Climate. *Safety Science*(46), 1047-1066.
- Hatch, M. J. (1997). *Organization Theory; Modern, Symbolic and postmodern Perspectives*. İngiltere: Oxford University .
- İleri, Ü. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri ile Sosyo Ekonomik Sonuçları* (1 b.). İzmir: Efil Yayınevi.
- ILO. (2013). *Önleyici Sağlık ve Güvenlik Kültürünün Oluşturulması*. Cenevre: Uluslararası Çalışma Ofisi.
- ILO. (2018). *Genç İşçilerin Sağlık ve Güvenliğinin İyileştirilmesi*. Uluslararası Çalışma Örgütü. 9 11, 2018 tarihinde https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_627045.pdf adresinden alındı
- ILO. (2018). *İş Sağlığı ve Güvenliği ILO Standartları, Sağlıklı ve Güvenli Bir Çalışma Ortamının Geliştirilmesi*. ÇASGEM.
- İSGGM. (2011). *Meslek Hastalıkları Rehberi*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (İSGGM).
- İSGGM. (2012). *6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*. Ankara: ÇSGB.
- İş sağlığı ve güvenliği kanunu. (2012). *Madde 3/1*. Resmî Gazete.
- Kabakcı, M. (2009). *Avrupa İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Temel Yükümlülükleri ve Türk Mevzuatına Uyumu*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kağnıcıoğlu, D. (2010). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kalkınma Bakanlığı . (2014). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kara, U. (2014). *Temel İnsan Hakları Bilgisi* (5 b.). Eskişehir,: Anadolu Üniversitesi.
- Karcıoğlu, F. (2000, Mart). Örgüt Kültürü ve Örgüt İklimi İlişkisi. *İktisadi ve idari Bilimler Dergisi*, 15(1-2), 265-283.
- Kayaoğlu, A. (2011). *Psikolojiye Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kılıks, İ. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Kılıks, İ., & Demir, S. (2012, Ocak). İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü Üzerine Bir İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), s. 23-47.
- Konuk, A. (2011). *Coğrafi Bilgi Sistemleri İçin Temel İstatistik* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Koparan, C. (2010). *Uluslararası İşletmecilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Koparan, C. (2010). *Uluslararası İşletmecilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Korkmaz, M. (2015, Ocak-Şubat). Türkiyede Mesleki Eğitim. *İzmir Ticaret Odası AR-GE Bülten Dergisi*, 38-42.
- Köseoğlu, M. A., & Karayormuk, K. (2009). Örgüt Sağlığı Nedir: Yöneticiler Arasında Görüş Farklılığı Var Mıdır? *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 175-193.
- Kuzu, A. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1 b.). Eskişehir: anadolu Üniversitesi.
- Lee, T., & Harrison, K. (1998, Februar). Assessment of Safety Culture at a Nuclear Reprocessing Plant. *Work & Stress*, 3(12), 217-237.
- McLean, L. D. (2005, May 2). rganizational Culture's Influence on Creativity and Innovation: A Review of the Literature and Implications for Human Resource Development. *Advances in Developing Human Resources* (7), 226-246.
- Memduhoğlu, H. B. (2008, Aralık). Örgütsel Sosyalleşme ve Türk Eğitim Sisteminde Örgütsel Sosyalleşme Süreci. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 137-153.
- MESS. (2018, 3 30). *2015 Yılı SGK İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri*. <http://www.mess.org.tr/tr/>: <http://www.mess.org.tr/tr/is-sagligi-ve-guvenligi/haberler/2015-yili-sgk-is-kazalari-ve-meslek-hastaliklari-istatistikler/> adresinden alındı
- Mili Eğitim Bakanlığı. (2014, Mayıs 7). *Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. 2 5, 2018 tarihinde <https://abdigm.meb.gov.tr/>: <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf> adresinden alındı
- Mucuk, İ. (2012). *Temel İşletme Bilgileri* (6 b.). İstanbul: Tükmen Kitabevi.
- Nartgün, Ş. S., & Demirer, S. (2016). Öğretmenlerin Örgütsel Sosyalleşme ve Özdeşleşme Düzeylerinin Birlikte Çalışma Yeterliklerine Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(12), 474-503.
- Ocaktan, M. E. (2009). *Bir Otomotiv Fabrikasında Güvenlik Kültürünün Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- ogrenciisleri.duzce.edu.tr. (2018, 2 2). <http://www.ogrenciisleri.duzce.edu.tr>. <http://www.ogrenciisleri.duzce.edu.tr> adresinden alındı
- Ott, S. J. (1989). *The Organizational Culture Perspective*. Chicago: Dorsey Press.
- Özalp, R. (1965). Mesleki Ve Teknik Okullarının Kurucusu Rüştü Uzel'i Kaybettik. *Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi*(145), 37-39.

- Özaslan, B. Ö. (2011). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Lojistik Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerde Bir Araştırma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Özgüler, A. T., & Kocaz, T. (2013 , Aralık). Meslek Yüksekokullarında İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitiminin Gerekliliği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*(UMYOS Özel Sayı), 15-20.
- Özkalp, E. (2013). *Örgütsel Davranış* (2 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özkuyumcu, C. (2017, 12 27). *Mikrobiyolojinin Tarihçesi*.
<http://hacettepemikrobiyoloji.com>:
http://hacettepemikrobiyoloji.com/ogrenci/cumhur/mgiris_not.pdf adresinden alındı
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Özsoy, C. E. (2015, Aralık). Mesleki Eğitim İstihdam İlişkisi: Türkiye’de Mesleki Eğitimin Kalite ve Kantitesi Üzerine Düşünceler. *Electronic Journal of Vocational Colleges*(4. UMYOS Özel Sayısı), 173-181.
- Padem, H., Göksu, A., & Konaklı, Z. (2012). *Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sarajevo: IBU Publications.
- Parker, D., Lawrie, M., & Hudson, P. (2006). A Framework for Understanding the Development of Organisational Safety Culture. *Safety Science*(44), 551–562.
- Pidgeon, N. F. (1991, 3 1). Safety Culture and Risk Management in Organizations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 1(22), 129-130.
- Piyal, B. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Polatçı, S., Ardiç, K., & Kaya, A. (2008). Akademik Kurumlarda Örgüt Sağlığı ve Örgüt Sağlığını Etkileyen Değişkenlerin Analizi. *Yönetim ve Ekonomi*, 15(2), 145-161.
- Raouf, . A., & Dhillon, B. (1994). *Safety Assessment: A Quantitative Approach* (1 b.). Boca Raton: Lewis Publishers.
- Rogers, K. (2017, 12 29). <https://www.britannica.com>.
<https://www.britannica.com/biography/Percivall-Pott> adresinden alındı
- Ryan, A. (2000). *Shaping a Safety Culture*. 1 18, 2018 tarihinde
<http://www.qldminingsafety.org>:
http://www.qldminingsafety.org.au/_dbase_upl/2000_spk036_Ryan.pdf
 adresinden alındı
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (1998). *Örgütsel Psikoloji* (1 b.). Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Sakarya, M., Güllü, A., & Seyman, M. N. (2009). Meslek Yüksek Okullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Verilmesinin Önemi (Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu Örneği). *Tübvav Bilim Dergisi*, 2(3), 327-332.
- Salı, J. B. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Sancak, A. (2017). *İşletmelerde İş Güvenliği Kültürü ve İş Güvenliği Performansı: Konya İlinde Bir Araştırma*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Saraç, Ç. K. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenlik Kültürü Algısının İş Tatmini İle İlişkisinin İncelenmesi*. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Sargın, S. (2007). Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 133-150.
- Sarıbay, A. Y. (1992). *Siyasal Sosyoloji* (1 b.). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Saruhan, Ş. C., & Yıldız, M. L. (2013). *Çağdaş Yönetim Bilimi* (2 b.). İstanbul: Beta.
- sbmyo.duzce.edu.tr. (2018). <http://www.sbmyo.duzce.edu.tr>.
- Schein, E. H. (1988). *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Seyidoğlu, H. (2009). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı* (10 b.). İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Sezgin, İ. (1983). *Türkiye’de Meslek Eğitimi ve Sorunları*. Ankara: Şafak Matbası.
- SGK. (2018, 9 11). *SGK İstatistik Yıllıkları*. <http://www.sgk.gov.tr>: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari adresinden alındı
- Silva, S., Lima, M. L., & Baptista, C. (2004). An Organisational and Safety Climate Inventory. *Safety Science*, 3(42), 205-220.
- Simard, M. (2006, 6 28). *Safety Culture And Management*. www.ilo.org: <http://www.ilo.org/encyclopedia> adresinden alındı
- Singal, M., & Wokutch, R. E. (2018, 10 2). *Newly Industrialized Country*. <https://www.britannica.com>: <https://www.britannica.com/topic/newly-industrialized-country> adresinden alındı
- Sosyal Sigortalar Kanunu. (1964). 506.
- Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu. (2006). 5510.
- Suğur, N. (2012). *Ekonomi Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Sungur, E. (2017, 1 12). *İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü*.
<https://maltepe.academia.edu/ESungur>: https://www.academia.edu/10275238/İş_Sağlığı_ve_Güvenliği_Kültürü adresinden alındı
- Surözü, G. (2017). *İnşaat Sektöründe Örgütsel İş Güvenliği Kültürü Ve Bilinçli Farkındalık Üzerine Bir Çalışma*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin, İ., & Fındık, T. (2008, Aralık). Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *TSA* , 12(3), 65-86.
- Şahin, S. (2016). Meslek Yüksekokullarının İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Önemi. *5th international vocational schools symposium volume 1.1*. Prizen / Kosova: International Vocation School Symposium. 2 2, 2018 tarihinde <https://nigde.academia.edu/serenaysahin> adresinden alındı
- Şahingöz, S. A., & Şık, A. (2015). *Konaklama ve Beslenme İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şavran, T. G. (2012). *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şencan, H. (2008). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlar Öneriler*. MÜSİAD, Yüksek Öğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Eğitim. İstanbul: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği.
- Şenel, A. (2008). *Eğitim Bilimine Giriş* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şerifoğlu, F. S., Altındağ, E., & Akkuş, D. (Dü). (2011). *Düzce Üniversitesi .5. Yıl Anı Kitabı*. Düzce: Düzce Üniversitesi.
- Şimşek, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şişman, M. (1994). *Örgüt Kültürü (Eskişehir il Merkezindeki İlkokullarda Bir Araştırma)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları 1994.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- T.C Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Uluslararası Ekonomik Göstergeler*. Ankara: T.C Kalkınma Bakanlığı.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6 b.). Boston: Pearson.
- Taşcı, D. (2013). *Örgüt Kuramı* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- TBMM. (2008). *Gemi İnşa Sanayisindeki İş Güvenliği Ve Çalışma Şartları Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. 9 17, 2018 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss295.pdf> adresinden alındı

- TBMM. (2011, Mart 24). Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı. 23. *Dönem 5. Yasama Yılı, 82. Birleşim Genel Kurul Tutanağı*. 9 13, 2018 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g.birlesim_baslangic?P4=20901&P5=H&page1=21&page2=21 adresinden alındı
- TDK. (2019, 9 13). *Türk Dil Kurumu*. <http://tdk.gov.tr>:
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b9a22797e4582.00560038 adresinden alındı
- Telman, N., Önen, L., & Özgeldi, M. (2015). *Pisikolojide İş Sağlığı İş Güvenliği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Terzi, A. R. (2000). *Örgüt Kültürü*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tınar, M. Y. (2013). *Çalışma Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- TMMOB. (2015). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği* (6 b.). Ankara: Makina Mühendisleri Odası.
- TMMOB. (2017, Şubat 25). *İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği Raporu*. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği.
- Tomas, J. M., Melia, M. J., & Oliver, A. (1999). A cross-validation of a structural equation model of accidents: Organizational and psychological variables as predictors of work safety. *Work & Stress*, 13(1), 49- 58.
- Tunca, F. (2015). *İş Güvenliği Kültürü Kök Neden- Sonuç İlişkisinin Araştırılması*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Tuncay, A. C., & Ekmekçi, Ö. (2011). *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Turan, K. (1992). *Mesleki Teknik Eğitimin Gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Turan, K. (1996). *Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Turasan, B. A. (2010). *Bir Psikiyatri Hastanesinde Hasta Güvenliği Kültürü Düzeyi Ve Güvenlik Raporlamanın İncelenmesi*. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Turhan, E. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (2 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Turhanoğlu, F. A. (2012). *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- TÜİK. (2018, Haziran 18). *Haber Bülteni*. <http://www.tuik.gov.tr>:
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27694> adresinden alındı

- TÜİK, *Haber Bülteni*. (2016, 8 15). <http://www.tuik.gov.tr>:
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515> adresinden alındı
- Türk Dil Kurumu. (2018, 2 5). *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr>:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a75db9e532b26.67956630 adresinden alındı
- Uludüz, S. (1983). *İş Kazalarının Önlenmesinde İnsan Faktörü, Çeşitli Boyutları ve Çözüm Önerileri ile İş Kazaları Seminer Bildirileri* (Cilt No: 261). Ankara: MPM Yayınları.
- Ulukan, C. (2014). *Stratejik Yönetim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Uslu, V. (2014). *İşletmelerde İş Güvenliği Performansı Ve İş Güvenliği Kültürü Algulamaları Arasındaki İlişki: Eskişehir İli Metal Sektöründe Bir Araştırma*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Varoğlu, A. (2013). *Örgütsel Davranış* (2 b.). Ankara: Anadolu Üniversitesi.
- Varol, M. (1989). Örgüt Kültürü ve Örgüt İklimi. *Ankara üniveristesi Siyasi Bilimler Fakültesi Dergisi*, 44(1), 195-222.
- Vural, Z. B. (2003). *Kurum Kültürü ve Örgütsel İletişim* (2 b.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Vurgun, L., & Öztop, S. (2011). Yönetim ve Örgüt Kültüründe Değerlerin Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(3), 217-230.
- Weinstein, M. B. (1997). *Total Quality Safety Management and Auditing*. New York: Lewis Publisher.
- Wiegmann, D. A., Zhang, H., Thaden, T. L., Sharma, G., & Gibbons, A. M. (2002). Safety Culture: An Integrative Review. *The International Journal of Aviation Psychology*, 2(14), 117-134.
- World Bank . (2018, 3 29). worldbank.org. World Bank national accounts data, and OECD National Accountsdata files.:<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2016&locations=1W&start=1960&view=chart> adresinden alındı
- World Population Review*. (2018, 9 14). <http://worldpopulationreview.com/>:
<http://worldpopulationreview.com/> adresinden alındı
- Yazgan, E. (2013). *Elektrik Bakım, Arıza Bulma ve Güvenlik* (1 b.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yazıcı, G. (2015). *İş Güvenliği Kültürü, Güvensiz Davranışları ve İş Güvenliği Çıktıları Arasındaki İlişki*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri* (1 b.). Ankara: Detay.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yigit, a. (2015). *İş Güvenliği*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Yıldırım, A., & Çarıkçı, O. (2017). Mesleki Eğitimin Gelecek Vizyonu; İnsan Kaynakları Planlaması Açısından Bir Bürokratik Model Denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(29), 397-413.
- Yıldız, R., & Yıldırım, E. (2014). *Tez Yazma Makale Hazırlama ve Yayınlama Kılavuzu* (5 b.). Ankara: Detay.
- Yılmaz, A. (2017). Sosyal Güvenlik Hukukunda İş Kazası Kavramı: Kıta Avrupası Ve Anglosakson Hukuk İstemlerinden Birer Örnek İle Türk Hukuku Karşılaştırması. *Sosyal Güvenlik Uzmanları Derneği Sosyal Güvence Dergisi*, 6 (11), 107-127.
- Yılmaz, F. (2009). *Avrupa Birliği Ve Türkiye’de İş Sağlığı Ve Güvenliği: Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- YÖK. (2018, 3 30). *yok.gov.tr*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı
- Yule, S. J. (2003). Senior Management Influence on Safety in the UK and US Energy Sectors. *The University of Aberdeen*.
- Yüksek Öğretim Kanunu. (1981, 11 6). <http://www.mevzuat.gov.tr>. 1 25, 2018 tarihinde 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> adresinden alındı
- Zohar, D. (1980). Safety Climate in Industrial Organizations: Theoretical and Applied Implications. *Journal of Applied Psychology*, 1(65), 96-102.

EKLER:**Ek 1 Anket Formu**

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışmanın amacı; Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iş güvenliği kültürü değerlerini incelemektir. Anket formu aracılığı ile toplanacak veriler tümüyle bilimsel amaçlarla kullanılacak olup kişisel bilgilere yer verilmeyecektir. Her ifade için sadece bir seçeneğin işaretlenmesi ve cevapsız soru bırakmaması gerekmektedir. Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Araştırmacı: Ömer TIRAKIOĞULLARI

Danışman: Dr Öğr. Üyesi Okan BÜTÜNER

- 1- Yaşınız : .....
- 2- Cinsiyetiniz : (a). Erkek (b). Kadın
- 3- Medeni Durumunuz : (a). Evli (b). Bekar

4- Bölümünüz (Programınız):

(a). Elektrik
(b). Elektronik Teknolojisi
(c). Elektronik Haberleşme Teknolojisi
(d). İklimlendirme ve soğutma Teknolojisi
(e). İnşaat Teknolojisi
(f). Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi
(g). Makine
(h). Mobilya ve dekorasyon
(ı). Otomotiv Teknolojisi
(i). Tarım makinaları
(k). Tekstil Teknolojisi

5- Öğrenim türünüz?

- (a). Normal Öğretim (b). İkinci Öğretim

6- Eğitim gördüğünüz alanda iş tecrübenizin var mı?

- (a). İş tecrübem var (b). İş tecrübem yok

7- Çalışma hayatınız boyunca daha önce hiç iş kazasına uğradınız mı?

- (a). Evet (b). Hayır

8- Eğitiminiz sırasında (laboratuvarda, atölyede veya staj sırasında) iş kazasına uğradınız mı?

- (a). Evet (b). Hayır

9- Eğitiminiz sırasında ramak kala olay (kıl payı atlatılan kaza) başınıza geldi mi?

- (a). Evet (b). Hayır

10- İş kazasına en fazla neyin sebep olduğunu düşünüyorsunuz?

- (a). Çalışanın güvenli (emniyetli) olmayan davranışı
(b). İş güvenliği olmayan (emniyetsiz) çalışma ortamı

Değerli Katılımcı,

Lütfen aşağıda verilen yargı ifadelerini okuyarak bu ifadelere katılma derecenizi ilgili rakamı işaretleyerek belirtiniz. Her ifade için sadece bir seçeneğin işaretlenmesi ve cevapsız soru bırakmaması gerekmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Size en yakın gelen cevabı işaretleyiniz. Değerlendirmenizi yaparken okulunuzu göz önünde bulundurunuz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Okul yönetimi, iş güvenliği sorunlarını hızlı bir şekilde düzeltir.	①	②	③	④	⑤
2. Okul yönetimi, iş güvenliği konularını görmezden gelir.	①	②	③	④	⑤
3. Okul yönetimi, sadece iş kazası meydana geldikten sonra harekete geçer.	①	②	③	④	⑤
4. Okul Yönetimi, iş güvenliği konularında öncülük eder.	①	②	③	④	⑤
5. Okul Yönetimi, düzenli olarak laboratuvarları ziyaret eder.	①	②	③	④	⑤
6. Okul yönetimi, öğrencilerin güvenliğinin büyük bir önem taşıdığını düşünür.	①	②	③	④	⑤
7. Okulumda, iş güvenliği konularına yüksek bir öncelik <u>verilmediğine</u> inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
8. Okulumda, iş güvenliği kurallarının işleyişi dikkatli bir şekilde takip edilmektedir.	①	②	③	④	⑤
9. Okul yönetimi, iş güvenliğinin eğitim ve öğretimle eşit derecede önemli olduğunu düşünür.	①	②	③	④	⑤
10. Okulumda, iş güvenliği konularında iyi bir iletişim vardır.	①	②	③	④	⑤
11. İş güvenliği bilgi ve haberleri, öğretmenlerim tarafından her zaman dikkatime sunulur.	①	②	③	④	⑤
12. Öğretmenlerim, iş güvenliğine ilişkin güncel konularda beni her zaman <u>bilgilendirmezler</u> .	①	②	③	④	⑤
13. Okulumda, iş güvenliği ile ilgili konularında "açık kapı politikası" uygulanır. (Açık Kapı: Bir öğrencinin herhangi bir yönetici ya da öğretmeni ile odasında randevu almadan görüşebilmesi)	①	②	③	④	⑤
14. Öğrencilerin, iş güvenliği ile ilgili konularında düzenli olarak fikirleri alınır.	①	②	③	④	⑤
15. İş kazalarına, eğitimsizliğin neden olduğuna inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
16. Öğrenciler, laboratuvarlarda deneylere başlamadan önce iş güvenliği eğitimi alırlar.	①	②	③	④	⑤
17. İş güvenliği eğitimi öğrencilerin laboratuvarlarda karşılaştıkları çeşitli durumları kapsar.	①	②	③	④	⑤
18. Öğrenciler, iş güvenliği konularında kapsamlı eğitim alırlar.	①	②	③	④	⑤
19. İş güvenliğine ilişkin sorumluluklarımın bilincindeyim.	①	②	③	④	⑤
20. Laboratuvarlarda güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum.	①	②	③	④	⑤
21. Güvenlik kurallarına her zaman uyuyorum.	①	②	③	④	⑤
22. Laboratuvarlarda çalışırken, iş güvenliğinin en önemli şey olduğunu düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
23. Öğrenciler iş güvenliği sorunlarının belirlenmesine katılım sağlarlar.	①	②	③	④	⑤
24. Öğrenciler, iş güvenliği talimatlarının hazırlanmasına katılırlar.	①	②	③	④	⑤
25. Öğrenciler, güvenlik yönetmeliklerine uymaktadırlar.	①	②	③	④	⑤
26. Öğrenciler çalışma koşullarında noksanlıklar olduğunda yazılı önerilerde bulunurlar.	①	②	③	④	⑤
27. Kazalar aniden olur ve önlemek için yapabilecek çok az şey vardır.	①	②	③	④	⑤
28. Laboratuvarlarda başınıza ne geleceği büyük ölçüde şans meselesidir.	①	②	③	④	⑤
29. Bir kazadan kaçınmamız imkânsızdır.	①	②	③	④	⑤
30. Okulumuzun çabalarına rağmen kazaların önlenmesi kaçınılmaz görünüyor.	①	②	③	④	⑤
31. Biz, yaşanan kazaları ve olayları her zaman okul yetkililerine bildiriyoruz.	①	②	③	④	⑤
32. Emniyetsiz koşulları bildirmeye teşvik ediliyorum.	①	②	③	④	⑤
33. Öğrenciler, kıl payı atlatılan kazaları (ramak kala kazaları) bildirmeye isteklidirler.	①	②	③	④	⑤
34. Öğrenciler, kazaları bildirmeye isteklidirler.	①	②	③	④	⑤

EK 2 Güvenlik Kültürü Ölçeği

1. Okul yönetimi iş güvenliği sorunlarını hızlı bir şekilde düzeltir. (Demirbilek, 2005)
2. Okul yönetimi, iş güvenliği konularını görmezden gelir. (Demirbilek, 2005)
3. Okul yönetimi, sadece iş kazası meydana geldikten sonra harekete geçer. (Demirbilek, 2005)
4. Okul Yönetimi, iş güvenliği konularında öncülük eder. (Dursun, 2011).
5. Okul Yönetimi, düzenli olarak laboratuvarları ziyaret eder. (Dursun, 2011).
6. Okul yönetimi, öğrencilerin güvenliğinin büyük bir önem taşıdığını düşünür. (Demirbilek, 2005), (Dursun, 2011),
7. Okulumda, İş güvenliği konularına yüksek bir öncelik verilmediğine inanıyorum. (Demirbilek, 2005).
8. Okulumda, iş güvenliği kurallarının işleyişi dikkatli bir şekilde takip edilmektedir. (Demirbilek, 2005).
9. Okul yönetimi, iş güvenliğinin eğitim ve öğretim ile eş bir öneme sahip olduğunu düşünür. (Demirbilek, 2005).
10. Okulumda, iş güvenliği konuları iyi bir iletişim vardır. (Demirbilek, 2005), (Turasan, 2010), (Dursun, 2011).
11. İş güvenliği bilgi ve haberleri, öğretmenlerim tarafından her zaman dikkatime sunulur. (Demirbilek, 2005).
12. Öğretmenlerim iş güvenliğine ilişkin güncel konularda beni her zaman bilgilendirmez. (Demirbilek, 2005).
13. Öğrencilerin, iş güvenliği konularında fikirleri düzenli olarak alınır. (Turasan, 2010). (Dursun, 2011).
14. İşletme yönetimi iş güvenliği konularında "açık kapı politikası" uygulanır. (Bir öğrencinin herhangi bir yönetici ya da öğretmeni ile odasında randevu almadan görüşebilmesi). (Demirbilek, 2005).
15. İş kazalarına eğitimsizliğin neden olduğuna inanıyorum. (Demirbilek, 2005).
16. Öğrenciler laboratuvarlarda deneylere başlamadan önce İş güvenliği eğitimi alırlar. (Demirbilek, 2005).
17. İş güvenliği eğitimi öğrencilerin laboratuvarlarda karşılaştıkları çeşitli durumları kapsar. (Dursun, 2011).
18. Öğrenciler, iş güvenliği konularında kapsamlı eğitim alırlar. (Dursun, 2011).
19. İş güvenliği ilişkin sorumluluklarımın bilincindeyim. (Demirbilek, 2005), (Dursun, 2011).
20. Laboratuvarlardaki güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum. (Dursun, 2011).
21. Güvenlik kurallarına her zaman uyuyorum. (Dursun, 2011).
22. Laboratuvarlarda, çalışırken güvenliğin en önemli şey olduğunu düşünüyorum. (Dursun, 2011).
23. Öğrenciler iş güvenliği sorunlarının belirlenmesine katılım sağlarlar. (Demirbilek, 2005).
24. Öğrenciler, iş güvenliği talimatlarının hazırlanmasına katılır. (Dursun, 2011)
25. Öğrenciler, güvenlik yönetmeliklerine uymaktadır. (Dursun, 2011)
26. Öğrenciler, çalışma koşullarında noksanlıklar olduğunda yazılı önerilerde bulunur. (Dursun, 2011)
27. Kazalar aniden olur ve önlemek için yapabilecek çok az şey vardır. (Dursun, 2011).
28. Laboratuvarlarda başımıza ne geleceği büyük ölçüde şans meselesidir. (Demirbilek, 2005), (Dursun, 2011).
29. Bir kazadan kaçınmanız imkânsızdır. (Dursun, 2011)
30. Okulumuzun çabalarına rağmen kazaların önlenmesi kaçınılmaz görünüyor. (Dursun, 2011)
31. Biz, Okulumuzda her zaman kazaları bildiriyoruz. (Dursun, 2011).
32. Emniyetsiz koşulları bildirmeye teşvik ediliyorum. (Dursun, 2011).
33. Öğrenciler, kıl payı atlatılan kazaları (ramak kala kazaları) bildirmeye isteklidir. (Demirbilek, 2005).
34. Öğrenciler, kazaları bildirmeye isteklidir. (Dursun, 2011).

Ek-3 Temel İstatistik Veri Tablosu

İfade açıklımları: 1: Hiç katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kısmen katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Tamamen katılıyorum.					
Sorular	Ortalama	Medyan	Standart sapma	Frekans	Yüzde
Soru 1	2,8817	3,0	1,02959	541	100
Soru 2	3,6451	4,0	1,11543	541	100
Soru 3	3,0240	3,0	1,21768	541	100
Soru 4	3,0759	3,0	1,11649	541	100
Soru 5	2,2200	2,0	1,17759	541	100
Soru 6	3,05176	3,0	1,234197	541	100
Soru 7	2,9723	3,0	1,22519	541	100
Soru 8	2,7291	3,0	1,09786	539	99,64
Soru 9	2,9187	3,0	1,12086	541	100
Soru 10	2,7222	3,0	1,11019	540	99,82
Soru 11	3,1558	3,0	1,17511	539	99,64
Soru 12	3,4251	4,0	1,20048	541	100
Soru 13	3,2495	3,0	1,29050	541	100
Soru 14	2,4233	2,0	1,18170	541	100
Soru 15	3,5767	4,0	1,20036	541	100
Soru 16	2,5593	2,0	1,24324	540	99,82
Soru 17	3,0776	3,0	1,18223	541	100
Soru 18	2,5065	2,0	1,17633	541	100
Soru 19	3,8200	4,0	1,01434	539	99,64
Soru 20	3,4861	4,0	1,08282	541	100
Soru 21	3,7985	4,0	1,06722	541	100
Soru 22	4,1479	4,0	1,04896	541	100
Soru 23	2,9796	3,0	1,18492	540	99,82
Soru 24	2,5963	3,0	1,16057	540	99,82
Soru 25	2,9907	3,0	1,05689	539	99,64
Soru 26	2,4566	2,0	1,19430	541	100
Soru 27	2,9464	3,0	1,32598	541	100
Soru 28	2,4584	2,0	1,24597	541	100
Soru 29	2,3068	2,0	1,24057	541	100
Soru 30	2,4991	2,0	1,12649	541	100
Soru 31	2,8429	3,0	1,23352	541	100
Soru 32	2,7763	3,0	1,24866	541	100
Soru 33	2,8688	3,0	1,23505	541	100
Soru 34	3,0351	3,0	1,27826	541	100